

Uzasadnienie

Na podstawie art. 18 pkt 9 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1668) oraz art. 87 ust. 5 i 6 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 282 z późn. zm.) na Zarządzie Województwa Opolskiego spoczywa obowiązek sporządzania dwuletnich sprawozdań z realizacji Programu Opieki nad Zabytkami, które przedstawia się odpowiednio Sejmikowi Województwa Opolskiego, a następnie Generalnemu Konserwatorowi Zabytków i właściwemu Wojewódzkiemu Konserwatorowi Zabytków w celu jego wykorzystania przy opracowaniu, aktualizacji i realizacji Krajowego Programu Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami.

Sprawozdanie za lata 2018-2019 z realizacji Programu Opieki nad Zabytkami Województwa Opolskiego na lata 2016-2019 obejmuje:

1. dane statystyczne dotyczące ochrony zabytków w woj. opolskim w latach 2018-2019 (rejestr zabytków, Pomniki Historii, miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, gminne ewidencje zabytków i gminne programy opieki nad zabytkami),
2. sprawozdanie rzeczowe, obrazujące podjęte działania w ramach przyjętych celów strategicznych i priorytetów, w tym działania Zarządu Województwa Opolskiego,
3. rozwiązania organizacyjno-finansowe zrealizowane w latach 2018-2019,
4. charakterystykę działań dotyczących zabytków, których właścicielem jest Województwo Opolskie, podjętych w latach 2018-2019,
5. działalność samorządów i instytucji w dziedzinie ochrony zabytków w latach 2018-2019,
6. podsumowanie realizacji okresu obowiązywania Programu.

Sprawozdanie z realizacji II etapu Programu Opieki nad Zabytkami
Województwa Opolskiego na lata 2016 – 2019

ZARZĄD WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO

URZĄD MARSZAŁKOWSKI WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO

Departament Kultury, Sportu i Turystyki

45-372 Opole, ul. Żeromskiego 3

tel.: 77 44 29 330

fax.: 77 44 29 328

e-mail: dko@opolskie.pl

www.opolskie.pl

Opracowanie: Iwona Solisz ART.DO Pracownia www.artdopracownia.pl

Na okładce: pałac w Mosznej z grupą rzeźbiarską poddaną pracom konserwatorskim w 2018 roku
(fot. I. Solisz)

Spis treści

1. Podstawa sprawozdania z realizacji Programu Opieki nad Zabytkami Województwa Opolskiego za lata 2016-2019.....	3
2. Metodologia przyjęta przy przygotowaniu sprawozdania.....	3
3. Kontekst programowy i obowiązujące regulacje formalno-prawne	4
3.1. Kontekst programowy	4
3.2. Regulacje formalno-prawne.....	6
4. Ochrona zabytków województwa opolskiego w latach 2018-2019	6
4.1. Rejestr zabytków województwa opolskiego	6
4.2. Pomniki Historii.....	8
4.3. Parki kulturowe	9
4.4. Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego	10
4.5. Gminna Ewidencja Zabytków	10
5. Założenia Programu Opieki nad Zabytkami Województwa Opolskiego na lata 2016-2019	12
6. Realizacja Programu w latach 2016-2017	18
6.1. Cel strategiczny I: Utrzymanie i zarządzanie zasobem regionalnego dziedzictwa kulturowego	18
6.2. Cel strategiczny II: Ochrona i kształtowanie krajobrazu kulturowego.....	40
6.3. Cel strategiczny III: Rozwój inicjatyw związanych z regionalnym dziedzictwem kulturowym i rozwój tożsamości regionalnej	50
7. Finansowanie działań w zakresie ochrony zabytków w latach 2018-2019	60
8. Charakterystyka działań dotyczących zabytków, których właścicielem jest Województwo Opolskie, podjętych w latach 2018-2019	84
9. Działania samorządów i instytucji w dziedzinie ochrony zabytków w latach 2018-2019	92
9.1. Samorządy gminne	92
9.2. Samorządy powiatowe	96
9.3. Opolski Wojewódzki Konserwator Zabytków	98
9.4. Narodowy Instytut Dziedzictwa Oddział Terenowy w Opolu.....	99
10. Podsumowanie realizacji Programu Opieki nad Zabytkami Województwa Opolskiego z lat 2016-2019	101
Załącznik Nr 1 Dane dotyczące dziedzictwa kulturowego otrzymane od gmin województwa opolskiego za lata 2018 – 2019.....	105
Załącznik Nr 2 Gminne programy opieki nad zabytkami w województwie opolskim w latach 2016-17 i 2018-19	111

1. Podstawa sprawozdania z realizacji Programu Opieki nad Zabytkami Województwa Opolskiego za lata 2016-2019

Realizacja Programu Opieki nad Zabytkami Województwa Opolskiego na lata 2016-2019 (dalej jako Program) wynika z zapisów ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Zgodnie z art. 87 ust. 5 i 6 zarząd województwa ma obowiązek monitorowania realizacji działań zapisanych w wojewódzkim programie opieki nad zabytkami.

Program Opieki nad Zabytkami Województwa Opolskiego na lata 2016-2019 został przyjęty Uchwałą Nr XVIII/206/2016 Sejmiku Województwa Opolskiego z dnia 14 czerwca 2016 r. Zgodnie z zapisami zawartymi w programie, konieczny jest monitoring programu co dwa lata. Program z dwóch pierwszych lat realizacji zawarty został w sprawozdaniu przyjętym Uchwałą Nr II/8/2018 Sejmiku Województwa Opolskiego z dnia 18 grudnia 2018 r. w sprawie przyjęcia sprawozdania za lata 2016-2017 z realizacji Programu Opieki nad Zabytkami Województwa Opolskiego na lata 2016-2019.

Monitoring obejmuje ocenę rzeczową i finansową, podsumowującą realizację działań w ramach przyjętych celów strategicznych i priorytetów. Analizuje i określa zasadność kierunków działań przyjętych w programie w kontekście zmieniających się uwarunkowań prawnych, społecznych, gospodarczych na poziomie unijnym, krajowym i regionalnym.

2. Metodologia przyjęta przy przygotowaniu sprawozdania

Sprawozdanie zostało opracowane na podstawie danych uzyskanych od departamentów Urzędu Marszałkowskiego Województwa Opolskiego, Departamentu Ochrony Zabytków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Opolu, Narodowego Instytutu Dziedzictwa Oddział Terenowy w Opolu oraz jednostek i instytucji kultury, działających na terenie województwa opolskiego, dla których organizatorem jest Samorząd Województwa Opolskiego. Informacje o działaniach realizowanych przez samorząd województwa przekazały następujące departamenty:

- Departament Kultury, Sportu i Turystyki – nadzorujący i koordynujący zadanie,
- Departament Polityki Regionalnej i Przestrzennej,
- Departament Koordynacji Programów Operacyjnych,
- Departament Rolnictwa i Rozwoju Wsi,
- Departament Programów Rozwoju Obszarów Wiejskich.

W opracowaniu ujęto również informacje przekazane przez jednostki samorządu terytorialnego (gminy). Odpowiedzi na rozesłane ankiety udzieliło 66 gmin, przy czym niektóre z ankiet były niekompletne. Przekazane informacje zostały poddane analizie oraz częściowej weryfikacji i uzupełnieniu w przypadku posiadania danych zgromadzonych na etapie sprawozdania z I etapu realizacji Programu, a także syntetycznemu opracowaniu w celu prezentacji zaangażowania opolskich samorządów na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego.

W sprawozdaniu wykorzystano dane dotyczące finansowania prac w obiektach zabytkowych przekazane przez jednostki samorządu terytorialnego, Opolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków i Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

3. Kontekst programowy i obowiązujące regulacje formalno-prawne

3.1. Kontekst programowy

W ramach uwarunkowań wewnętrznych ochrony dziedzictwa kulturowego województwa opolskiego, Samorząd kieruje się wytycznymi zawartymi w przyjętych i obowiązujących dokumentach planistycznych, strategicznych i programowych.

W okresie sprawozdawczym trwały prace polegające na opracowaniu i wdrożeniu planu zagospodarowania przestrzennego województwa opolskiego, działania te były poprzedzone opracowaniem w pierwszym okresie sprawozdawczym Prognozy oddziaływania na środowisko do projektu zmiany planu zagospodarowania przestrzennego województwa opolskiego (wrzesień 2017 r.). oraz udostępnieniu do publicznego wglądu i przeprowadzeniu konsultacji społecznych projektu. Ostatecznie **Plan zagospodarowania przestrzennego województwa opolskiego** został przyjęty uchwałą Nr VI/54/2019 (Dz. Urz. Woj. Opolskiego z 2019 r., poz. 1798 z dnia 14 maja 2019 r.).

Strategicznym celem polityki przestrzennej województwa opolskiego jest kształtowanie struktury przestrzennej odznaczającej się wysokim poziomem ładu przestrzennego, która będzie umożliwiawała wykorzystanie jego zróżnicowanych terytorialnie potencjałów, zapewniała konkurencyjność w stosunku do otoczenia zewnętrznego i eliminowała niekorzystne różnice w warunkach życia wewnątrz regionu.

W ramach szczegółowych zasad gospodarowania przestrzenią wskazano na zasadę budowania tożsamości regionalnej poprzez zachowanie dziedzictwa kulturowego polegającą na pielęgnowaniu tradycji kulturowych regionu, dbaniu o materialną spuściznę historyczną, eksponowaniu krajobrazu kulturowego i przyrodniczego oraz zacieśnieniu więzi społeczności lokalnych.

Aktualne kierunki polityki przestrzennej w zakresie dziedzictwa kulturowego obejmują:

1. zachowanie ciągłości dziedzictwa regionalnego,
2. umiejętne zarządzanie zasobami dziedzictwa kulturowego,
3. kształtowanie tożsamości regionalnej i budowanie klimatu społecznej akceptacji dla ochrony zasobów dziedzictwa kulturowego.

Dla realizacji tych kierunków wytypowano następujące zasady, dla których zaproponowano działania je uzupełniające:

1. Poszanowania dla wartości zasobu kulturowego struktur zurbanizowanych.
2. Podporządkowania działań inwestycyjnych w historycznych terenach zurbanizowanych i ich otoczeniu ochronie wartości zasobu i jego ekspozycji.
3. Harmonizowania zabudowy i zagospodarowania w otoczeniu obiektów zachowanego dziedzictwa kulturowego z cechami architektoniczno-urbanistycznymi tych obiektów.

4. Porządkowania zabytkowych struktur urbanistycznych i ruralistycznych (eliminowanie obiektów niezgodnych z charakterem obszaru zabytkowego).
5. Zwiększania dostępności do zabytków dla mieszkańców, turystów i inwestorów.
6. Podnoszenia świadomości społecznej w sferze ochrony dziedzictwa kulturowego i dóbr kultury współczesnej.

Jednocześnie w ramach zasady prowadzenia polityki kształtowania atrakcyjności turystycznej przestrzeni województwa wskazano na zasadę ochrony i racjonalnego wykorzystania zasobów przyrodniczo-krajobrazowych i dziedzictwa kulturowego.

Główne działania w obszarze ochrony dziedzictwa kulturowego w obowiązującym PZPWO skupiają się na następujących kwestiach:

- kontynuacji rewitalizacji historycznych zespołów staromiejskich i układów wiejskich,
- odnowie zabytkowych zespołów wraz z adaptowaniem do nowych funkcji,
- rozwoju nowych form obszarowej ochrony krajobrazu kulturowego, w tym systemu pomników historii i parków kulturowych.

Pozostałe istotne dokumenty strategiczne realizowane w okresie sprawozdawczym to również **Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego do 2020 r.** (Uchwała Nr XXV/325/2012 z dnia 28 grudnia 2012 r.), określająca wizję Opolszczyzny w 2020 roku jako:

- regionu wielokulturowego, w którym na pierwszym miejscu są jego mieszkańcy: wykształceni, otwarci na zmianę, wiedzę i innowacje, a także aktywni – na rynku pracy i poza nim,
- przyjaznego środowiska życia jego mieszkańców, rodzin, przedsiębiorców i wszystkich reprezentantów przestrzeni społeczno-gospodarczej,
- województwa z atrakcyjną ofertą rynku pracy, edukacyjną, kulturalną i gospodarczą, zachęcającą do wyboru tego regionu jako miejsca do zamieszkania, wypoczynku, inwestycji i rozwoju działalności innowacyjnej.

Należy dodać, iż w 2018 roku rozpoczęto prace nad strategią województwa opolskiego do roku 2030, przygotowano projekty uchwał związanych z właściwą organizacją procesu, a także zlecono opracowanie koncepcji modelu strategii rozwoju województwa opolskiego. W latach 2018-2019 trwały prace o charakterze analityczno-diagnostycznym przy współpracy Zespołów Roboczych (Społeczeństwo, Gospodarka, Środowisko) i Grup Doradczych.

Efektem tych działań było przedstawienie w dniu 18 grudnia 2019 roku przez Marszałka Województwa Opolskiego Wizji Województwa Opolskiego w roku 2030 – regionu cenionej jakości życia, wynikającej z unikalnego i uniwersalnego łączenia różnorodności: dynamiki i równowagi, nowoczesności i tradycji, otwartości i integracji.

W trakcie okresu sprawozdawczego kontynuowany był również **Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego na lata 2014-2020.**

3.2. Regulacje formalno-prawne

Podstawą prawną dla realizacji Programu Opieki nad Zabytkami Województwa Opolskiego na lata 2016-2019 pozostaje ustawa z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 282 z późn. zm.) oraz ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (t.j. Dz. U. z 2019 r., poz. 512 z późn. zm.).

W okresie sprawozdawczym wdrażana była nowelizacja ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 22 czerwca 2017 r. (Dz. U. z 2017 r., poz. 1595), która wprowadziła szereg zmian w funkcjonowaniu służb konserwatorskich, zasadach ochrony zabytków oraz możliwości finansowania prac w obiektach zabytkowych. Między innymi jednostki samorządu terytorialnego otrzymały **możliwość finansowania prac także przy zabytkach znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków**. Zgodnie z artykułem art. 81 ust. 1 i 2 dotacja na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane może zostać udzielona przez organ stanowiący gminy, powiatu lub samorządu województwa, na zasadach określonych w podjętej przez ten organ uchwale, zarówno w przypadku zabytku wpisanego do rejestru zabytków jak też znajdującego się w gminnej ewidencji zabytków¹. W związku z tą nowelizacją skorygowane zostały zasady przyznawania dotacji przez Samorząd Województwa Opolskiego.

4. Ochrona zabytków województwa opolskiego w latach 2018-2019

4.1. Rejestr zabytków województwa opolskiego

Podstawową prawną formą ochrony obiektów zabytkowych jest rejestr zabytków. Wpisów do rejestru dokonuje właściwy dla danego województwa wojewódzki konserwator zabytków. Wpisy te dokonywane są na wniosek właścicieli zabytków bądź z urzędu (zabytki nieruchome i archeologiczne).

Ilość obiektów rejestrowych ogółem wzrosła w latach 2018–2019 dzięki 10 nowym wpisom dotyczącym zabytków nieruchomych i 28 dotyczącym zabytków ruchomych, przy czym w przypadku zabytków ruchomych liczba obiektów jest znacznie większa od liczby decyzji, ze względu na obejmowanie ochroną zespołów zabytków ruchomych, bowiem 28 decyzji dotyczyło w sumie 104 obiektów – zabytków ruchomych. Według danych opracowanych przez Narodowy Instytut Dziedzictwa obecnie na terenie województwa opolskiego jest 8448 obiektów objętych wpisem do rejestru zabytków ruchomych, przy czym większość stanowi wyposażenie świątyń:

¹ Zmiana ta dotyczy wyłącznie jednostek samorządu terytorialnego, dotacje przyznawane przez wojewódzkiego konserwatora zabytków czy też ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego odnoszą się wyłącznie do zabytków wpisanych indywidualnie do rejestru zabytków.

Zestawienie zbiorcze dot. rejestru zabytków ruchomych województwa opolskiego					
Rok	L. decyzji	L. obiektów	Wyposażenie świątyń	Kolekcje	Inne
2017	1046	8306	7126	744	436
2019	1078	8448	7246	744	458

Tabela 1 Dane dotyczące zabytków ruchomych na koniec roku 2017, dane za 2019 – wg danych z 17.07.2020 r. <https://dane.gov.pl>

W latach 2018 i 2019 Opolski Wojewódzki Konserwator Zabytków wpisał do rejestru zabytków nieruchomych następujące obiekty i otoczenia zabytków:

Wpisy do rejestru zabytków nieruchomych			
1.	Szydłowice	kościół parafialny pw. św. Bartłomieja Apostoła w Szydłowicach	281/2018 z 27.03.2018 r.
2.	Ujazd	otoczenie kościoła pątniczego pw. Nawiedzenia NMP w Ujeździe, wraz ze źródłem, kamiennym krzyżem, oraz drzewostanem w obrębie dz. nr 1405	282/2018 z 25.04.2018 r.
3.	Otmuchów	kolejowa wieża wodna w zespole dworca w Otmuchowie	283/2018 z 25.04.2018 r.
4.	Olesno	otoczenie kościoła pw. św. Anny w Oleśnie wraz z ceglаныmi słupami dawnego ogrodzenia, kaplicą wotywną barona von Rechwitz, kaplicą cmentarną, historycznymi nagrobkami oraz aleją	284/2018 z 27.06.2018 r.
5.	Brzeg	budynek administracyjny ze spichlerzem przy Placu Młynów 5 w Brzegu	285/2018 z 3.10.2018 r.
6.	Wierzbie	kościół pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Wierzbju (gm. Łambinowice)	286/2018 z 11.10.2018 r.
7.	Paczków	kamienica przy ul. Staszica 11 w Paczkowie	287/2018 z 22.10.2018 r.
8.	Dobieszowice	dwór w Dobieszowicach wraz z budynkiem gospodarczym, oficyną oraz otoczeniem w obrębie działek nr 53/1, 53/2, 53/3, 53/5, 100/4, 100/5, 100/6, 100/11 i 100/13	288/2018 z 30.11.2018 r.
9.	Prudnik	wschodnie skrzydło d. szpitala ob. domu św. Jana Bożego wraz z ogrodzeniem w zespole klasztorным Bonifratrów w Prudniku przy ul. Piastowskiej 6 oraz klatka schodowa w północnym skrzydle d. szpitala przyległa do budynku klasztoru	290/2019 z 26.02.2019 r.
10.	Kędzierzyn-Koźle	budynek przy ul. Żeglarskiej 11	291/2019 z 06.08.2019 r.

Tabela 2 Wpisy do rejestru zabytków nieruchomych – na podstawie danych z WUOZ w Opolu

Ryc. 1 Olesno – otoczenie kościoła pw. św. Anny wpisane do rejestru zabytków w 2018 r., fot. I. Solisz

Ryc. 2 Prudnik – skrzydło wschodnie d. szpitala ob. domu św. Jana Bożego wraz z ogrodzeniem w zespole klasztorным Bonifratrów w Prudniku wpisane do rejestru zabytków w 2018 r., fot. I. Solisz

Według ostatnich dostępnych danych Narodowego Instytutu Dziedzictwa (stan na dzień 28.09.2020 r.) na terenie województwa opolskiego wpisanych jest do rejestru 3163 zabytków nieruchomych (na 71 041 zabytków w skali kraju).

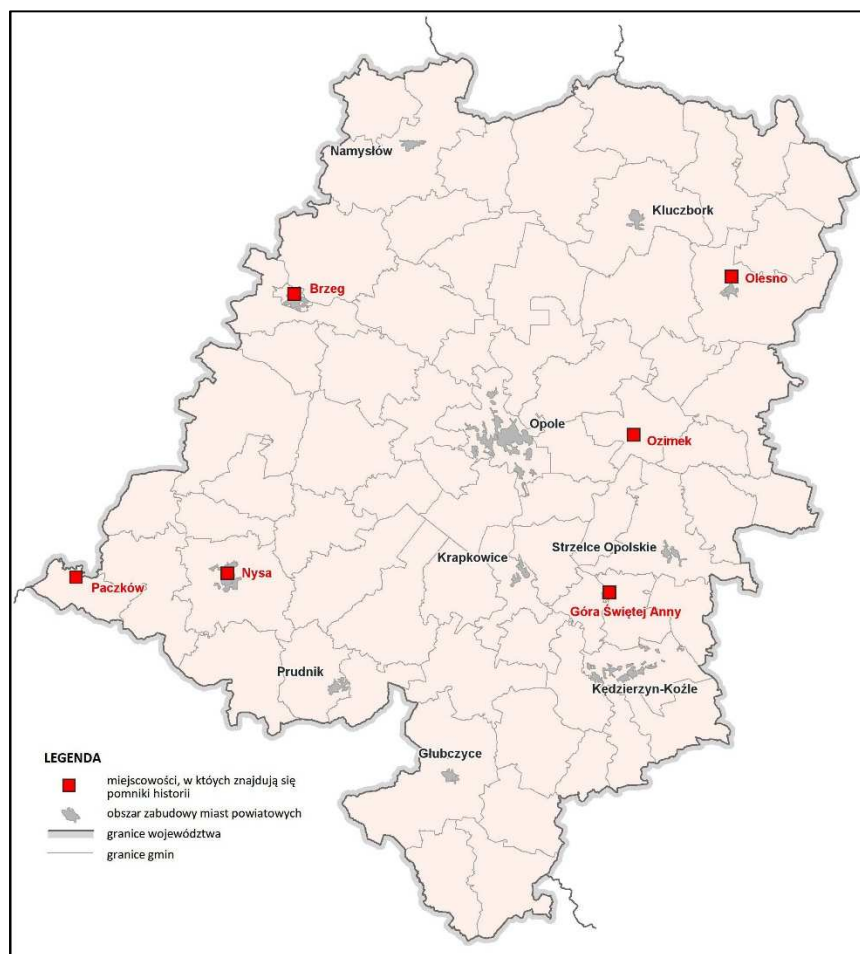
4.2. Pomniki Historii

W okresie sprawozdawczym zwiększyła się liczba pomników historii na terenie województwa opolskiego. Do dotychczasowych czterech pomników historii:

1. Góra Świętej Anny – komponowany krajobraz kulturowo-przyrodniczy,
2. Zespół kościoła farnego pw. św. Jakuba Starszego Apostoła i św. Agnieszki Dziewicy i Męczennicy w Nysie,
3. Paczków – zespół staromiejski ze średniowiecznym systemem fortyfikacji,
4. Ozimek – żelazny łańcuchowy most wiszący na rzece Mała Panew,

dołączyły dwa zabytki:

1. Brzeg – Zamek Piastów Śląskich z renesansową bramą i kaplicą zamkową pod wezwaniem św. Jadwigi – nekropolią Piastów, uznany za Pomnik Historii rozporządzeniem Prezydenta RP z 10 grudnia 2018 roku,
2. Olesno – kościół odpustowy pod wezwaniem św. Anny, uznany za Pomnik Historii rozporządzeniem Prezydenta RP z 10 grudnia 2018 roku.

Ryc. 3 Lokalizacja Pomników Historii na terenie województwa opolskiego. Opracowanie graficzne danych: Departament Polityki Regionalnej i Przestrzennej UMWO

4.3. Parki kulturowe

Parki kulturowe są tworzone w celu ochrony krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej. Zgodnie z art. 16 ust. 1 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, park tworzy rada gminy na podstawie uchwały po zasięgnięciu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków. Uchwała określa nazwę parku kulturowego, jego granice, sposób ochrony, a także zakazy i ograniczenia. Tego typu forma ochrony jest szczególnie polecana dla form krajobrazowych i może być pomocna przy opracowaniu długofalowej strategii działania dla cennych obszarów kulturowych i kulturowo-przyrodniczych.

Na terenie województwa opolskiego w okresie sprawozdawczym nie powołano żadnego parku kulturowego. Tak więc na Opolszczyźnie nadal jest tylko jeden obszar objęty taką formą ochrony ustawowej – Park Kulturowy „Książęce Miasto Brzeg” (Uchwała Nr XXV/277/16 Rady Miejskiej w Brzegu z dnia 28 października 2016 roku w sprawie utworzenia Parku Kulturowego „Książęce Miasto Brzeg”).

4.4. Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego

Planowanie przestrzenne to forma ochrony zabytków wskazana w ustawie o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Ustawa ta w art. 18 i 19 wskazuje niezbędne elementy przy sporządzaniu i aktualizacji studiów oraz planów miejscowych, czyli krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami oraz ustalenia gminnego programu opieki nad zabytkami, w przypadku gdy gmina taki program posiada. Dokumenty planistyczne powinny określać zasoby podlegające ochronie:

- zabytki nieruchome wpisane do rejestru i ich otoczenia,
- inne zabytki nieruchome znajdujące się w gminnej ewidencji zabytków,
- parki kulturowe.

W studium i planie miejscowym ustala się, w zależności od potrzeb, strefy ochrony konserwatorskiej obejmujące obszary, na których obowiązują określone ustaleniami planu ograniczenia, zakazy i nakazy, mające na celu ochronę znajdujących się na tym obszarze zabytków.

Wszystkie gminy posiadają studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, uwzględniające w mniejszym lub większym stopniu problematykę ochrony dziedzictwa kulturowego.

Największy udział powierzchni objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego (dalej: mpzp) w powierzchni ogółem jest w powiecie brzeskim, namysłowskim i strzeleckim, wynika to z faktu, że na ich terenie znajdują się gminy mające 100% pokrycie planami np. Brzeg i Grodków, Domaszowice i Świerczów, lub niemalże 100% – Leśnica i Jemielnica. Najgorzej w tym zestawieniu wypada powiat oleski, gdzie tylko 6% powierzchni objętej jest mpzp. Stuprocentowe (oraz powyżej 99%) pokrycie powierzchni miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego mają jeszcze gminy: Bierawa, Popielów, Korfantów, Łubniany, Namysłów, Skarbimierz, Tułowice, Ujazd, Kędzierzyn-Koźle, Chrzastowice. Powyżej 90% pokrycia mpzp terenów dotyczy gmin Lubsza i Walce.

W pozostałych gminach pokrycie planami jest bardzo zróżnicowane, począwszy od minimalnej powierzchni obszarów objętych mpzp (np. 0,2% gmina Gorzów Śląski, 0,6% gmina Praszka, 1,1% gmina Otmuchów, 1,3% gmina Cisek) do kilkudziesięciu procent. W sumie Opolszczyzna uzyskuje średnią 41% powierzchni pokrytej planami (średnia ogólnopolska to ok. 30%). Opolskie znajduje się w czołówce województw posiadających aktualne dokumenty planistyczne. Większy udział, powyżej 50% powierzchni objętej planami miejscowymi mają województwa śląskie, małopolskie, dolnośląskie i lubelskie².

4.5. Gminna Ewidencja Zabytków

Ewidencja zabytków nie jest formą ochrony, stanowi zbiór wszystkich obiektów i obszarów o wartościach zabytkowych na terenie województwa.

Ewidencję zabytków znajdujących się na terenie województwa prowadzi wojewódzki konserwator zabytków w formie kart ewidencyjnych (art. 22 ust. 2 ustawy o ochronie

² Na podstawie analizy danych BDL Głównego Urzędu Statystycznego.

zabytków i opiece nad zabytkami), na jej podstawie ewidencję z terenu gmin prowadzi wójt (burmistrz, prezydent miasta) w formie zbioru kart adresowych zabytków.

Ewidencja zabytków jest podstawą dla sporządzania programów opieki nad zabytkami przez województwa, powiaty i gminy. Rozpoznanie zasobów, stanu zachowania obiektów zabytków pozwala na wskazanie zagrożeń oraz sposobów reagowania w celu ochrony i powstrzymania degradacji zewidencjonowanych zabytków oraz ich otoczenia, dlatego obiekty te ujęte zostają w programach opieki oraz wskazane są do ochrony w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Zgodnie z ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. oraz Rozporządzeniem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz. U. nr 113, poz. 661) i jego zmianą z 2019 roku, ewidencja jest prowadzona w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomych z terenu gminy. W skład gminnej ewidencji zabytków wchodzi:

1. zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków,
2. zabytki nieruchome nie wpisane do rejestru zabytków,
3. parki kulturowe.

W związku ze zmianami wprowadzonymi Rozporządzeniem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 10 września 2019 roku, zmieniającego rozporządzenie w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz. U. z 2019 r., poz. 1886), karty są wykonywane według nowego wzoru, który oprócz danych adresowych oraz form ochrony konserwatorskiej, zawiera także takie informacje jak historia, opis i wartości zabytku, stan zachowania i postulaty dotyczące konserwacji. Przy czym należy zaznaczyć, że dotychczas wykonane karty adresowe są ważne i nie jest konieczne ich ponowne opracowanie (ewentualnie może to dotyczyć obiektów, których stan techniczny uległ zasadniczej zmianie).

Wyżej wymienione rozporządzenie wprowadziło zasadę, iż w przypadku włączenia obiektów do GEZ wymagane jest porozumienie burmistrza z wojewódzkim konserwatorem zabytków co do zasadności ujęcia tego zabytku w GEZ oraz najpilniejszych postulatów konserwatorskich, a także ustaliło obowiązek informacyjny gminy, polegający na tym, iż wymagane jest zawiadomienie właściciela zabytku o zamiarze włączenia karty adresowej zabytku do gminnej ewidencji zabytków. Zawiadamia się właścicieli zabytków o zamiarze włączenia do GEZ oraz o sporządzeniu nowej karty adresowej albo o zamiarze wyłączenia karty adresowej zabytku z GEZ. Do powyższych zawiadomień o włączeniu karty do GEZ lub o wykonaniu nowej dołącza się odpowiednią kartę ewidencyjną. Tego typu opracowania według aktualnych zasad są już realizowane przez gminy.

Posiadanie gminnych ewidencji zabytków na koniec 2019 roku zadeklarowały 63 gminy (w 66 ankietach).

5. Założenia Programu Opieki nad Zabytkami Województwa Opolskiego na lata 2016-2019

CEL STRATEGICZNY I: UTRZYMANIE I ZARZĄDZANIE ZASOBEM REGIONALNEGO DZIEDZICTWA KULTUROWEGO	
PRIORYTETY	DZIAŁANIA
I. Realizacja zadań własnych samorządu wojewódzkiego	<ol style="list-style-type: none"> 1. Realizacja działań wynikających z Programu opieki nad zabytkami oraz ich systematyczny monitoring. 2. Monitoring oraz realizacja niezbędnych prac budowlanych i konserwatorskich w obiektach zabytkowych, do których tytuł prawny ma Województwo Opolskie. 3. Zlecenie lub dofinansowywanie prac studialnych, projektowych i badań konserwatorskich, w tym opracowania studiów waloryzacji zasobów dziedzictwa kulturowego na terenie województwa opolskiego. 4. Monitoring stanu najważniejszych obiektów wpisanych do rejestru zabytków. 5. Kontynuacja dofinansowania prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy obiektach wpisanych do rejestru zabytków, z budżetu Samorządu Województwa Opolskiego. 6. Ustanowienie święta promującego dziedzictwo kulturowe w regionie – Opolskich Dni Dziedzictwa realizowanych w ramach ogólnopolskiego i europejskiego projektu Europejskich Dni Dziedzictwa (współpraca z Narodowym Instytutem Dziedzictwa i korzystanie z możliwości finansowych instytucji na promocję wydarzenia). W realizacji tego zadania postuluje się nawiązanie współpracy w ramach patronatów honorowych z Opolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska, Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska, Kurią Biskupią itp. Warto pomyśleć o stworzeniu profilu wydarzenia na mediach społecznościowych. 7. Ustanowienie w ramach Opolskich Dni Dziedzictwa konkursu regionalnego na najlepsze projekty edukacyjne promujące dziedzictwo kulturowe. W celu pozyskania środków na nagrody finansowe w konkursie, postuluje się poszukanie sponsora strategicznego konkursu. 8. Koordynacja realizowanych zadań jednostek Samorządu Województwa Opolskiego i przemyślane łączenie ich z promocją dziedzictwa (m.in. promocja dziedzictwa poprzez sport, przyrodę, teatr, filharmonię, muzea itp.).
II. Odnowa wsi w kontekście poprawy stanu zachowania krajobrazu i dziedzictwa regionalnego	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wspieranie działań w zakresie rewitalizacji wsi oraz rewaloryzacji historycznych układów ruralistycznych, a także badań i studiów nad historycznymi układami wsi opolskiej, w tym kontynuacja prac nad inwentaryzacją i waloryzacją zabytkowego zasobu wsi, rozpoczętych w 2008 r. 2. Promocja wsi opolskiej jako zjawiska wyjątkowego w skali kraju, w tym promocja agroturystyki prowadzonej na bazie obiektów zabytkowych (kontynuacja).

	<p>3. Działania na rzecz dziedzictwa niematerialnego wsi opolskiej, w tym wspieranie lokalnych inicjatyw kulturalnych, promocja i wspieranie zachowania regionalnego folkloru oraz gwary.</p> <p>4. Wspieranie projektów wpisujących się w tradycyjny krajobraz i zabudowę wsi opolskiej (kontynuacja).</p> <p>5. Popieranie i rozpowszechnianie dobrych praktyk w zakresie dbałości o dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze wsi.</p> <p>6. Kontynuacja konkursu „Piękna wieś opolska”, a także działania na rzecz przystąpienia do projektu „Sieć najciekawszych wsi w Polsce” oraz zwiększenia w nim udziału wsi opolskich.</p> <p>7. Wspieranie dążeń do objęcia wyższymi formami ochrony unikalnych na terenie Polski historycznych układów ruralistycznych (np. Jemielnica, Księż Pole, Stary Paczków).</p>
<p>III. Rewaloryzacja i rewitalizacja miast</p>	<p>1. Wspieranie działań w zakresie rewaloryzacji i rewitalizacji miast, prowadzonych na podstawie kompleksowych studiów historyczno-urbanistycznych, w tym zachowania najcenniejszych układów urbanistycznych, o genezie średniowiecznej (kontynuacja).</p> <p>2. Wspieranie działań na rzecz odtwarzania dawnych osi kompozycyjnych i powiązań widokowych.</p> <p>3. Wspieranie rewitalizacji i poszukiwania nowych funkcji dla zdegradowanych obszarów przemysłowych i powojennych (kontynuacja).</p> <p>4. Wspieranie działań zmierzających do eliminowania z krajobrazów miejskich obszarów niezagospodarowanych, dezintegrujących przestrzeń urbanistyczną (kontynuacja).</p> <p>5. Inicjowanie i wspieranie promocji historycznych miast Śląska Opolskiego, jako fragmentu regionu, który był w średniowieczu kolebką i wzorcem urbanizacji Królestwa Polskiego.</p> <p>6. Zainicjowanie i wsparcie programu inwentaryzacji dziedzictwa kultury współczesnej (po 1945 r.), a także wspieranie inicjatyw służących zachowaniu i popularyzacji najwybitniejszych dzieł kultury współczesnej (np. publikacje, wystawy).</p>
<p>IV. Ochrona dziedzictwa archeologicznego</p>	<p>1. Wspieranie działań na rzecz kompleksowej ochrony dziedzictwa archeologicznego w połączeniu ze środowiskiem przyrodniczym (kontynuacja).</p> <p>2. Wspieranie archeologicznych prac badawczych i inwentaryzacyjnych (kontynuacja).</p> <p>3. Wspieranie promocji dziedzictwa archeologicznego oraz działań edukacyjnych na rzecz zabytków archeologicznych (kontynuacja).</p> <p>4. Inicjowanie oraz wspieranie inicjatyw mających na celu zagospodarowanie turystyczne pojedynczych obiektów archeologicznych o własnej formie krajobrazowej oraz ich zgrupowań, poprzez publikacje i tworzenie szlaków kulturowych (np. szlak średniowiecznych fortyfikacji i siedzib obronnych nyskiego księstwa biskupów wrocławskich).</p> <p>5. Zainicjowanie i wsparcie finansowe popularnonaukowej publikacji „Grodziska Śląska Opolskiego”.</p>

V. Rozwój muzealnictwa i wystawiennictwa	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wspieranie i promocja tworzenia lokalnych izb o charakterze muzealnym (kontynuacja). 2. Wspieranie działań na rzecz adaptacji nieruchomości zabytków techniki wraz ze zgromadzonymi tam zabytkami ruchomymi na lokalne muzea techniki (kontynuacja). 3. Dofinansowywanie prac konserwatorskich przy budynkach i zbiorach muzealnych (kontynuacja). 4. Dofinansowywanie szczególnie cennych ekspozycji muzealnych (kontynuacja). 5. Wspieranie modernizacji budynków muzealnych wraz z przystosowywaniem ich do potrzeb niepełnosprawnych zwiedzających (kontynuacja). 6. Wspieranie wydawnictw muzealnych, katalogów i przewodników po zbiorach (kontynuacja). 7. Zainicjowanie i wsparcie finansowe popularnonaukowej publikacji „Skarby muzeów województwa opolskiego”.
VI. Rozwój instytucji opieki nad zabytkami	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wspieranie organizacji pozarządowych (stowarzyszeń, fundacji itp.) zajmujących się opieką nad zabytkami, a także promocją i edukacją w zakresie dziedzictwa kulturowego (kontynuacja). 2. Wspieranie współdziałania instytucji zajmujących się zwalczaniem nielegalnego wywozu za granicę lub przywozu zza granicy zabytków oraz zwalczaniem przestępczości przeciwko dobrom kultury (kontynuacja). 3. Promowanie instytucji oraz podmiotów gospodarczych zajmujących się systemami zabezpieczeń przeciw włamaniom i przeciwpożarowym, szczególnie w odniesieniu do obiektów architektury drewnianej (kontynuacja). 4. Wspieranie organizacji skupiających i mobilizujących lokalne społeczności do działania na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego (kontynuacja). 5. Aktywizacja właścicieli i użytkowników obiektów zabytkowych, poprzez udzielanie kompleksowych informacji na temat możliwości inwestycyjnych (kontynuacja). 6. Organizacja szkoleń dla pracowników instytucji i departamentów związanych z ochroną i kształtowaniem krajobrazu kulturowego, umożliwianie udziału w szkoleniach zewnętrznych (kontynuacja). 7. Wspieranie działań społecznych opiekunów zabytków (kontynuacja). 8. Kontynuacja współpracy z uczelniami wyższymi, wspieranie działań i prac badawczych związanych z konserwacją zabytków i ochroną krajobrazu kulturowego.

CEL STRATEGICZNY II: OCHRONA I KSZTAŁTOWANIE KRAJOBRAZU KULTUROWEGO	
PRIORYTETY	DZIAŁANIA
I. Dziedzictwo kulturowe jako	<ol style="list-style-type: none"> 1. Uwzględnianie w opracowaniach strategicznych dziedzictwa kulturowego, jako potencjału rozwojowego województwa (kontynuacja). 2. Promowanie i wspieranie finansowe działań, mających na celu poprawę

<p>czynnik stymulujący rozwój gospodarczy</p>	<p>atrakcyjności inwestycyjnej i turystycznej obiektów i obszarów o dużych walorach krajobrazowych (kontynuacja).</p> <p>3. Promowanie i wspieranie działań, które w sposób szczególny uwzględniają wieś opolską jako wyróżnik na tle Śląska i całej Polski, jeśli chodzi o stopień zachowania historycznych układów ruralistycznych oraz kultywowanie obyczajowości, gwary i folkloru.</p>
<p>II. Wstrzymanie procesu degradacji założeń pałacowo-parkowych</p>	<p>1. Dofinansowywanie opracowań studialnych i prac projektowych (kontynuacja).</p> <p>2. Wspieranie kształtowania zasad partnerstwa publiczno-prywatnego w celu pomocy właścicielom założeń pałacowo-parkowych, uwzględniającym interes społeczny w procesie rewaloryzacji i rewitalizacji tych zespołów (kontynuacja).</p>
<p>III. Wspieranie inicjatyw mających na celu podniesienie rangi obiektów i zespołów zabytkowych</p>	<p>1. Wspieranie działań władz, społeczności i organizacji lokalnych, zmierzających do powoływania parków kulturowych („Szlak polichromii brzeskich”; „Brzeska średniowieczna kamienica mieszczącańska”; „Szlak polichromii nyskich”; „Ostrówek” w Opolu; „Twierdza Nysa”; „Twierdza Koźle”; teren bitwy pod Byczyną; zespół parkowo-ruralistyczny w Pokoju; zespół Huty Kluczborskiej w Zagwiździu, a także parki kulturowe na bazie kompleksów zabytków archeologicznych: „Jędrzychowice”, „Włodzienin”, „Biała”, „Głogówek- Wójtowiec”, „Gierów”).</p> <p>2. Wspieranie działań zmierzających do wpisania na listę Pomników Historii mostu żelaznego w Ozimku, Cmentarza Jenieckiego i Miejsca Pamięci w Łambinowicach, zespołu kościoła filialnego pw. św. Jakuba Apostoła w Małujowicach, zespołu staromiejskiego i fortyfikacji miejskich w Byczynie, parku w Pokoju, zespołu klasztoru pocysterskiego z otoczeniem oraz układem ruralistycznym w Jemielnicy, katedry św. Krzyża w Opolu.</p> <p>3. Zainicjowanie i wspieranie działań zmierzających do wpisania na listę światowego dziedzictwa UNESCO zespołu Góry Św. Anny – komponowanego krajobrazu kulturowo-przyrodniczego.</p>
<p>IV. Wspieranie funkcjonowania istniejących szlaków turystycznych oraz inicjatyw na rzecz tworzenia nowych szlaków, obejmujących charakterystyczne zespoły i obiekty zabytkowe</p>	<p>1. Wspieranie istniejących szlaków przez dofinansowywanie ich promocji, rozbudowę oferty merytorycznej i infrastruktury turystycznej (kontynuacja).</p> <p>2. Wspieranie inicjatyw na rzecz tworzenia nowych szlaków turystyczno-kulturowych (w tym proponowanych w niniejszym Programie szlaków: „Stolice książęce Śląska Opolskiego”, „Między Pomnikami Historii”, „Szlakiem polichromii Franza Sebastiniego”, „Szlakiem dzieł Josepha Fahnrotha”, „Szlakiem architektury Alexisa Langer’a”, „Szlakiem zegarów słonecznych województwa opolskiego”, „Grodziska księstwa nyskiego”, „Legenda św. Emeryka”).</p> <p>3. Wspieranie inicjatyw na rzecz tworzenia archeologicznych szlaków turystycznych (kontynuacja).</p>
<p>V. Wstrzymanie</p>	<p>1. Wspieranie działań konserwatorskich służących zachowaniu zabytków</p>

procesu degradacji oraz popularyzacja zabytków techniki	<p>techniki oraz zainicjowanie (w porozumieniu z OWKZ) programu inwentaryzacji i waloryzacji dziedzictwa techniki.</p> <p>2. Inicjowanie i wspieranie popularyzacji zabytków techniki (publikacje, wystawy w ogólnodostępnych miejscach publicznych, wydarzenia plenerowe – w tym m.in. święto mostu i żeliwa w Ozimku itp.).</p> <p>3. Wspieranie inicjatyw promujących ginące zawody.</p> <p>4. Wspieranie inicjatyw zmierzających do powołania Muzeum Odry na terenie województwa opolskiego.</p>
--	--

CEL STRATEGICZNY III: ROZWÓJ INICJATYW ZWIĄZANYCH Z REGIONALNYM DZIEDZICTWEM KULTUROWYM I ROZWÓJ TOŻSAMOŚCI REGIONALNEJ	
PRIORYTETY	DZIAŁANIA
I. Podnoszenie poziomu edukacji i wiedzy nt. regionalnego dziedzictwa kulturowego	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wspieranie organizacyjne i finansowe szkoleń z zakresu wiedzy na temat regionalnego dziedzictwa kulturowego (kontynuacja). 2. Wspieranie organizacji wystaw, festynów, kiermaszów i innych imprez regionalnych (kontynuacja). 3. Wspieranie organizacji konkursów i warsztatów tematycznych, przybliżających i utrwalających tradycje lokalnych rzemiosł i folkloru (kontynuacja). 4. Wspieranie organizacji cyklicznych imprez promujących regionalne i lokalne dziedzictwo kulturowe (np. Europejskie Dni Dziedzictwa, Międzynarodowy Dzień Ochrony Zabytków, Noc Muzeów, wydarzenia rocznicowe) – kontynuacja. 5. Popularyzacja i promocja wiedzy o zabytkach regionu przez wspieranie organizacji olimpiad i konkursów tematycznych wśród dzieci i młodzieży, pikników rodzinnych oraz wycieczek turystycznych z przewodnikiem (kontynuacja). 6. Wspieranie organizacyjne i finansowe konferencji, sesji popularno-naukowych, warsztatów popularyzujących wiedzę o dziedzictwie kulturowym regionu i dających możliwość dyskusji o problematyce jego ochrony (kontynuacja). 7. Wspieranie wydawnictw informacyjnych i przewodników (kontynuacja). 8. Finansowanie publikacji oraz opracowań dotyczących zabytków (kontynuacja). 9. Dbanie o pamięć o wybitnych osobistościach regionu (kontynuacja). 10. Wsparcie inicjatywy utworzenia Ośrodka Myśli Patriotycznej (Opole lub Góra Św. Anny) – we współdziałaniu z IPN oraz organizacjami społecznymi i związkowymi.
II. Współpraca z instytucjami i stowarzyszeniami działającymi na rzecz ochrony i opieki nad dziedzictwem	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kontynuacja współpracy z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, Oddziałem Terenowym Narodowego Instytutu Dziedzictwa w Opolu oraz innymi instytucjami zajmującymi się ochroną dziedzictwa kulturowego. 2. Wspieranie działalności statutowej Towarzystwa Opieki nad Zabytkami, inicjatyw społecznych opiekunów zabytków oraz prac w zakresie ochrony i kształtowania krajobrazu kulturowego, podejmowanych przez stowarzyszenia i szkoły wyższe (kontynuacja).

kulturowym	<p>3. Wystąpienie z inicjatywą utworzenia systemu szkoleń dla społecznych opiekunów zabytków (przy współdziałaniu WKZ).</p> <p>4. Wystąpienie z inicjatywą organizowania szkoleń dla pracowników gmin, zajmujących się problematyką ochrony dziedzictwa kulturowego (przy współdziałaniu WKZ).</p>
III. Współpraca między regionami, współpraca międzynarodowa	<p>1. Kontynuacja wspólnych spotkań i warsztatów między społecznościami miast partnerskich.</p> <p>2. Kontynuacja współpracy w ramach Czterostronnej partnerskiej sieci regionalnej między regionami partnerskimi: Nadrenią Palatynatem, Krajem Środkowoczeskim, Burgundią i Opolszczyzną, a także w ramach dwustronnego porozumienia z Burgundią.</p> <p>3. Kontynuacja współpracy w ramach euroregionów Pradziad i Silesia.</p> <p>4. Kontynuacja współpracy w ramach promocji i ochrony dziedzictwa kulturowego, między Województwem Opolskim a Krajem Ołomunieckim.</p> <p>5. Kontynuacja współpracy z województwami: małopolskim, śląskim i dolnośląskim, dotyczącej wspólnych szlaków kulturowych.</p> <p>6. Wspieranie promocji międzynarodowych szlaków kulturowych i ich lokalnych wariantów (np. nyskiej drogi św. Jakuba, rowerowego szlaku czarownic na pograniczu polsko-czeskim).</p> <p>7. Kontynuacja wspierania i promocji polsko-czeskich spotkań muzealnych.</p> <p>8. Zainicjowanie projektu promocji i ochrony dziedzictwa wielokulturowego na północnym przedpolu Bramy Morawskiej: „Brama Morawska – korytarz kultur – korytarz idei” (we współpracy z województwem śląskim oraz euroregionem Silesia).</p> <p>9. Nawiązanie współpracy z województwem świętokrzyskim: zainicjowanie projektu promocji dziedzictwa kulturowego wokół szlaku turystyczno-pielgrzymkowego „Legenda św. Emeryka”, Opole – Góra Św. Anny – Święty Krzyż.</p>
IV. Polityka informacyjna i promocyjna w zakresie opieki nad dziedzictwem kulturowym	<p>1. Inicjowanie i wspieranie współpracy z TV i Polskim Radiem na rzecz zwiększenia ilościowego i jakościowego treści, promujących regionalne i lokalne dziedzictwo kulturowe, w ramach misyjności mediów publicznych.</p> <p>2. Inicjowanie i wspieranie konkursów na najlepszy produkt medialny (film, reportaż, artykuł, spot reklamowy itp.), promujący dziedzictwo kulturowe Opolszczyzny i budujący świadomość jego społecznego i kulturowego znaczenia.</p> <p>3. Inicjowanie i wspieranie wysokiej jakościowo promocji dziedzictwa kulturowego Opolszczyzny w Internecie.</p> <p>4. Zainicjowanie i wsparcie opracowania oraz publikacji podręcznika lub materiałów edukacyjnych dla szkół w zakresie dziedzictwa kulturowego Opolszczyzny.</p> <p>5. Inicjowanie i wspieranie działań służących promocji i informacji nt. możliwości otrzymania wsparcia na ochronę i opiekę nad zabytkami oraz ochronę dziedzictwa kulturowego w ramach funduszy europejskich (szkolenia, spotkania informacyjne, foldery i ulotki informacyjne, spoty i informacje w mediach).</p>

6. Realizacja Programu w latach 2016-2017

6.1. Cel strategiczny I: Utrzymanie i zarządzanie zasobem regionalnego dziedzictwa kulturowego

Priorytet I. Realizacja zadań własnych samorządu wojewódzkiego

W ramach monitoringu działań wynikających z Programu Departament Kultury, Sportu i Turystyki UMWO przygotował sprawozdania z jego realizacji za lata 2016-2017 oraz niniejsze opracowanie z lat 2018-2019, obejmujące działania jednostek samorządowych na terenie województwa w obszarze dziedzictwa kulturowego.

Przed wszystkim w latach 2018-19 podjęte zostały prace przy zabytkach wpisanych do rejestru, do których tytuł prawny ma Województwo Opolskie. Prace były finansowane ze środków własnych jednostek, budżetu Samorządu Województwa Opolskiego oraz pozyskanych z funduszy krajowych i europejskich, dotyczyły zarówno prac konserwatorskich jak i koniecznych robót budowlanych czy modernizacyjnych (wykaz zrealizowanych prac przedstawiony szczegółowo w punkcie 7 sprawozdania).

Z ważniejszych realizacji w Muzeum Wsi Opolskiej w Opolu przeprowadzono remont drewnianego spichlerza dworskiego wraz z aranżacją wnętrza na potrzeby ekspozycyjne. Zadanie pn. „Remont drewnianego spichlerza dworskiego wraz z aranżacją wnętrza na potrzeby ekspozycyjne” realizowane było dzięki dofinansowaniu ze środków Ministerstwa Kultury i Ochrony Dziedzictwa Narodowego w ramach programu Infrastruktura Kultury 2018 oraz budżetu Samorządu Województwa Opolskiego.

Ryc. 4 Muzeum Wsi Opolskiej w Opolu. Spichlerz dworski ze Sławięcice przed i po pracach remontowych, fot. ze zbiorów MWO w Opolu

Podczas dwuletniego zadania wykonano remont XVII-wiecznego drewnianego spichlerza dworskiego z miejscowości Sławięcice, znajdującego się na ekspozycji przestrzennej Muzeum Wsi Opolskiej. Wytypowany obiekt stanowi bardzo ważny przykład architektury ludowej z terenów Opolszczyzny, jest największym drewnianym budynkiem w muzeum³. W efekcie remontu i konserwacji poprawił się jego stan techniczny oraz umożliwiało to wykorzystanie potencjału przestrzennego wnętrza obiektu na cele

³ <https://muzeumwsiopolskiej.pl/remont-drewnianego-spichlerza-dworskiego-wraz-z-aranzacja-wnetrza-na-potrzeby-ekspozycyjne/>

wystawiennicze. Prace budowlane realizowane były dwuetapowo. W 2018 roku wykonano działania projektowe i formalne, związane z rozpoczęciem prac budowlanych oraz podjęto stabilizację konstrukcyjną spichlerza wraz z wymianą zdegradowanych elementów drewnianych ścian. W 2019 przystąpiono do naprawy dachu wraz z wymianą gontowego pokrycia. W efekcie tych prac w spichlerzu odbyła się wojewódzka inauguracja Europejskich Dni Dziedzictwa w 2019 roku.

W okresie sprawozdawczym zrealizowane zostały prace w zamku w Rogowie Opolskim, w którym swoją siedzibę ma Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Opolu. Przy wsparciu środków z RPO WO na lata 2014-2020 wykonano prace konserwatorskie i budowlane przy zabytku, w tym odwodnienie terenu – wykonanie drenażu, udrożnienie, uszczelnienie i wymiana fragmentów kanalizacji deszczowej, naprawa utwardzeń. W ramach prac przy elewacjach wymieniono zawilgocone i uszkodzone tynki na renowacyjne oraz naprawiono pozostałe tynki, wykonano malowanie i hydrofobizację elewacji wraz z odnowieniem stolarki okiennej. Prace dotyczyły także wnętrz, gdzie również zaszła konieczność wymiany zawilgoconych i uszkodzonych tynków wewnętrznych, przeprowadzono naprawy, malowanie i hydrofobizację tynków wewnętrznych oraz naprawiono strop piwnicy z odtworzeniem izolacji.

Ryc. 5 Zamek w Rogowie Opolskim, siedziba Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Opolu po pracach konserwatorskich i budowlanych, fot. ze zbiorów WBP w Opolu

Ryc. 6 Pałac w Mosznej – stolarka okienna po konserwacji, fot. ze zbiorów Moszna Zamek

Warto również zwrócić uwagę na prowadzone prace konserwatorskie w pałacu w Mosznej, dotyczące zespołu zabytkowej stolarki okiennej i drzwiowej. Prace miały na celu poprawę stanu technicznego okien i drzwi, polepszenie walorów estetycznych z równoczesnym zachowaniem oryginalnych elementów konstrukcyjnych i dekoracyjnych. W trakcie konserwacji oczyszczono powierzchnię z wtórnych warstw malarskich, wzmocniono strukturę drewna, na powierzchnię położono lakierobejcę, odtworzono brakujące listwy i elementy dekoracyjne oraz odnowiono okucia i klamki, a niezachowane odlano według pierwotnego wzoru. Poprawiono przy tym termikę budowlą, gdyż skrzydła wewnętrzne okien wyposażono w pakiet dwuszybowy oraz zamontowano uszczelki.

Pozostała stolarka nie poddawana zabiegom konserwatorskim została wyregulowana i wyposażona w uszczelki.

W latach 2018-2019 Zarząd Województwa Opolskiego ogłosił konkursy na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytkach wpisanych do rejestru. Łącznie przeznaczono w nich kwotę 923 200 zł, co pozwoliło na dofinansowanie w 2018 roku 18 zadań na kwotę 290 000 złotych a w 2019 roku 39 zadań na kwotę 633 200. Podstawą udzielania dotacji w ramach konkursu wniosków była Uchwała Sejmiku Województwa Opolskiego nr XXXII/345/2009 r. z dnia 26 maja 2009 r. w sprawie określenia zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków lub znajdujących się w gminnych ewidencjach zabytków, znajdujących się na obszarze województwa opolskiego (Dz. Urz. Woj. Opol. Nr 44, poz. 768 z późn. zm.).

Dotacje zostały przyznane na ważne, wieloletnie przedsięwzięcia konserwatorskie, dotyczące szczególnie cennych zabytków jak np. kościoła pw. św. Bartłomieja Apostoła w Głogówku (realizowane były prace konserwatorskie przy dekoracji malowideł ściennych i sztukaterii w południowej nawie bocznej) czy też na remont konserwatorsko-budowlany z wystrojem architektoniczno-rzeźbiarskim barokowej elewacji Domu Zakonnicy i późnobarokowej elewacji Prałatury dawnego klasztoru Norbertanek w Czarnowasach. Dotacje otrzymały także domy pomocy społecznej i szkoła mieszczące się w zabytkowych pałacach (Gierałcice, Zawadzkie, Sowczyce) oraz wspólnoty mieszkaniowe na remonty kamienic. Większość składanych wniosków, a jednocześnie przyznanych dotacji dotyczy związków wyznaniowych i prowadzonych przez nie remontów świątyń i ich wyposażenia (ołtarze, organy, witraże), ale także na obiektów znajdujące się na terenie dawnych cmentarzy przykościelnych, jak mauzoleum rodziny von Schaffgotsch w Kopicach, w którym wykonano drugi etap remontu budowlano-konserwatorskiego elewacji wraz z konserwacją wnętrza obiektu czy remont nagrobka generała Karola Gustawa von Eben w Skąłagach (tzw. piramida).

Ryc. 7 Kopice. Mauzoleum rodziny von Schaffgotsch – wnętrze przed i po pracach konserwatorskich, fot. I. Solisz

Rodzaj beneficjenta	2018		2019	
	Dotacje	Kwota w zł	Dotacje	Kwota w zł
Parafie Rzymskokatolickie	13	200 000	22	366 000
Parafie Ewangelicko-Augsburskie	1	15 000	0	0
Klasztory zakonne	2	45 000	2	50 000
Organizacje pozarządowe	0	0	1	15 000
Podmioty prywatne	1	15 000	1	10 000
Powiaty	0	0	6	84 200
Gminy	0	0	2	28 000
Wspólnoty mieszkaniowe	0	0	3	45 000
Inne	1 (Spółka z o.o.)	15 000	2 (Szpital, Spółka z o.o.)	35 000
Razem	18	290 000	39	633 200

Tabela 3 Dotacje przyznane w latach 2018-2019 przez Zarząd Województwa Opolskiego z podziałem na rodzaj beneficjentów

Monitoring stanu najważniejszych obiektów wpisanych do rejestru zabytków koncentrował się na działaniach związanych z prawidłowym procesem budowlanym w obiektach i na obszarach znajdujących się na liście Pomników Historii. W tym obszarze zadania realizowane są przez wojewódzkiego konserwatora zabytków i dotyczą zarówno prac konserwatorskich, jak i robót budowlanych przy i na terenie Pomników Historii⁴.

Pomniki Historii są systematycznie monitorowane przez Oddział Terenowy Narodowego Instytutu Dziedzictwa (wyjazdy terenowe, opracowywanie kart i okresowych sprawozdań).

Monitorowanie zabytków wymagało również weryfikacji granic ochrony konserwatorskiej, w celu ich właściwej ochrony Opolski Wojewódzki Konserwator Zabytków w dniu 27 czerwca 2018 r. podpisał decyzję o wpisie do rejestru zabytków otoczenia drewnianego kościoła pątniczego pw. św. Anny w Oleśnie. Otoczenie kościoła, będące w granicach historycznego cmentarza obejmuje XIX-wieczne ceglane słupy dawnego ogrodzenia cmentarnego, kaplicę wotywną barona von Reiswitz, kaplicę cmentarną, historyczne nagrobki oraz aleje.

Nie podjęto natomiast realizacji ustanowienia święta promującego dziedzictwo kulturowe w regionie – Opolskich Dni Dziedzictwa, uznając iż realizacja ogólnopolskiego i europejskiego projektu Europejskich Dni Dziedzictwa jest uznanym i stale rozwijającym się działaniem w obszarze dziedzictwa, które powinno być rozwijane w obecnych ramach przy współpracy z Narodowym Instytutem Dziedzictwa.

⁴ Wykaz takich pozwoleń za lata 2016-17 został zamieszczony w sprawozdaniu z realizacji programu za okres 2016-2017, na etapie opracowania niniejszego sprawozdania analogiczne dane za lata 2018-2019 nie zostały udostępnione przez WUOZ w Opolu.

Priorytet II Odnowa wsi w kontekście poprawy stanu zachowania krajobrazu i dziedzictwa regionalnego

W ramach Programu planowane było wspieranie działań w zakresie rewitalizacji wsi oraz rewaloryzacji historycznych układów ruralistycznych, a także badań i studiów nad historycznymi układami wsi opolskiej, w tym kontynuacja prac nad inwentaryzacją i waloryzacją zabytkowego zasobu wsi rozpoczętych w 2008 r. Działania, w których uczestniczyli przedstawiciele Urzędu Marszałkowskiego, nie były realizowane w trakcie trwania Programu ze względu na zlikwidowanie Zespołu ds. zachowania dziedzictwa kulturowego wsi i ochrony krajobrazu wiejskiego, który działał przy Wojewodzie Opolskim do 2015 r. i był koordynowany przez wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Działania na rzecz dziedzictwa niematerialnego wsi opolskiej, w tym wspieranie lokalnych inicjatyw kulturalnych, promocja i wspieranie zachowania regionalnego folkloru oraz gwary, są realizowane systematycznie w licznych projektach skierowanych do społeczności lokalnych. W sposób szczególny wiąże się to z prowadzonymi od lat działaniami w ramach odnowy wsi opolskiej. Realizowane konkursy i działania przyczyniają się do aktywizacji społeczności lokalnych i stałego podnoszenia jakości przestrzeni na obszarach wiejskich, dbałości o zachowanie i kształtowanie krajobrazu wiejskiego. Do najbardziej popularnych konkursów, o ugruntowanej marce należy konkurs „Najpiękniejsza Wieś Opolska”. Pozostałe nagrody przyznawane są w kategoriach „Najpiękniejsza Zagroda” oraz „Najpiękniejszy Projekt Odnowy Wsi”.

Konkurs „Najpiękniejsza Wieś Opolska” ma za zadanie wyłanianie i promowanie najlepszych wzorców działania poszczególnych sołectw, a także indywidualnych mieszkańców. Z założenia ma on inspirować i znajdować wielu naśladowców. Konkurs jest wizytówką i najbardziej spektakularnym przedsięwzięciem opolskiego programu odnowy wsi, a jego zakończenie i wręczenie nagród jest dorocznym świętem jego uczestników. Główna nagroda w kategorii „Najpiękniejsza Wieś Opolska” wynosi 20 000 zł.

W 2018 r. do konkursu zgłosiło się 7 wsi w kategorii „Najpiękniejsza Wieś” oraz 5 sołectw w kategorii „Najlepszy Projekt Odnowy Wsi”. Laureatami konkursu zostały:

- I miejsce Chróścina, gm. Dąbrowa,
- II miejsce Mańkowice, gm. Łambinowice,
- III miejsce Smogorzów, gm. Namysłów,
- wyróżnienie otrzymały wsie Mochów, gm. Głogówek; Rozmierz, gm. Strzelce Opolskie; Nowe Budkowice, gm. Murów.

Kategoria „Najlepszy Projekt Odnowy Wsi”

Miejsce	Sołectwo	Nazwa projektu	Wysokość nagrody (zł)
I	Spórok gm. Kolonowskie	„EKO – przystanek”	10 000
II	Kocury-Malichów gm. Dobrodzień	„Ścieżka XX-lecia Odnowy Wsi w Kocurach”	8 000

III	Pogórze gm. Biała	„Wieś ogródkami stoi – przywracanie tradycji upraw przydomowych w Pogórzcu”	6 000
Wyróżnienie	Uciechowice gm. Branice	„Zielone serce Uciechowic – zagospodarowanie terenów gminnych na Parkowe Miejsce Spotkań”	1 000
Wyróżnienie	Mochów gm. Głogówek	„Izba Tradycji”	500

W 2019 r. do konkursu „Piękna Wieś Opolska” zgłosiło się 12 sołectw w kategorii „Najpiękniejsza Wieś” oraz 7 sołectw do kategorii „Najlepszy Projekt Odnowy Wsi”.

W kategorii „Najpiękniejsza Wieś” nagrodzono:

- I miejsce Gąsiorowice, gm. Jemielnica,
- II miejsce Nowa Wieś Głubczycka, gm. Głubczyce,
- III miejsce Skarbiszowice, gm. Tułowice,
- III miejsce Niezdrowice, gm. Ujazd,
- Wyróżnienie otrzymały wsie: Przewóz, gm. Cisek; Malnia, gm. Gogolin; Ciepiewice, gm. Dąbrowa; Przełęk, gm. Nysa

Kategoria „Najlepszy Projekt Odnowy Wsi”

Miejsce	Sołectwo	Nazwa projektu	Wysokość nagrody (zł)
I	Wawelno gm. Komprachcice	Wiejski sad wraz z ogrodem	10 000
II	Przysiecz gm. Prószków	„Z ziołami na TY”	8 000
III	Biedzychowice gm. Głogówek	Święto tradycji w Biedzychowicach i promocja książek „Spojrzenie przez gardinkę. Wielokulturowość Górnego Śląska na przykładzie Ziemi Prudnickiej i Głubczyckiej” oraz „W śląskim domu i zagrodzie”	6 000
Wyróżnienie	Jakubowice gm. Branice	Przyjazne miejsce spotkań mieszkańców wsi Jakubowice	1 000

W latach 2016-17 konkurs został wzbogacony o elementy dotyczące dbałości o środowisko i wykorzystywanie posiadanych zasobów bioróżnorodności przez lokalną społeczność. Jest on bowiem zadaniem realizowanym w ramach projektu „Bioróżnorodność Opolszczyzny – skarbem dziedzictwa przyrodniczego”⁵.

Bioróżnorodność Opolszczyzny

W trakcie realizacji Programu duży nacisk został położony na bioróżnorodność i rozpowszechnianie dobrych praktyk w zakresie dbałości o dziedzictwo przyrodnicze wsi. Realizowany przez Departament Rolnictwa i Rozwoju Wsi program „Bioróżnorodność Opolszczyzny – skarbem dziedzictwa przyrodniczego”, realizowany w latach 2016-2019, miał przyczynić się m.in. do zakładania na terenie województwa modelowych sadów rodzimych odmian drzew owocowych. Łącznie w latach 2016-2018 w ramach projektu

⁵ Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego w ramach Osi priorytetowej V – Ochrona środowiska, dziedzictwa kulturowego i naturalnego, Działania 5.1 Ochrona różnorodności biologicznej RPO WO 2014-2020

„Bioróżnorodność Opolszczyzny – skarbem dziedzictwa przyrodniczego” nasadzonych zostało ponad 4 400 szt. drzew i krzewów, przyczyniając się do ochrony opolskiej bioróżnorodności flory i fauny, przywracania tradycyjnego sadownictwa, zwiększenia ilości pożytków miododajnych oraz ochrony przed zanieczyszczeniem środowiska, hałasem, wiatrem i śniegiem we wsiach, miastach i na szlakach komunikacyjnych pomiędzy nimi. W ciągu trzech lat trwania projektu powstały 63 modelowe sady drzew owocowych z 1065 szt. drzew, założono 34 zadrzewienia przydrożne, w których posadzono około 3200 sztuk sadzonek drzew i krzewów na łączną długość 17,5 km dróg. Ponadto w ramach akcji „Drzewo XX-lecia Programu Odnowy Wsi” oraz „Bioróżnorodne Opolskie” w 146 opolskich wsiach i miastach posadzono drzewa alejowe z gatunku dąb, lipa, buk i klon. Jednocześnie w ramach projektu realizowano propagowanie idei związanych z zachowaniem dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego oraz wspieraniem rodzimych tradycji prowadzenia przydomowego ogródka, szerzeniem wiedzy przyrodniczej i zakorzenianiem tradycji wśród najmłodszych wraz ze zwróceniem uwagi na otaczającą przyrodę. W ramach zadania zrealizowany został konkurs dla dzieci ze szkół podstawowych województwa opolskiego „Najpiękniejszy przyszkolny ogród” oraz konkurs fotograficzny dla dzieci i młodzieży „Osobliwości przyrodnicze w obiektywie”.

Od 2018 roku Zarząd Województwa Opolskiego włączył się w ogólnopolski konkurs „Fundusz sołecki – najlepsza inicjatywa”. Celem konkursu jest upowszechnianie wiedzy oraz informacji w zakresie realizacji projektów służących aktywizacji lokalnej społeczności sfinansowanych w sołectwach w ramach funduszu sołeckiego, wymiana doświadczeń, krzewienie dobrych praktyk oraz prezentacja wsi jako dobrego miejsca do życia i rozwoju społeczno-zawodowego. Adresatami konkursu są sołectwa, które zrealizowały projekty sfinansowane ze środków wyodrębnionych w ramach funduszu sołeckiego lub w których fundusz sołecki stanowił wkład własny. Konkurs jest dwuetapowy, składa się z organizowanego przez Samorząd Województwa etapu wojewódzkiego oraz organizowanego przez Krajowe Stowarzyszenie Sołtysów etapu ogólnokrajowego, do którego nominowane są projekty sołeckie – laureaci I miejsca etapu wojewódzkiego. W 2019 roku stodoła w Broźcu, altana w Kolejce oraz ścieżka rekreacyjna w Nowej Wsi Głubczyckiej zostały nagrodzone w etapie wojewódzkim konkursu. Zaś w ogólnopolskim finale konkursu „Fundusz sołecki – najlepsza inicjatywa” projekt „Stodoła – nowoczesność z nutą tradycji” z Broźca zdobył trzecie miejsce.

Ryc. 8 Brożec, projekt „Stodoła – nowoczesność z nutą tradycji” zrealizowany przy wykorzystaniu funduszu sołeckiego oraz w ramach projektu „Zagospodarowanie budynku zabytkowego spichlerza w Brożcu” – poddziałanie 5.3.3 Dziedzictwo kulturowe i kultura w Aglomeracji Opolskiej RPO WO 2014-2020, fot. za: <https://www.opolskie.pl/2020/09/brozec-nagrodzony/>

Jednocześnie Departament Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Schematu II Pomocy Technicznej PROW na lata 2014-2020 realizował projekty z zakresu edukacji społecznej, dotyczące ochrony dziedzictwa kulturowego, między innymi warsztaty rękodzielnicze (tworzenia papierowych domków z wyklejanymi elementami naturalnymi i roślinnymi charakterystycznymi dla bioróżnorodności opolskiej; tworzenia zabawek z tkanin naturalnych z wykorzystaniem elementów krawiectwa; dekorowania pierników elementami wzoru opolskiego; malowania bombek elementami wzoru opolskiego).

W okresie sprawozdawczym istotne były także działania na rzecz dziedzictwa niematerialnego wsi opolskiej, w tym wspieranie lokalnych inicjatyw kulturalnych, promocja i wspieranie zachowania regionalnego folkloru oraz gwary. Efektem jest wpisanie w 2019 roku na Krajową listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego zwyczajów i tradycji związanych ze Śląskiem Opolskim:

Kroszonkarstwo opolskie jest symbolem Opolszczyzny. Kroszonka to zabarwione jajo zdobione metodą rytowniczą (drapane), ozdabiane tradycyjnymi ornamentami roślinnymi: palmy, kwiaty, liście etc., których wzory są często spotykane także w haftowanych obrusach, zasłonach, dekoracyjnej pościeli (kapach), strojach i malarstwie ludowym. Różnorodność wzorów zależy od inwencji artystycznej samego twórcy. Początkowo kroszonki wykonywane były tylko w okresie Świąt Wielkanocnych, obecnie dzięki formule konkursu stały się powszechną częścią elementów zdobniczych w województwie opolskim.

Wodzenie niedźwiedzia kultywowane jest obecnie w około stu miejscowościach na Śląsku Opolskim podczas karnawału. Dawniej był to obrzęd o znaczeniu magicznym, obecnie to zabawa i widowisko podkreślające tożsamość lokalną. W zwyczaju istotny element stanowi udział maskary wyobrażającej niedźwiedzia oraz korowodu innych postaci – żandarma, śmierci, leśniczego, diabła, kominiarza, baby, panny młodej, księdza, lekarza czy rzeźnika. W każdej miejscowości wodzenie przebiega nieco inaczej, jednak do stałych elementów należy odwiedzanie przez korowód wszystkich domów, a na koniec wspólna zabawa połączona z symbolicznym zabiciem niedźwiedzia.

Umiejętność ręcznego malowania wzoru opolskiego. Wzór opolski pochodzi z tradycyjnych kroszonek, jaj zdobionych na Wielkanoc techniką rytowniczą. W 1957 roku, aby podtrzymać tradycję ich wykonywania, zorganizowano pierwszy konkurs kroszonkarski. W 1963 roku podczas obrad jury zrodził się pomysł, aby wzornictwo z kroszonek przenieść na bardziej trwałe materiały i rozpropagować go wśród szerszego grona odbiorców. Materiał, który zastosowano to porcelit pozyskany z zakładu w Tułowicach. Pieczę nad całością objęła Cepelia. Pod koniec lat 60. XX w. zaczęto do tego celu wykorzystywać porcelanę. Początkowo wytwarzano wyłącznie naczynia dwubarwne, dekorowane prostymi motywami zaczerpniętymi z kroszonek. Dominowały i do dziś dominują motywy roślinne, które obecnie

są efektywnym elementem zdobniczym różnorodnych przedmiotów i elementów promujących Opolszczyznę⁶.

Oprócz wyżej wymienionych obyczajów, zostały przygotowane i przesłane kolejne wnioski dotyczące następujących zwyczajów:

- Krzyżoki w Borkach Małych,
- Babski comber na Śląsku Opolskim (największy wniosek – 20 grup depozytariuszy),
- Boże Ciało z tradycją dywanów kwiatnych w Kluczu, Olszowej, Zalesiu Śląskim i Zimnej Wódce⁷.

Priorytet III. Rewaloryzacja i rewitalizacja miast

W okresie sprawozdawczym działania związane z opracowaniem kompleksowych studiów historyczno-urbanistycznych podejmował Opolski Wojewódzki Konserwator Zabytków, w roku 2018 zlecił opracowanie studiów dla układów staromiejskich w Wołczynie i Gorzowie Śląskim⁸.

Rewitalizacja miast to podstawowa odpowiedź na degradację społeczną, gospodarczą, przestrzenną, techniczną i środowiskową polskich miast. Takie podejście wynika wprost z zapisów Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020, w której drugi cel strategiczny „Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych” obejmuje m.in. cel szczegółowy „Restrukturyzacja i rewitalizacja miast i innych obszarów tracących dotychczasowe funkcje społeczno-gospodarcze”.

Aby zapewnić maksymalną efektywność działań rewitalizacyjnych na terenie województwa, wyodrębniono alokację dla 5 miast (Opole oraz 4 ośrodki subregionalne) oraz dla pozostałych 30 gmin miejskich i miejsko-wiejskich. Alokację (w ramach działania 10.2 RPO WO 2014-2020) podzielono na dwie części. Pierwsza część (55%) przydzielona została do Opola, jako ośrodka wojewódzkiego, oraz Nysy, Brzegu, Kędzierzyna-Koźła i Kluczborka, jako regionalnych ośrodków równoważenia rozwoju. Druga część alokacji (45%) została przydzielona do pozostałych 30 gmin miejskich i miejsko-wiejskich.

W przypadku rewitalizacji miast i obszarów zdegradowanych na terenie województwa opolskiego realizowanych było dwadzieścia projektów wybranych do dofinansowania w trybie konkursowym w ramach I naboru do działania 10.2 Inwestycje wynikające z Lokalnych Planów Rewitalizacji⁹.

Lp.	Tytuł projektu	Nazwa wnioskodawcy	Kwota wnioskowanego dofinansowania [PLN]	Koszt całkowity projektu [PLN]	Stan realizacji na koniec 2019 r.
1.	Rewitalizacja miasta Paczków	Gmina Paczków	3 496 814,25	5 233 169,00	w trakcie realizacji

⁶ <http://niematerialne.nid.pl/>

⁷ Wszystkie trzy wpisane na Krajową listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego w marcu 2020 roku.

⁸ Brak danych z WUOZ w Opolu za rok 2019.

⁹ Pozostali wnioskodawcy dofinansowani w ramach RPO WO 2014-2020, z wyjątkiem Gminy Kędzierzyn-Koźle, Gminy Kluczbork, Gminy Brzeg, Gminy Opole, Gminy Nysa.

2.	IV etap rewitalizacji infrastruktury śródmieścia Prudnika	Gmina Prudnik	4 999 382,58	7 437 768,30	zrealizowany
3.	Realizacja Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Leśnica w zakresie rewitalizacji kompleksu rekreacyjnego w Leśnicy w celu poprawy dostępności i jakości usług społecznych dla mieszkańców gminy	Gmina Leśnica	2 709 248,46	5 795 782,50	w trakcie realizacji
4.	Kompleksowa rewitalizacja zdegradowanej infrastruktury Gminy Głuchołazy szansą na aktywizację społeczności lokalnej	Gmina Głuchołazy	4 999 882,56	8 921 513,74	w trakcie realizacji
5.	Rewitalizacja terenów miasta Otmuchowa	Gmina Otmuchów	4 995 364,44	12 679 839,72	w trakcie realizacji
6.	Dzienny Dom Seniora, Stacja Caritas i gabinety rehabilitacyjne dzięki rewitalizacji budynku dawnego klasztoru Elżbietanek w Gorzowie Śląskim	Caritas Diecezji Opolskiej	2 677 280,73	3 569 707,69	zrealizowany
7.	Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób zależnych poprzez ich aktywizację i integrację z mieszkańcami Kietrza	Powiat Głubczycki	3 442 962,38	4 590 616,58	zrealizowany
8.	Rewitalizacja Ratusza w Grodkowie	Gmina Grodków	2 534 923,12	4 609 789,28	w trakcie realizacji
9.	Przebudowa i adaptacja budynku Centrum Integracji Społecznej w nowej lokalizacji wraz z zespołem rekreacyjno-kąpielowym	Zarząd Mienia Komunalnego – Lewin Brzeski Sp. z o.o.	4 999 785,40	16 355 680,98	w trakcie realizacji
10.	Rozbudowa i przebudowa pływalni krytej w Praszce – rewitalizacja zdegradowanego budynku przywracająca i podtrzymująca jego funkcje	Gmina Praszka	4 999 799,23	13 007 091,93	w trakcie realizacji

11.	Rewitalizacja miasta Dobrodzień poprzez z przebudowę placu rynku, zagospodarowanie terenu wokół Dobrodzieńskiego Ośrodka Kultury i Sportu oraz zagospodarowanie Parku Jordanowskiego w Dobrodzieniu	Gmina Dobrodzień	3 481 239,28	5 355 752,75	w trakcie realizacji
12.	Rewitalizacja przestrzeni Spółdzielni Mieszkaniowej w Grodkowie	Spółdzielnia Mieszkaniowa w Grodkowie	497 582,20	663 442,95	zrealizowany
13.	Rewitalizacja miasta Strzelce Opolskie	Gmina Strzelce Opolskie	2 854 240,74	4 760 262,87	w trakcie realizacji
14.	Rewitalizacja starego mostu kolejowego oraz parku miejskiego w Krapkowicach	Gmina Krapkowice	4 998 535,55	14 854 489,03	w trakcie realizacji
15.	Rewitalizacja centrum miasta Biała	Gmina Biała	4 853 939,10	6 471 918,81	w trakcie realizacji
16.	Centrum inicjatyw społecznych i kulturalnych wraz ze Strefą biznesu w Gogolinie	Gmina Gogolin	1 488 789,79	7 372 930,69	w trakcie realizacji
17.	Rewitalizacja Placu 1 Maja w Ujeździe	Gmina Ujazd	2 322 297,18	4 496 978,40	w trakcie realizacji
18.	Rewitalizacja obiektu Samorządowego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Niemodlinie – podniesienie standardu i wzbogacenie wachlarza usług rehabilitacyjnych, opiekuńczych i aktywizujących względem osób zależnych, w tym chorych, starszych i niepełnosprawnych	Samorządowy Zakład Opieki Zdrowotnej w Niemodlinie	3 769 242,01	5 025 656,02	w trakcie realizacji
19.	Przebudowa, remont i adaptacja części zdegradowanego budynku szpitalnego na cele domu pobytu dziennego dla seniorów w Głogówku	Gmina Głogówek	1 160 595,00	1 547 460,00	zrealizowany
20.	Rewitalizacja Stadionu Miejskiego oraz rewitalizacja	Gmina Olesno	4 999 485,94	9 786 956,16	zrealizowany

	traktu spacerowego przy ul. Murka w Oleśnie			
--	---	--	--	--

Tabela 4 Realizowane projekty w ramach dofinansowania Lokalnych Planów Rewitalizacji, opracowanie: Departament Koordynacji Programów Operacyjnych UMWO

W ramach priorytetu Rewaloryzacja i rewitalizacja miast założono realizację zadania związanego z zainicjowaniem i wsparciem programu inwentaryzacji dziedzictwa kultury współczesnej (po 1945 r.), a także wspieranie inicjatyw służących zachowaniu i popularyzacji najwybitniejszych dzieł kultury współczesnej. Zadania te były w części realizowane przez Muzeum Śląska Opolskiego w Opolu. W 2018 roku muzeum było współorganizatorem konkursu i plebiscytu „Złota Dziesiątka Powojennej Architektury Opola 1945 – 2018”¹⁰, dzięki któremu określono cenne obiekty architektury współczesnej na terenie miasta Opola, a także spopularyzowano tę tematykę. Za obiekty i elementy szczególnie wartościowe uznano:

1. Sgraffita na Ofamie, W. Początek z zespołem, pocz. lat 50. XX w.
2. Biurowiec „Europa”, arch. B. Wedemski, około 1955-57.
3. Przystanek „Grzybek”, pl. Wolności, arch. F. Jesionowski, 1959.
4. Fontanna, pl. Wolności, arch. F. Jesionowski, 1959.
5. Mozaika na dawnej kwiaciarni PGR Chróścina, ul. Krakowska 7, proj. W. Maszkowski.
6. Latarnie w przestrzeni Starego Miasta, lata 60. XX w., M. Nowak.
7. Zespół wieżowców przy rondzie, arch. S. Golonka i S. Sitarski, 1963-1977.
8. Amfiteatr Tysiąclecia, arch. F. Jesionowski 1963, pierwotne zadanie sceny arch. J. Kucharzewski, konstruktor A. Dobrzyński 1979, przebudowa całości Biuro 87a (arch. M. Adamowicz-Nowacka, M. Nowacki), 2009-2011.
9. Budynek Naczelnej Organizacji Technicznej (NOT), ul. Katowicka, arch. J. Schroeter, koniec lat 60. XX w.
10. Teatr im. Jana Kochanowskiego, pl. Teatralny, arch. J. Duchowicz, Z. Majerski, 1965-75.
11. „Meander” (Akwarium), ul. Kościuszki, arch. S. Torc, 1966.
12. Hala widowiskowa „Okrągłak”, ul. Oleska, arch. J. Gottfried, konstruktor W. Feiferek, 1968.
13. Pomnik Bojownikom o Polskość Śląska Opolskiego, rzeźbiarz J. Borowczak, konstruktor T. Gruchała, arch. otoczenia F. Jesionowski, 1970.
14. Kościół Przemienienia, osiedle AK, arch. A. Domicz (współpr. W. Jezierski, J. Oleniecki, M. Termiłowski), 1982-1993.
15. Publiczna Szkoła Podstawowa nr 5 im. Karola Musioła, majora Hubala, arch. J. Grzegorzek, J. Rak, początek lat 80. XX w.
16. Muzeum Diecezjalne, arch. Z. Budziński, 1987.
17. Bank d. BPH, obecnie PKO SA, pl. Wolności, biuro architektoniczne DDJM (arch. M. Dunikowski z zespołem), 1995-2001.
18. Biblioteka Caritas, ul. Szpitalna, M.A. Domiczowie, 1995-2001.

¹⁰ Organizatorzy: Muzeum Śląska Opolskiego w Opolu, Urząd Miasta Opola, SARP O/Opole, Opolska Okręgowa Izba Architektów RP, Wydział Budownictwa i Architektury Politechniki Opolskiej. Plebiscyt wygrał budynek Miejskiej Biblioteki Publicznej w Opolu.

Priorytet IV. Ochrona dziedzictwa archeologicznego

Ochroną zabytków archeologicznych w województwie zajmuje się w głównej mierze Wydział Zabytków Archeologicznych w Wojewódzkim Urzędzie Ochrony Zabytków w Opolu. Do jego zadań należy w szczególności:

- prowadzenie doraźnych, interwencyjnych, wykopaliskowych badań ratowniczych stanowisk zagrożonych lub niszczonych siłami natury,
- prowadzenie doraźnych, powierzchniowych badań rozpoznawczych dla określenia wytycznych konserwatorskich w uzgodnieniach projektów inwestycyjnych,
- nadzorowanie i koordynowanie wszelkich prac i badań archeologicznych,
- prowadzenie inspekcji terenowych w zakresie stanu zachowania stanowisk archeologicznych,
- prowadzenie na terenie stref archeologicznych i poza nimi inspekcji robót ziemnych, realizowanych w ramach inwestycji uzgadnianych przez wojewódzkiego konserwatora zabytków,
- opracowywanie wytycznych i pozwoleń na prowadzenie prac i badań archeologicznych,
- prowadzenie postępowania administracyjnego związanego z wpisem zabytku archeologicznego do rejestru zabytków.

Działania związane z ochroną i popularyzacją dziedzictwa archeologicznego podejmują jednostki organizacyjne samorządu, między innymi Centralne Muzeum Jeńców Wojennych, które w ramach Łambinowickich Spotkań Muzealnych zorganizowało w listopadzie 2019 r. spotkanie pt. „Poszukiwanie, odkrywanie, zabezpieczanie – archeologia współczesności i jej wyzwania”. Prelegentami na spotkaniu byli przedstawiciele Wydziału Zabytków Archeologicznych w Wojewódzkim Urzędzie Ochrony Zabytków w Opolu, Delegatury Instytutu Pamięi Narodowej w Opolu oraz archeolodzy z Muzeum Powiatowego w Nysie.

Priorytet V. Rozwój muzealnictwa i wystawiennictwa

Na terenie województwa opolskiego według danych Głównego Urzędu Statystycznego, na koniec 2019 roku było 20 placówek muzealnych, o dwie więcej w stosunku do roku 2018, jest to wynikiem zwiększenia liczby tego typu jednostek na terenie Opola – obecnie jest tu 8 nie zaś 6 muzeów ujętych w danych GUS.

Oprócz nich w województwie działają także placówki o charakterze muzealnym, m.in. Wieża Piastowska w Opolu, Pałac w Maciejowie, Muzeum Papiernictwa w baszcie w Krapkowicach, Muzeum Misyjne przy Klasztorze Franciszkanów w Górze św. Anny, Regionalna Sala Muzealna w Zagwińdziu, Skarbiec św. Jakuba w Nysie, Muzeum Kołodziejstwa w Popielowie, Skansen Maszyn Rolniczych w Starych Kolniach, Muzeum Kowalstwa w Prószkowie. Na terenie województwa od lat działa wiele izb muzealnych i regionalnych, które przybliżają mieszkańcom historię materialną regionu, począwszy od tradycyjnych wiejskich izb jak np. Farska Stodoła w Biedzychowicach, izby w Dańcu, Raszowej, Reńskiej Wsi, po izby tematyczne związane ze specyfiką miejsca, jak np. Izba

Tradycji Lotniczych w Ligocie, Młyn wodny Thiela w Żędowicach czy Izba Leśno-Przyrodnicza – Nadleśnictwo Zawadzkie w Zawadzkiem.

Warto podkreślić, że zasób placówek o charakterze muzealnym powiększył się o jednostki w organizacji, tj. Muzeum Militariów i Techniki Wojskowej „Kompania Szklary” i Muzeum Historii i Uzbrojenia w Opolu przy Stowarzyszeniu 10. Sudeckiej Dywizji Zmechanizowanej, a także w 2018 roku powstało Muzeum Sztuki Sakralnej w Ligocie Dolnej pod Górą Św. Anny. Jest to jedyne w Polsce prywatne muzeum tego typu oraz pierwsze muzeum na terenie gminy Strzelce Opolskie. Na kolekcję muzealną składa się ponad 2000 eksponatów o tematyce sakralnej, czyli zabytkowych figur, rzeźb, krzyży, kapliczek oraz przedmiotów kultu religijnego i starych dewocjonałów, najliczniejszą ekspozycję stanowią obrazy. Równocześnie w okresie sprawozdawczym trwały prace nad powstaniem filii muzeum w Ligocie Dolnej – Muzeum Krzyża Świętego w Górze Świętej Anny. Na potrzeby muzeum zagospodarowano osiemnastowieczną karczmę i były dom pielgrzyma, zbudowany w latach 1700-1709 przez fundatora kalwarii annogórskiej – hrabiego Jerzego Adama Gaszyna, muzeum prezentuje stare krzyże, obrazy i rzeźby ukrzyżowania, drogi krzyżowe, wizerunki świętych z krzyżem.

Muzea dla których organizatorem jest Województwo Opolskie

Do końca 2017 r. Samorząd Województwa Opolskiego sprawował samodzielny i bezpośredni nadzór nad trzema instytucjami muzealnymi – Muzeum Śląska Opolskiego w Opolu, Centralnym Muzeum Jeńców Wojennych w Łambinowicach-Opolu oraz Muzeum Wsi Opolskiej w Opolu, co uległo zmianie od 1 stycznia 2018 roku, kiedy to weszło w życie porozumienie o wspólnym prowadzeniu, a więc i współfinansowaniu, przez ministra kultury Centralnego Muzeum Jeńców Wojennych w Łambinowicach-Opolu. Od tego roku ministerstwo i samorząd Opolszczyzny wspólnie prowadzą i finansują CMJW.

Muzeum Śląska Opolskiego w Opolu

Muzeum Śląska Opolskiego jest instytucją, na którą składa się siedem działów merytorycznych: Archeologiczny, Edukacji Muzealnej, Etnograficzny, Historyczny, Przyrody, Sztuki oraz Pracownia Konserwacji Zabytków. Zasadnicze budynki muzeum zlokalizowane w centrum Opola, w rejonie ulic Mały Rynek, św. Wojciecha i Muzealna, są wpisane do rejestru zabytków. Budynki po kompleksowych pracach remontowych przeprowadzonych w latach 2005-2008. Natomiast w latach 2017-2018 w Galerii Muzeum Śląska Opolskiego w Opolu przy ul. Ozimskiej 10, w ramach projektu RPO WO na lata 2014–2020 pt. „Światło na sztukę”, odremontowano i wzmocniono elewację, wymieniono wewnętrzne docieplenie ścian zewnętrznych, wymieniono stolarkę okienną i drzwiową oraz instalacje.

Samorząd Województwa Opolskiego w latach 2018-2019 na działalność Muzeum przeznaczył dotację podmiotową w kwocie 3 697 409 zł w 2018 roku i 4 072 232 zł w 2019 roku.

Najważniejsze działania edukacyjne i działania związane z propagowaniem dziedzictwa kulturowego podejmowane w latach 2018-2019 to zadania edukacyjne i popularyzujące postać malarza i poety Jana Cybisa przygotowane i sfinansowane w ramach RPO WO –

projekt „Światło na sztukę – ochrona i rozwój infrastruktury obiektów Muzeum Śląska Opolskiego”:

- Wystawa objazdowa „Jan Cybis po trzykroć malarz, i po trzykroć poeta”, prezentowana w wielu miejscach Opola i Opolszczyzny od stycznia do listopada 2018 roku: w Teatrze im. J. Kochanowskiego w Opolu, Muzeum Śląska Opolskiego, UMWO „Ostrówek”, Ognisku Zespołu Państwowych Placówek Kształcenia Plastycznego im. Jana Cybisa w Opolu, Muzeum Piastów Śląskich w Brzegu, na Dworcu PKP Opole, w Muzeum w Kluczborku a następnie w Galerii MŚO (do 28 lutego 2020 r.).
- 3-dniowe warsztaty z zakresu mappingu 3D i edycji life obrazu cyfrowego, efektem których była wystawa multimedialna poświęcona twórczości Jana Cybisa oraz pokaz mappingu na budynku głównym Muzeum Śląska Opolskiego.
- Zajęcia warsztatowe „Przysiądź przy Cybisie” w ramach obchodów Roku Jana Cybisa w woj. Opolskim, w ramach akcji „Muzeum na ferie” oraz warsztaty z Cybisem w Galerii MŚO – tematy do wyboru: Kocie opowieści, Jaki piękny widok!, Kolorowe eksperymenty, Być jak Cybis.
- Wystawa czasowa „Jak Cybis? Odniesienia do twórczości Jana Cybisa w praktyce współczesnych polskich malarzy: Roman Dziadkiewicz, Bartosz Kokosiński, Robert Maciejuk”.

W ramach propagowania dziedzictwa kulturowego 2019 r. przygotowano między innymi wystawy czasowe:

- Rembrandt 350 – wystawa 37 rycin z okazji 350. rocznicy śmierci artysty.
- Cora, Asteroid i inne... Eryka Trzewik-Drost i Jan Sylwester Drost – szkło i ceramika – prezentującą wybitnych polskich projektantów szkła. Wystawie towarzyszyły spotkania z opolskimi artystami oraz kuratorskie oprowadzania, jak i cykl zajęć edukacyjnych towarzyszących wystawie: „Kluczowa sprawa: szkło”, „Szkło miłością malowane”.
- Wystawa „Na początku był dźwięk, czyli antymuzyka i nie-instrumenty”. Wystawie towarzyszyły warsztaty lepienia gwizdków ceramicznych oraz spotkanie w ramach cyklu: Z muzealnych szuflad pt. Czy dźwięk może być zabytkiem?.
- Światło na obraz – comiesięczny cykl spotkań w Galerii Malarstwa Polskiego XIX i XX wieku, na których przybliżana była historia pojedynczych obrazów prezentowanych na stałej wystawie. Cykl promuje dzieła i artystów z wystawy stałej malarstwa.
- Odbyła się również II Konferencja z cyklu: Muzyka tradycyjna Opolszczyzny „Pieśni wracają do domu. Historyczne źródła dźwiękowe folkloru opolskiego” – promująca opolski folklor muzyczny.

W Muzeum Czynu Powstańczego w Górze Św. Anny (oddziale MŚO) zrealizowane były między innymi wystawy czasowe:

- „Komendant „Rakoczy” (1891-1937). Alfons Zgrzebniok z Dziergowic dowódca powstań śląskich. W 80. rocznicę śmierci” prezentowana wraz z filmem dokumentalnym Leszka Myczki pt. „Śmiałek z Dziergowic” (wystawa i film stworzone w ramach projektu MKiDN).
- „Przywracanie pamięci. Dom Polski (1936-1939) i niemiecki Obóz Pracy Przymusowej (1939-1945) na Górze św. Anny” zrealizowana w ramach projektu MKiDN Opieka nad Domem Polskim w Górze św. Anny – miejscem Pamięci Narodowej i Pomnikiem Historii.

- Wystawa czasowa „Związek Polaków w Niemczech – w 80. rocznicę I Kongresu w Berlinie i 95. rocznicę powołania I Dzielnicy ZPwN w Opolu”.

Centralne Muzeum Jeńców Wojennych

Placówka należy do muzeów martyrologicznych, powstałych po II wojnie światowej w celu dokumentowania nazistowskich zbrodni wojennych i pielęgnowania pamięci o ich ofiarach. Placówka zbiera, przechowuje i udostępnia liczne muzealia i archiwalia – są to głównie pamiątki związane z jeńcami wojennymi, przede wszystkim z okresu II wojny światowej. Zbiory Centralnego Muzeum Jeńców Wojennych należą do najcenniejszych i najbogatszych tego rodzaju w Polsce. Muzeum posiada dwie siedziby – w Łambinowicach i Opolu, obydwie są wpisane do rejestru zabytków. W Łambinowicach znajdują się dwa działy placówki: Zbiorów i Konserwacji oraz Edukacji i Wystaw. W Opolu mieści się dyrekcja muzeum, a także pozostałe działy: Naukowy, Archiwum, Administracyjno-Gospodarczy oraz Finansowy.

W omawianym okresie w obiektach muzeum trwały prace w ramach projektu RPO WO na lata 2014-2020 pt. „Prace konserwatorskie oraz ekspozycja edukacyjna na terenie byłego obozu jenieckiego Stalag 318/VIII F (344) Lamsdorf (Łambinowice) wraz z modernizacją budynku i otoczenia Centralnego Muzeum Jeńców Wojennych w Opolu i zakupem niezbędnego wyposażenia”.

Ryc. 9 Budynek CMJW w Opolu, ul. Minorytów 3 – widok wyremontowanej elewacji budynku i placu

Ryc. 10 Budynek CMJW w Łambinowicach, ul. Muzealna 4 – dobudowany w stanie surowym pawilon wejściowy (fot. ze zbiorów CMJW)

Samorząd Województwa Opolskiego w latach 2016-2017 na działalność muzeum przeznaczył dotację podmiotową w kwocie 981 215,20 zł w 2018 roku i 1 230 125 zł w 2019 roku.

W ramach działalności związanej z propagowaniem dziedzictwa kulturowego muzeum:

- zorganizowało prezentację 15 wystaw czasowych własnych na obszarze całego kraju oraz za granicą, a także prezentację wystaw własnych i obcych w muzeum w Opolu (w tym przygotowano dwie nowe wystawy czasowe (mobilne): „W obcych mundurach. Polacy – jeńcy I wojny światowej” oraz „To jeszcze nie koniec. Żołnierze września 1939 w niewoli Wehrmachtu i NKWD” (plenerowa),

- zorganizowało 67 spotkań ze świadkami historii i potomkami byłych jeńców wojennych oraz autorskich i promocyjnych z ludźmi nauki i kultury, m.in. w ramach dwóch cykli kulturalnych Łambinowickie Spotkania Muzealne i Twarze Opola;
- samodzielnie i we współpracy z innymi instytucjami zorganizowało 12 przedsięwzięć o charakterze popularnonaukowym i naukowym, tj. sesji, seminariów i konferencji, skierowanych do różnych grup odbiorców, m.in. nauczycieli, dorosłych pasjonatów i badaczy historii, rodzin jeńców wojennych;
- pracownicy CMJW przygotowali i wystąpili z 44 referatami i wykładami prezentującymi wyniki badań dot. tematyki muzeum podczas spotkań i konferencji organizowanych przez inne placówki;
- zorganizowało uroczystości upamiętniające 73. i 74. rocznicę wyzwolenia Stalagu 344 Lamsdorf (17 marca), 80. rocznicę wybuchu II wojny światowej (koncert słowno-muzyczny „Modlitwa pokoju”), 74. i 75. rocznicę przybycia pierwszego transportu powstańców warszawskich do Stalagu 344 Lamsdorf (6 października). W ramach tych ostatnich muzeum wystawiło 5 spektakli teatralnych pt. „Przerzucane słowa”;
- opracowało i wydało publikacje naukowe i popularnonaukowe, w tym 6 prac zwartych, 3 informatory, a także materiały edukacyjne oraz ulotki. Informacje dotyczące dziedzictwa kulturowego były upowszechniane także w artykułach i in. tekstach pracowników CMJW, a także na stronie internetowej muzeum, na muzealnym profilu facebookowym i YouTube.

Istotną część działalności muzeum ma charakter edukacyjny, skierowany głównie do szkół różnych szczebli kształcenia. W ramach tej działalności muzeum:

- przeprowadziło 287 zajęć edukacyjnych: lekcji muzealnych i warsztatów;
- zorganizowało plener plastyczny dla uczniów Zespołu Państwowych Placówek Kształcenia Plastycznego im. Jana Cybisa w Opolu;
- zorganizowało 12 pobyków studyjnych, głównie dla starszej młodzieży i studentów z kraju i zagranicy, w tym m.in. w ramach cyklicznego projektu pt. Lamsdorf-Auschwitz. Auschwitz-Lamsdorf;
- we współpracy ze Stowarzyszeniem Przyjaciół CMJW, Radiem Opole i in. partnerami zrealizowało projekt edukacyjny pt. Niepodległość odzyskiwana i tracona. 1918/1939/1945/1989. Kamienie milowe rodzinnej pamięci (efektem projektu był m.in. reportaż radiowy pt. Różne historie, wspólne miejsca wyemitowany na antenie Radia Opole);
- zorganizowało 2 edycje ogólnopolskiego konkursu na projekt historyczny pt. „Póki nie jest za późno” oraz 2 edycje Konkursu Recytatorskiego Poezji Jenieckiej „Nie traćmy pamięci”.

Muzeum Wsi Opolskiej

Muzeum mieści się na terenie Parku Etnograficznego w Opolu-Bierkowicach, jest to jedyna placówka na wolnym powietrzu w województwie opolskim. W ciągu 50 lat działalności w muzeum stworzona została bogata plenerowa ekspozycja zabytków drewnianej architektury wiejskiej Śląska Opolskiego, która – w połączeniu z szeroką ofertą

muzealną, taką jak imprezy plenerowe, wystawy, konkursy i pokazy – stanowi niezwykle atrakcją regionu.

Samorząd Województwa Opolskiego w latach 2018-2019 na działalność Muzeum przeznaczył dotację podmiotową w kwocie 2 023 698 zł w 2018 roku i 2 281 665 zł w 2019 roku.

W latach 2018-2019 realizowany był projekt „Termomodernizacja i zmiana źródła ciepła na OZE w budynku magazynowo-warsztatowym Muzeum Wsi Opolskiej”. Przedmiotem inwestycji była kompleksowa modernizacja energetyczna budynku warsztatowo-magazynowego wraz z pracownią konserwatorską.

Najważniejsze działania edukacyjne oraz związane z propagowaniem dziedzictwa kulturowego podejmowane w latach 2018-2019 to:

- Realizacja projektu pn.: „Odkrywanie świata Fryderyka Kremsera”. W ramach projektu zorganizowano wystawę, której integralną częścią był pokaz filmu dokumentalnego oraz utworzenie strony internetowej „fryderykkremser.pl”.
- Przygotowanie wystaw muzealnych: „Znaki, napisy, inskrypcje w architekturze ludowej” (2018). Wystawa poświęcona znakom graficznym, inskrypcjom oraz ikonografiom występującym na obiektach drewnianych (głównie) będących w zbiorach Muzeum Wsi Opolskiej w Opolu. „Enklawa. Osada herrnhutów w Gnadenfeld – Pawłowiczkach” (2019). Wystawa poświęcona historii osady w Gnadenfeld (obecnie Pawłowiczki) na terenie powiatu kędzierzyńsko-kozielskiego, która przez niemal 170 lat była elementem krajobrazu kulturowego Śląska Opolskiego, stanowiąc na jego tle wyróżniającą się „wyspę” – enklawę.
- Organizacja konkursów: XXVIII Wojewódzkiego Konkursu Plastyki Obrzędowej Kroszonki Opolskie (2019) – warsztaty/wystawa pokonkursowa. VIII Wojewódzkiego Konkursu Malowania Porcelany (2019) – warsztaty/wystawa pokonkursowa. XXIV Konkursu Fotograficznego Zabytkowa architektura wsi opolskiej (2019)

Muzeum prowadziło badania terenowe dotyczące niematerialnego dziedzictwa. W 2019 roku realizowane były one w następujących miejscowościach:

- Kielcza, Pludry, Ozimek, Krasiejów, Fosowskie, Kadłub, Dobrodzień, Osowiec Śląski;
- Przywory Opolskie, Gogolin, Zdieszowice, Leśnica, Sławięcice, Kędzierzyn-Koźle, Bierawa, Dziergowice, Polska Cerekiew, Reńska Wieś, Krapkowice;
- Czarnowąsy, Dobrzeń Wielki, Chróścice, Popielów, Karłowice, Rogalice, Brzeg, Grodków, Łambinowice, Szydłów;
- Jełowa, Murów, Pokój, Dąbrowa Namysłowska, Namysłów, Wołczyn, Kluczbork, Bukowo;
- Nysa, Otmuchów, Paczków, Głuchołazy, Prudnik, Raclawice Śląskie, Głubczyce, Baborów, Kietrz;
- Biadacz, Sucha, Reńska Wieś, Głogówek Mechnice.

Imprezy i wydarzenia kulturalne, edukacyjne, promocyjne realizowane cyklicznie to Jarmark Wielkanocny, Noc Muzeów, Dzień Dziecka w Muzeum, Święto Plonów, Targi Miodu, Europejskie Dni Dziedzictwa (w roku 2019 odbyła się inauguracja obchodów wojewódzkich); oraz lekcje muzealne poświęcone następującym zwyczajom i tradycjom:

- „Święta Wielkanocne na Śląsku. Zwyczaje i obrzędy”,

- „Ginące zawody – dawne rzemiosła: kowalstwo”,
- „Ginące zawody – dawne rzemiosła: garncarstwo”,
- „Gry i zabawy w zagrodzie wiejskiej”,
- „Od ziarenka do bochenka – chleb nasz powszedni”,
- „Jak dawniej w szkole bywało”,
- „Ptak w sztuce ludowej”,
- „Zanim pierwsza gwizdka zaświeci – zwyczaje i obrzędy Świąt Bożego Narodzenia na Śląsku”,
- „Zdobienie pierników”,
- „Drukowanie na tkaninie”,
- „Kwiaty z bibuły”,
- „Malowane na szkle”,
- „Świat progiem dzielony”. Dom w zagrodzie śląskiej,
- „Na Świętego Andrzeja dziewczko wróżby, nadzieja”.

Natomiast tylko w roku 2018 realizowane były wydarzenia „Majówka w skansenie”, „Mistrz – uczeń. Konkurs plastyczny” oraz lekcje muzealne „Od barci do ula. Historia pszczelarstwa” i „BHP zwierzoluba”. W roku 2019 zorganizowano Ogólnopolski Dzień Pszczół oraz lekcje muzealne „Kaligrafia” i „Kuchnia śląska”.

W 2018 roku rozpoczęto realizację projektu „Sensoryczna wieś opolska – gość niepełnosprawny w Muzeum”. W ramach projektu zostały zrealizowane: budynek administracyjny przystosowany do obsługi zwiedzających z niepełnosprawnością wzroku; dostosowana strona internetowa muzeum dla osób niedowidzących (forma przekazu zgodna z regułami dostępności – WCAG 2.0); opracowane opisy audiodeskryptywne obiektów znajdujących się na trasie edukacyjnej; przygotowane materiały dydaktyczne do realizacji zajęć – termoformowane tyflografiki; przeszkoleni pracownicy oraz wolontariusze w zakresie obsługi klientów niepełnosprawnych.

W 2019 roku zrealizowany został projekt „Sensoryczna wieś opolska – gość z dysfunkcją wzroku w Muzeum” – projekt ukierunkowany na wykorzystanie zmysłów dotyku, słuchu, węchu i smaku w prezentacji ekspozycji muzealnej, w ramach którego zastosowane zostały rozwiązania umożliwiające niewidomym samodzielne poruszanie się po ekspozycji muzealnej; przygotowane środki dydaktyczne do realizacji zajęć edukacyjnych (termoformowane tyflografiki, ogródek sensoryczny); zrealizowano również zajęcia edukacyjne – studyjne zwiedzanie muzeum oraz warsztaty terapii ogrodniczej.

Priorytet VI. Rozwój instytucji opieki nad zabytkami

Samorząd Województwa Opolskiego wspiera działania na rzecz popularyzacji dziedzictwa poprzez przyznawanie dotacji w ramach otwartych konkursów ofert, m.in. konkursu na wykonanie przez organizacje i inne uprawnione podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego zadań publicznych związanych z realizacją zadań Samorządu Województwa Opolskiego w zakresie kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego, a także konkursów w innych zakresach oraz dotacji w trybie

pozakonkursowym. W ramach priorytetu kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego zakresem zadań objęte są następujące obszary tematyczne:

- 1) realizowanie inicjatyw mających na celu rozwijanie edukacji artystycznej dzieci i młodzieży z województwa opolskiego,
- 2) promocja twórców związanych z województwem opolskim, realizujących projekty artystyczne na rzecz mieszkańców Opolszczyzny,
- 3) „Kultura dla rodziny”: organizacja festiwali, konkursów, przeglądów, spotkań, plenerów, warsztatów, wystaw artystycznych i innych imprez, o zasięgu co najmniej regionalnym, sprzyjających rozwojowi integracji społecznej,
- 4) podtrzymywanie i upowszechnianie tradycji narodowej, pielęgnowania polskości oraz rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej,
- 5) promocja i wspieranie rozwoju kultury mniejszości narodowych i etnicznych,
- 6) wspieranie aktywizacji i integracji społecznej seniorów,
- 7) wspieranie udziału w imprezach kulturalnych i artystycznych.

W omawianym okresie Samorząd Województwa Opolskiego dofinansował między innymi projekty:

- Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej „Zapomniane dziedzictwo”, mający na celu przywrócenie pamięci o opuszczonych i zapomnianych zabytkach Śląska. Na polsko-niemieckiej stronie internetowej ukazane są historie obiektów związanych z dziedzictwem kulturowym regionu. Dokumentacja fotograficzna wzbogacona została opisami obiektów, które zawierają m.in. informacje o historii danego obiektu. Uzupełnieniem wyżej wymienionych materiałów są nagrania audiowizualne z relacjami mieszkańców tych miejsc (świadków historii), artykuły prasowe dot. danego obiektu lub ciekawe anegdoty i opowieści związane z jego historią, przeznaczeniem i ich losem.
- Stowarzyszenia Sprawiedliwość Pokój i Integralność Stworzenia „Wzmocnienie walorów turystycznych Góry św. Anny”, którego celem było stworzenie bezpłatnej aplikacji na telefon komórkowy – przewodnika po Górze św. Anny. Aplikacja proponuje 6 tras ścieżkami przyrodniczymi i drózkami kalwaryjskimi. Pokazuje odległość od poszczególnych obiektów/zabytków. Pokazuje lokale gastronomiczne i noclegowe w okolicy. Tekst poszczególnych opisów obiektów jest czytany przez syntezytor mowy, co znacznie ułatwia zapoznanie się z historią i uatrakcyjniła zwiedzanie.
- Stowarzyszenia Przyjaciele Dróg św. Jakuba w Polsce „Przewodnik Droga św. Jakuba Via Regia w Województwie Opolskim”. Na podstawie tekstu przewodnika „Droga św. Jakuba: Województwo Opolskie” z roku 2010 został zredagowany na nowo i zaktualizowany tekst do obecnego przewodnika, opisujący tło historyczne i atrakcje turystyczne, a także przebieg szlaku wraz z adresami miejsc noclegowych i innych ważnych obiektów na opolskim fragmencie szlaku.
- Partnerstwa Borów Niemodlińskich polegający na opracowaniu publikacji zawierającej zbiór legend, podań i opowieści z obszaru ośmiu gmin Borów Niemodlińskich pt. „Opowieści z lasu. Legendy, baśnie i inne historie z okolic Borów Niemodlińskich” wraz z drukiem książki w ilości 1000 egzemplarzy. Publikacja przyczynia się do rozwoju

świadomości kulturowej mieszkańców regionu dzięki prezentacji legend stanowiących element folkloru śląska opolskiego.

- Stowarzyszenia Ochrony Dóbr Kultury w Gminie Dąbrowa „Dąbrowskie Skarby” – Zamek w Dąbrowie – Opolska Gwiazda Europy (Hochbergowie ostatni właściciele zamku w Dąbrowie). W ramach projektu przygotowano wystawę poświęconą rodzinie Hochbergów, która była prezentowana w sali balowej zamku w Dąbrowie, wykonano także flagi promujące wystawę, umożliwiło to popularyzację cennego, na co dzień niedostępnego zabytku. Realizacja projektu przyczyniła się do poszerzenia wiedzy o tym zabytku, była uzupełnieniem innych organizowanych wydarzeń plenerowych w sąsiedztwie zamku.

Ryc. 11 Zaproszenie na promocję książki „Opowieści z lasu. Legendy, baśnie i inne historie z okolic Borów Niemodlińskich”, źródło: <https://opowiecie.info/>

Ryc. 12 Zamek w Dąbrowie z flagami promującymi obiekt i wystawę, źródło: <https://www.facebook.com/Dabrowa.Zamek>, fot. Paweł Salabura

W 2016 r. rozpoczęła się na terenie województwa opolskiego realizacja programu Edukacja Kulturowa Opolszczyzny „EDUKO 2016-2018”. Nie jest to projekt wprost dedykowany dziedzictwu kulturowemu, ale w jego ramach podejmowane są w lokalnych społecznościach inicjatywy z obszaru dziedzictwa kulturowego. Strategicznym celem programu Bardzo Młoda Kultura jest wzmacnianie roli edukacji kulturowej w Polsce poprzez pobudzenie i wykorzystanie edukacyjnego potencjału kultury. Celem realizowanego na Opolszczyźnie projektu jest wzmocnienie roli edukacji kulturowej, uwzględniającej specyficzne uwarunkowania kulturowe i społeczne regionu oraz zainicjowanie sieci współpracy pomiędzy lokalnymi podmiotami sfery kultury i edukacji, w tym kuratorium oświaty, centrum rozwoju edukacji, publicznymi i niepublicznymi instytucjami oświatowo-wychowawczymi, instytucjami kultury, organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami i osobami działającymi na polu edukacji kulturowej w naszym województwie, a także władzami samorządowymi. Projekt „Edukacja kulturowa Opolszczyzny – EDUKO 2016-2018” oraz jego kontynuacja „EDUKO – Bardzo Młoda Kultura 2019-2021 – Opolskie” jest realizowany przez Muzeum Śląska Opolskiego w Opolu, będące regionalnym operatorem

Programu Bardzo Młoda Kultura prowadzonego przez Narodowe Centrum Kultury a współfinansowanego z budżetu Województwa Opolskiego. Najważniejszym rezultatem zadań wspieranych w ramach projektu jest podniesienie poziomu działań edukacyjnych oraz kształtowanie poczucia, że kultura jest nieodzownym elementem rozwoju osobistego i społecznego. Na przykład w 2018 roku odbyły się dwa konkursy w których zrealizowano 27 projektów, brało w nich bezpośredni udział 5625 osób, a udział pośredni dotyczył ponad 20 tysięcy osób. W ramach projektu od 2016 roku odbywają się coroczne spotkania Forum Ludzi Kultury i Edukacji, będące okazją do nawiązywania kontaktów się oraz wymiany doświadczeń i popularyzacji tematyki związanej z edukacją kulturową.

Od 2017 roku Samorząd Województwa wspiera zadania, które przyczyniają się do rozwoju województwa opolskiego w ramach Marszałkowskiego Budżetu Obywatelskiego.

W ramach przedsięwzięć, które w okresie sprawozdawczym otrzymały wsparcie finansowe są działania o charakterze kulturalnym, dzięki którym promowane jest dziedzictwo materialne i niematerialne. W roku 2018 dofinansowano m.in. realizowane przez

Ryc. 13 Przewodnik turystyczny opracowany w ramach projektu realizowanego z Marszałkowskiego Budżetu Obywatelskiego, źródło: <http://skgd.pl>

Gminę Skoroszyce zadanie pn. „Powrót do korzeni”, w okresie październik 2018 – czerwiec 2019 w ramach Marszałkowskiego Budżetu Obywatelskiego realizowana była kolejna edycja projektu „Opolskie bez tajemnic – cykl spotkań, konkursów i wycieczek poświęconych historii, tradycji i kulturze regionu w powiatach kluczborskim namysłowskim i oleskim” (w 2017 roku działania realizowane były w powiatach strzeleckim i kędzierzyńsko-kozielskim). Projekt składał się z czterech części: cyklu 40 spotkań poświęconych historii lokalnej powiatu kluczborskiego, namysłowskiego i oleskiego, 3 konkursów: konkursu plastycznego dla dzieci, konkursu fotograficznego dla młodzieży, konkursu literackiego dla dorosłych. W ramach wszystkich 3 konkursów wpłynęło ponad 300 prac, a najlepsze zostały wyróżnione podczas gali podsumowującej konkursy, która odbyła się w Gorzowie Śląskim. Odbył się również cykl 10 wycieczek po subregionie, w każdej z nich udział brało 50 osób, program wycieczek stanowił także podstawę opracowania przewodnika turystycznego „Spacerownika”¹¹. W 2019 roku do dofinansowania nie zakwalifikowały się projekty związane z dziedzictwem kulturowym, poza organizacją warsztatów i imprez muzycznych.

¹¹ <http://skgd.pl/2019/07/02/podsumowalismy-2-edycje-projektu-opolskie-bez-tajemnic/>

Spółeczni opiekunowie zabytków

Zgodnie z art. 102 ust. 3 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, społecznym opiekunem zabytków może być osoba, która posiada pełną zdolność do czynności prawnych, nie była karana za przestępstwa popełnione umyślnie oraz posiada wiedzę w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami. W województwie opolskim, zgodnie z informacjami uzyskanymi od urzędów powiatowych, zostało ustanowionych przez Starostów łącznie 19 społecznych opiekunów zabytków, najwięcej w powiecie kluczborskim – 12, po 2 w powiecie kędzierzyńsko-kozielskim i oleskim, po 1 w powiecie namysłowskim, nyskim, strzeleckim. Zauważalny jest regres w społecznej opiece nad zabytkami, w przeciągu kilku lat zmniejszyła się liczba społecznych opiekunów zabytków. Brak jest obecnie pomysłu na aktywizację i popularyzację takiej formy aktywności społecznej, choć należy podkreślić, iż w obszarze dziedzictwa działają osoby zaangażowane w ochronę zabytków, bez formalnego ustanowienia pełnienia funkcji społecznego opiekuna zabytków.

6.2. Cel strategiczny II: Ochrona i kształtowanie krajobrazu kulturowego

I. Dziedzictwo kulturowe jako czynnik stymulujący rozwój gospodarczy

Uwzględnianie w opracowaniach strategicznych dziedzictwa kulturowego, jako potencjału rozwojowego województwa, to przede wszystkim opracowanie i przyjęcie Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Opolskiego – Uchwała Nr VI/54/2019 (Dz. Urz. Woj. Opolskiego z 2019 r., poz. 1798 z dnia 14 maja 2019 r.). W ramach szczegółowych zasad gospodarowania przestrzenią w planie wskazano na zasadę budowania tożsamości regionalnej poprzez zachowanie dziedzictwa kulturowego, polegającą na pielęgnowaniu tradycji kulturowych regionu, dbaniu o materialną spuściznę historyczną, eksponowaniu krajobrazu kulturowego i przyrodniczego i zacieśnieniu więzi społeczności lokalnych.

Aktualne kierunki polityki przestrzennej w zakresie dziedzictwa kulturowego obejmują:

1. zachowanie ciągłości dziedzictwa regionalnego,
2. umiejętne zarządzanie zasobami dziedzictwa kulturowego,
3. kształtowanie tożsamości regionalnej i budowanie klimatu społecznej akceptacji dla ochrony zasobów dziedzictwa kulturowego.

W okresie sprawozdawczym trwały również prace nad audytem krajobrazowym, było to możliwe po przyjęciu przez Radę Ministrów i opublikowaniu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 11 stycznia 2019 r. w sprawie sporządzania audytów krajobrazowych (Dz.U. z 28.02.2019 r., poz. 394).

Prace zainicjowała Uchwała Nr 1142/2019 Zarządu Województwa Opolskiego z dnia 24 lipca 2019 r. w sprawie przystąpienia do prac nad sporządzeniem projektu Audytu krajobrazowego województwa opolskiego.

Zadaniem audytu krajobrazowego jest identyfikacja krajobrazów występujących na obszarze województwa ze szczególnym uwzględnieniem lokalizacji krajobrazów priorytetowych. W audycie mają zostać wskazane granice i lokalizacje parków narodowych, rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych oraz parków kulturowych, obiektów znajdujących się lub proponowanych do umieszczenia na listach prowadzonych przez UNESCO. Celem audytu ma być m.in. wskazanie zagrożeń dla możliwości zachowania ww. obszarów i obiektów oraz sformułowanie rekomendacji i wniosków dotyczących kształtowania i ochrony krajobrazów priorytetowych oraz krajobrazów w obrębie obszarów, o których mowa wyżej, w szczególności wskazanie obszarów, które powinny zostać objęte formami ochrony, a także określenie lokalnych form architektonicznych zabudowy dla krajobrazów priorytetowych.

W roku 2019 r. przeprowadzono:

a) prace przygotowawcze, w tym wystąpiono do jednostek specjalistycznych o udostępnienie danych niezbędnych do prowadzenia prac analitycznych:

- Głównego Geodety Kraju – wniosek do udostępnienie danych z zasobu geodezyjnego,
- Państwowego Instytutu Geologicznego – Państwowego Instytutu Badawczego – wniosek o udostępnienie danych z zasobu geologicznego,

b) postępowanie w sprawie wyłonienia wykonawcy I etapu prac audytowych:

- Ekspertyzy i opracowania z dziedziny zasobu przyrodniczego – Klasyfikacja krajobrazów województwa opolskiego

c) podpisano umowę z wykonawcą zewnętrznym na wykonanie dwóch opracowań specjalistycznych:

- Określenie typów rzeźby terenu charakterystycznych dla województwa opolskiego,
- Klasyfikacja typologiczna krajobrazów województwa opolskiego.

W ramach promowania działań, mających na celu poprawę atrakcyjności inwestycyjnej i turystycznej obiektów i obszarów o dużych walorach krajobrazowych, realizowano kolejne edycje konkursu **„Najlepsza przestrzeń publiczna województwa opolskiego”**. W latach 2018-2019 odbyła się dziesiąta i jedenasta edycja tego konkursu.

Ryc. 14 Nagroda w konkursie „Najlepsza przestrzeń publiczna województwa opolskiego”, fot. ze zbiorów Dep. Polityki Regionalnej i Przestrzennej UMWO

Organizowany przez Zarząd Województwa Opolskiego konkurs promuje osiągnięcia w zakresie zagospodarowania przestrzeni publicznych miast i wsi w województwie opolskim. Jego celem jest m.in. wskazanie najlepszych realizacji oraz podniesienie świadomości społecznej w zakresie kształtowania ładu przestrzennego. Konkurs adresowany jest do jednostek lokalnego samorządu terytorialnego odpowiadających za ład przestrzenny, funkcjonalność i atrakcyjność przestrzeni publicznych na swoich

terytoriach oraz innych instytucji realizujących zadania publiczne, a także do jednostek samorządu zawodowego architektów, urbanistów i inżynierów budownictwa

„Najlepsza Przestrzeń Publiczna Województwa Opolskiego”. W konkursie oceniane są przedsięwzięcia zrealizowane w przestrzeni publicznej miast i wsi województwa opolskiego, w szczególności polegające na rewaloryzacji lub ukształtowaniu nowych wartości ogólnodostępnych placów, ulic, parków, terenów rekreacyjnych, budynków użyteczności publicznej lub terenów zdegradowanych z przeznaczeniem ich dla celów publicznych. Oceny dokonuje się w dwóch kategoriach: „przestrzeń publiczna” i „obiekt użyteczności publicznej”.

Także mieszkańcy Opolszczyzny mogą wybrać ulubioną realizację w ramach głosowania internetowego na „Najlepszą Przestrzeń Publiczną Województwa Opolskiego”. To głosowanie także odbywa się w dwóch kategoriach: „przestrzeń publiczna” i „obiekt użyteczności publicznej”.

Ponadto w 2018 roku, z okazji jubileuszowej, edycji spośród dotychczasowych laureatów konkursu dokonano wyboru Najlepszej Przestrzeni Publicznej Województwa Opolskiego Dziesięciolecia. Natomiast w 2019 roku została przyznana także nagroda internautów dla Najlepszej Europrzestrzeni Publicznej, wyłonionej spośród wyróżnionych lub nagrodzonych laureatów dotychczasowych edycji konkursu.

Ogłoszenie wyników konkursu odbywa się zwyczajowo w siedzibie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Opolskiego, podczas konferencji poświęconej przestrzeni publicznej.

W roku 2018 do konkursu zostało zgłoszonych 19 realizacji, wśród nich nagrodzono 5 i wyróżniono 2 realizacje, natomiast w roku 2019 zgłoszono 32 realizacje, wśród których nagrodzono 5 i wyróżniono 6 realizacji.

W 2018 roku w kategorii Przestrzeń Dziesięciolecia Nagrodę Marszałka otrzymała Gmina Olesno za projekt „Rewitalizacja Rynku w Oleśnie”.

W kategorii Przestrzeń Publiczna nagrody i wyróżnienia otrzymały:

- Gmina Głubczyce „Rewaloryzacja Parku Miejskiego w Głubczycach – Ograniczenie antropopresji na różnorodność biologiczną, dziedzictwo kulturowe i historyczne – zrównoważony rozwój obszaru Gór Opawskich i Bramy Morawskiej” Nagroda Marszałka Przestrzeń Publiczna 2018,
- Powiat Prudnicki „Centrum Usług Społecznych Powiatu Prudnickiego” Nagroda Internautów Przestrzeń Publiczna 2018.

W kategorii Obiekt Użyteczności Publicznej nagrody i wyróżnienia otrzymały:

- Gmina Opole „Muzeum Polskiej Piosenki w Opolu – budowa i aranżacja wnętrza” Nagroda Marszałka Obiekt Użyteczności Publicznej 2018,
- Gmina Brzeg „Przebudowa wraz z adaptacją pomieszczeń do potrzeb osób niepełnosprawnych i zakup wyposażenia MBP w Brzegu” Wyróżnienie Obiekt Użyteczności Publicznej 2018,
- Powiat Prudnik/Gmina Głogówek/Stowarzyszenie Odnowy Wsi Biedrzychowice „Muzeum wiejskie Farska Stodoła w Biedrzychowicach” Wyróżnienie Obiekt Użyteczności Publicznej i Nagroda Internautów Obiekt Użyteczności Publicznej 2018.

Ryc. 15 „Muzeum Polskiej Piosenki w Opolu – budowa i aranżacja wnętrz” Nagroda Marszałka Obiekt Użyteczności Publicznej 2018, fot. ze zbiorów Dep. Polityki Regionalnej i Przestrzennej UMWO

Ryc. 16 „Rewitalizacja dawnego obszaru uzdrowskiego na terenie położonym w miejscowości Głucholazy” Nagroda Marszałka Przestrzeń Publiczna 2019, fot. ze zbiorów Dep. Polityki Regionalnej i Przestrzennej UMWO

W 2019 roku w kategorii Przestrzeń Publiczna nagrody i wyróżnienia otrzymały:

- Gmina Głucholazy „Rewitalizacja dawnego obszaru uzdrowskiego na terenie położonym w miejscowości Głucholazy” Nagroda Marszałka Przestrzeń Publiczna 2019,
- Gmina Brzeg „Przebudowa amfiteatru miejskiego wraz z rewaloryzacją Parku im. Bolesława Chrobrego w Brzegu” Wyróżnienie Przestrzeń Publiczna 2019,
- Gmina Opole „Przebudowa placów miejskich w Opolu. Zadanie: Przebudowa pl. Jana Pawła II w Opolu” Wyróżnienie Przestrzeń Publiczna 2019,
- Gmina Rudniki „Zagospodarowanie parku w Rudnikach” Wyróżnienie Przestrzeń Publiczna 2019,
- Gmina Branice „Rewaloryzacja miejsc kultury w gminie Branice – Zagospodarowanie terenu parku wraz z infrastrukturą techniczną i małą architekturą” Nagroda Internautów Przestrzeń Publiczna 2019,

W kategorii Obiekt Użyteczności Publicznej nagrody i wyróżnienia otrzymały:

- Prowincja Polska Zgromadzenia Sióstr Pielęgniarek Trzeciego Zakonu Regularnego św. Franciszka „Dom Pomocy Społecznej” w Dobrzenu Wielkim Nagroda Marszałka Obiekt Użyteczności Publicznej 2019,
- Powiat Nyski „Tężnia widokowa w Głucholazach” Wyróżnienie Obiekt Użyteczności Publicznej 2019,
- Agencja Rozwoju Nysy Sp. z o.o. „Gminne Centrum Wsparcia III-ego Sektora wraz z aktywną strefą międzypokoleniową dla mieszkańców” Wyróżnienie Obiekt Użyteczności Publicznej 2019,
- Centralne Muzeum Jeńców Wojennych w Opolu „Przebudowa siedziby Centralnego Muzeum Jeńców Wojennych w Opolu przy ul. Minorytów 3” Wyróżnienie Obiekt Użyteczności Publicznej 2019,
- Powiat Nyski „Tężnia widokowa w Głucholazach” Nagroda Internautów Obiekt Użyteczności Publicznej 2019.

W plebiscycie Europrzestrzeń nagrodę otrzymała:

- Gmina Branice „Parkowe miejsce spotkań w Gródczanach” Nagroda Internautów Za Najlepszą Europrzestrzeń Publiczną Województwa Opolskiego.

Samorząd województwa wspiera finansowo działania mające na celu rozwój przedsiębiorczości za pomocą produktów i usług wykorzystujących zasoby lokalne. Realizacja działań na rzecz promocji lokalnej wytwórczości realizowana jest między innymi w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020. Tego typu projekty realizują Lokalne Grupy Działania (LGD), na przykład w wyniku współpracy pięciu partnerów: Stowarzyszenia LGD „Dolina Stobrawy”, Stowarzyszenia „Kraina Św. Anny”, Stowarzyszenia „Brzesko-Oławskiej Wsi Historycznej”, LDG „Górnej Prosnny” i LGD „Kraina Dinozaurów” oraz partnera czeskiego MAS Hranicko z.s., podjęto działania na rzecz promocji lokalnej wytwórczości. W ramach międzynarodowego projektu powstała baza rękodzielników umieszczona na stronie internetowej, strategia marketingowa, cykl szkoleń dla twórców, produkcja i bezpłatna dystrybucja pamiątek z regionu oraz powstał katalog nagrodzonych prac, wyłonionych w ramach konkursu na produkt regionalny.

Ryc. 17 Okładka broszury „Dobre bo lokalne”, wersja elektroniczna m.in.: <https://annaland.pl/>

Ryc. 18 Okładka broszurki promującej działania Opolskich Dziouch

W sposób szczególny wspierane są działania związane z przygotowaniem oferty usług i produktów nawiązujących do umiejętności malowania opolskiego wzoru, który został wpisany na Krajową listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego. Taki profil działalności realizuje między innymi firma Opolskie Dziouchy zrzeszająca opolskich twórców ludowych, która przenosi wzór opolski na produkty codziennego użytku, takie jak zegary, breloczki i smycze do kluczy, broszki ceramiczne i biżuteria z drewna, świece adwentowe z litego drewna czy elementy dekoracyjne, jak bombki, a także wykorzystuje i promuje wzór opolski w projektach graficznych. Firma przygotowuje również warsztaty z malowania wzoru opolskiego, zdobienia opolskich kroszonek czy warsztaty dotyczące opolskiego stroju ludowego.

II. Wstrzymanie procesu degradacji założeń pałacowo-parkowych

W latach 2018-2019 podejmowano nieliczne działania, głównie przy wsparciu środków ministra kultury, polegające na przeprowadzeniu niezbędnych prac ratunkowych i zabezpieczających zabytkowe obiekty pałacowo-parkowe. Natomiast działania nadzorcze w ramach posiadanych kompetencji realizuje na bieżąco w miarę posiadanych możliwości organizacyjnych i kadrowych Opolski Wojewódzki Konserwator Zabytków.

Zarząd Województwa Opolskiego w miarę posiadanych środków finansowych wspiera właścicieli poprzez udzielanie dotacji na prace remontowe w ramach systemu dotacji (w 2019 roku dotacja do remontu dworu w Biskupicach, gmina Byczyna) oraz funduszy europejskich, a także wspierając inicjatywy właścicieli na rzecz popularyzacji tej tematyki, między innymi poprzez utworzenie szlaku turystycznego „Opolski szlak – zamki i pałace”, powstałego z inicjatywy Fundacji na rzecz Zamku Książęcego Niemodlin 1313 (dofinansowanie z budżetu województwa publikacji poświęconej jedenastu opolskim zamkom i pałacom).

III. Wspieranie inicjatyw mających na celu podniesienie rangi obiektów i zespołów zabytkowych.

W okresie sprawozdawczym ustanowione zostały dwa kolejne Pomniki Historii:

- Zamek Piastów Śląskich z renesansową bramą i kaplicą zamkową pod wezwaniem św. Jadwigi w Brzegu,
- kościół odpustowy pw. św. Anny w Oleśnie.

Należy podkreślić, że Zarząd Województwa Opolskiego wsparł finansowo Powiat Brzeski w opracowaniu wniosku o uznanie Zamku Piastów Śląskich wraz kaplicą zamkową p.w. św. Jadwigi w Brzegu za pomnik historii.

Brzeg – Zamek Piastów Śląskich z renesansową bramą i kaplicą zamkową pod wezwaniem św. Jadwigi

Zamek oraz kaplica w Brzegu stanowią niezwykle cenny zespół zabytkowy o dużym znaczeniu dla dziedzictwa kulturowego Śląska i całego kraju. Rezydencja o trzynastowiecznej genezie, która została gruntownie przebudowana w XVI w., uznawana jest za jeden z najważniejszych zamków renesansowych w tej części Europy. Z przebudową związani byli architekci Jakub i Franciszek Parrowie oraz powiązani z nimi rodzinnie Niuronowie – twórcy zaangażowani do pracy dla wielu europejskich dworów królewskich i książęcych, którzy uczestniczyli również przy budowie Zamku Królewskiego w Warszawie.

Zamek znajduje się w północno-zachodniej części starego miasta. Składa się z trzech skrzydeł zbudowanych wokół trapezoidalnego dziedzińca z murem parawanowym od północy. W narożniku południowo-zachodnim wznosi się gotycka, kwadratowa wieża lwów oraz kaplica, a obok budynek bramny w formie wydatnego ryzalitu w stosunku do południowej fasady zamku. Skrzydła zamku założono na planie prostokąta i podpiwniczono. Skrzydła wschodnie i południowe są trzykondygnacyjne, zachodnie pięciokondygnacyjne.

Uwagę zwraca unikatowy budynek bramny, którego utrzymana w proporcjach „złotego podziału” fasada, reprezentuje szczytowy punkt rozwoju sztuki piastowskiego Śląska. Wiązana z Komaskami wybitna dekoracja rzeźbiarska elewacji charakteryzuje się bogactwem form, wątków treściowych i symboli. Nad całością dominują pełnoplastyczne wizerunki księcia Jerzego II i jego żony Barbary oraz galeria płaskorzeźbionych popiersi

Ryc. 19 Brzeg. Zamek Piastów Śląskich z kaplicą zamkową, fot. I. Solisz

ukazująca królów państwa polskiego od czasów legendarnych po rozbięcie dzielnicowe oraz samodzielnych ksiąząt śląskich. Integralnie związana z zamkiem kaplica pw. św. Jadwigi jest jedną z największych nekropolii Piastów śląskich. Spoczęło w niej 43 przedstawiciele rodu z linii legnicko-brzeskiej. Piastowie tej linii byli najdłużej rządzącymi (do 1675 r.) potomkami pierwszej polskiej dynastii panującej.

Olesno – kościół odpustowy pod wezwaniem św. Anny

Ryc. 20 Olesno. Kościół odpustowy pw. św. Anny fot. P. Uchorczak

Drewniany kościół pw. św. Anny w Oleśnie znajduje się ok. 1,5 km na północ od centrum miasta. Usytuowany jest na jednym ze szlaków pielgrzymkowych na Jasną Górę. Kościół wzniesiony w konstrukcji zrębowej, na podmurowaniu, składa się z gotyckiego korpusu datowanego na 1518 r. oraz dobudowanej do niego w latach 1669-70 części barokowej, mieszczącej wieniec kaplic. Oba człony zachowały do dzisiaj

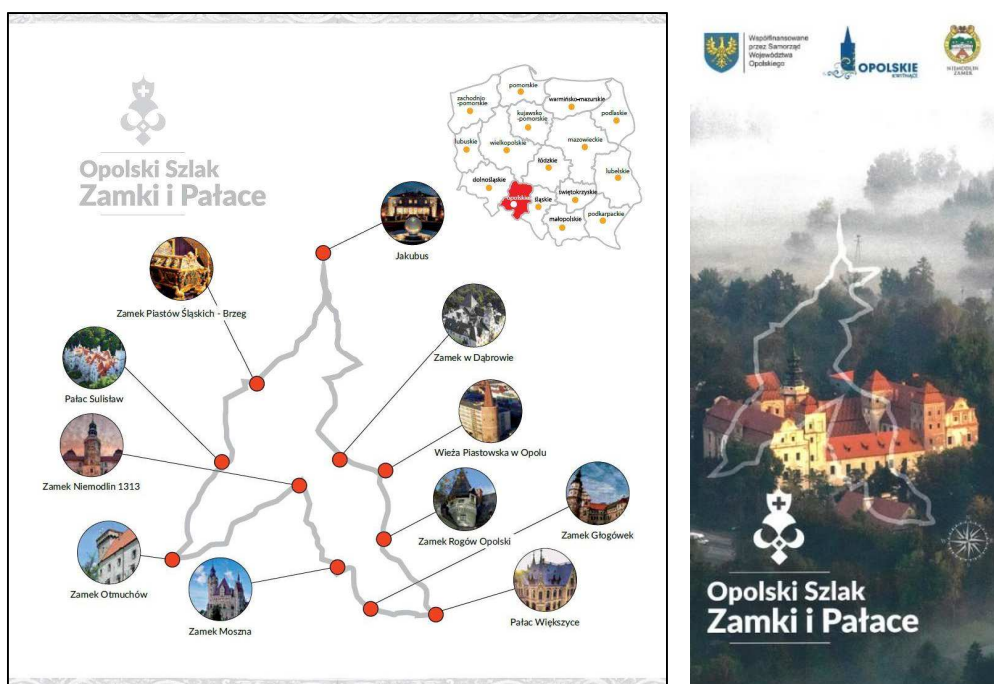
pierwotną formę i układ. Zabytek jest jedną z najoryginalniejszych budowli sakralnych w Polsce. Barokowy wieniec kaplic nie znajduje analogii pośród innych drewnianych realizacji architektonicznych. Jego unikatowy w skali kraju plan, interpretowany jako pięciopłatkowa róża, oparty został na symbolice chrześcijańskiej (forma monstrancji) i dawnej nazwie miejscowości – Rosenberg. Ta część świątyni jest świadectwem kunsztu snycerskiego oraz wyjątkowych umiejętności ciesielskich jej twórcy – Marcina Snopka. We wnętrzu uwagę zwracają m.in. słupy podtrzymujące empy o ekspresyjnych, skręconych trzonach,

zdobionych cokołach i kapitelach, a także okna w kształcie kwadratu wpisanego w czwórnóg oraz misternie wycięte listwy. W kaplicach znajdują się ołtarze wykonane od początku XVII do początku XVIII wieku, częściowo przekształcone w XVIII i XIX wieku. Ambona w części środkowej powstała w końcu XVIII wieku.

W okresie sprawozdawczym podejmowane były również działania zmierzające do nadania tego tytułu kolejnym opolskim obiektom, przygotowywany był wniosek dotyczący kościoła w Małujowicach, zawierającego unikalny zespół polichromii gotyckich (obecnie toczy się stosowna procedura związana ze złożoną dokumentacją). Opracowaniem tego wniosku zajmował się opolski oddział Narodowego Instytutu Dziedzictwa.

IV. Wspieranie funkcjonowania istniejących szlaków turystycznych oraz inicjatyw na rzecz tworzenia nowych szlaków, obejmujących charakterystyczne dla województwa zespoły i obiekty zabytkowe

Działania samorządu dotyczyły przede wszystkim wspierania istniejących szlaków przez dofinansowywanie ich promocji, rozbudowę oferty merytorycznej i infrastruktury turystycznej (kontynuacja). Regionalne szlaki turystyczne i ścieżki edukacyjne to ogromna oferta gmin, jednostek organizacyjnych, towarzystw i organizacji turystycznych, które proponują różnorodne formy spędzania wolnego czasu, dostosowane do różnych grup odbiorców. Szczególnie cenną inicjatywą wspartą finansowo przez Samorząd Województwa Opolskiego było utworzenie w 2018 roku szlaku turystycznego „Opolski szlak – zamki i pałace”, powstałego z inicjatywy Fundacji na rzecz Zamku Książęcego Niemodlin 1313 w celu konsolidacji i współpracy obiektów zabytkowych w województwie. Szlak utworzyły Zamek Piastów Śląskich w Brzegu, Zamek w Dąbrowie Niemodlińskiej, Zamek w Głogówku, Pałac Jakubus, Zamek Moszna, Zamek Książęcy w Niemodlinie, Zamek w Otmuchowie, Pałac Sulisław, Pałac Większyce, Wieża Piastowska w Opolu oraz Zamek w Rogowie Opolskim.

Ryc. 21 Folder opisujący „Opolski szlak – zamki i pałace” współfinansowany przez Samorząd Województwa Opolskiego

W 2019 roku Opolskie Centrum Rozwoju Gospodarki zrealizowało Projekt InduCult 2.0 współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, w ramach którego przygotowano m.in. „Szlak przemysłu i żeglugi” oraz 5 szlaków tematycznych prezentujących zasoby dziedzictwa przemysłowego metalurgii i doliny Małej Panwii; cementu i doliny Odry; wapna i doliny Odry; chemii, węgla, koksu, Odry i kanałów; butów i doliny Odry. Propozycje te adresowane są do różnych grup odbiorców (dla aktywnych, dla rodzin, dla seniorów).

Systematycznie powiększa się oferta szlaków, mających na celu eksponowanie wyróżników miejscowości, związanych z ich historią, do najciekawszych należy zrealizowany w 2018 roku „Obuwniczy szlak gminy Krapkowice” dofinansowany z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 oraz powstały w 2019 roku „Szlak Gąski” w Gąsiorowicach, powstały również przy wsparciu funduszy europejskich. Do popularyzacji szlaków przyczynia się cykliczny konkurs Opolskiej Regionalnej Organizacji Turystycznej (OROT) na Najlepszy Produkt Turystyczny Województwa Opolskiego. W 2019 roku Certyfikat OROT otrzymał m.in. produkt „Dolina Małej Panwi – Kajakiem do serca przyrody”, zgłoszony przez gminę Kolonowskie, zaś wyżej wymienione szlaki otrzymały wyróżnienie OROT.

Oprócz powstawania nowych szlaków turystycznych należy podkreślić, iż poszerzana i promowana jest również oferta już istniejących szlaków np. Głównego Szlaku Sudeckiego, powstałego z inicjatywy wybitnego polskiego krajoznawcy Mieczysława Orłowicza w 1947 roku, jest to jeden z najdłuższych w Polsce górskich szlaków pieszych (liczący obecnie 444 km).

W ramach projektu „Wspólna promocja atrakcji turystycznych miast partnerskich Krnova i Prudnika”¹² opracowano między innymi przewodnik turystyczny „Prudnik – Góry Opawskie. Główny Szlak Sudecki”. Projekt jest kontynuacją inicjatywy pn. „Wspólna promocja rozwoju turystyki na pograniczu czesko-polskim”, w ramach którego powstał kompleksowy produkt turystyczny Wieże Pogranicza, umożliwiający odwiedzenie dziewięciu punktów widokowych oraz poznanie atrakcji pogranicza polsko-czeskiego w Górach Opawskich i Jeseníkach, zrealizowany przez Agencję Promocji i Rozwoju Gminy Prudnik. Urząd Miasta Prudnik za produkt pn. „Wieże Pogranicza” otrzymał w 2018 roku wyróżnienie OROT.

Natomiast Opolska Regionalna Organizacja Turystyczna zrealizowała w 2019 roku projekt Dziedzictwo Kulturowe i Przyrodnicze Pogranicza Polsko-Czeskiego „Wspólne Dziedzictwo”, w ramach którego powstał przewodnik w sześciu wersjach językowych „Opolskie i Morawy Środkowe. Szlakiem wspólnego dziedzictwa pogranicza”.

V. Wstrzymanie procesu degradacji oraz popularyzacja zabytków techniki

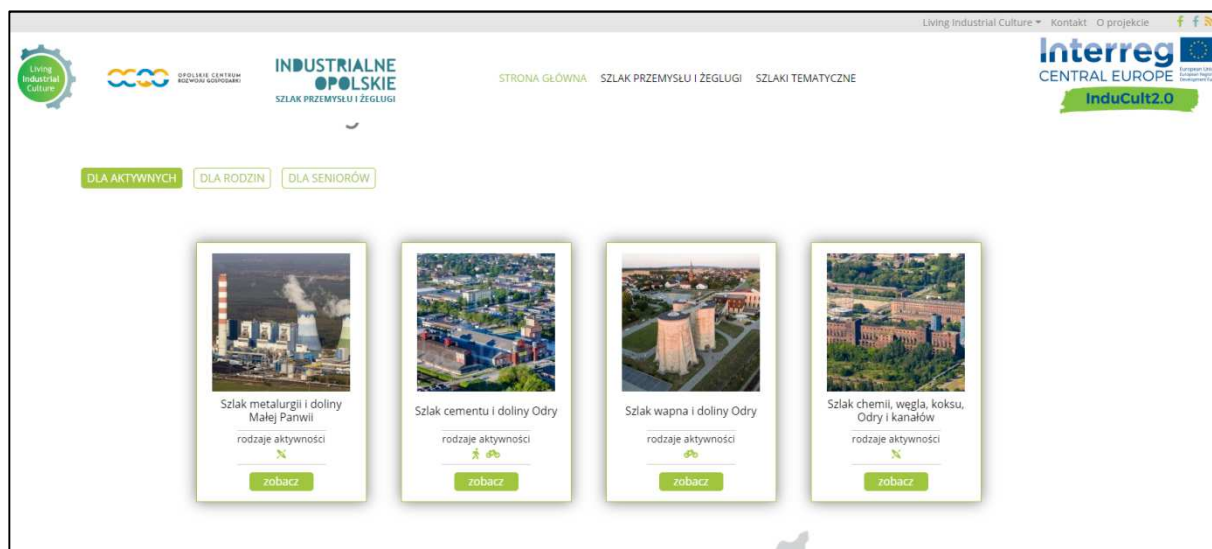
Działania konserwatorskie zmierzające do zachowania zabytków techniki realizowane są w głównej mierze przez Opolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, który posiada w tym zakresie stosowne kompetencje ustawowe. Są one realizowane poprzez

¹² „Wspólna promocja atrakcji turystycznych miast partnerskich Krnova i Prudnika” nr CZ.11.2.45/0.0/0.0/16_009/0001193 współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz ze środków budżetu państwa.

obejmowanie ochroną prawną – wpisywanie do rejestru zabytków techniki. Między innymi w roku 2018 konserwator wojewódzki podjął decyzję o wpisaniu z urzędu do rejestru zabytków nieruchomych kolejowej wieży wodnej, wchodzącej w skład zespołu dworca w Otmuchowie.

Natomiast Zarząd Województwa Opolskiego wsparł remont dachu i elewacji wodociągowej wieży ciśnienia kolejowej w Pokoju w ramach przyznawanych dotacji na prace remontowe w obiektach zabytkowych w 2018 roku, zaś w ramach projektu pn.: „Ochrona, promocja i rozwój dziedzictwa kulturowego na obszarze Stobrawskiej Strefy Rehabilitacji i Rekreacji – część południowa”¹³ gmina Murów zrealizowała remont zabytkowego budynku znajdującego się w kompleksie zabytkowej Huty Żelaza w Zagwizdziu.

W 2019 roku Opolskie Centrum Rozwoju Gospodarki zrealizowało Projekt InduCult 2.0 współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. W ramach projektu 15 atrakcji związanych z dziedzictwem i kulturą industrialną znalazło się na mapie nowej turystyki przemysłowej dostępnej online na stronie industrial.opolskie.pl. Są wśród nich m.in. Huta Zagwizdzie, Port w Koźlu czy Most Żelazny w Ozimku. Mapa online nowej turystyki przemysłowej powstała w ramach projektu ponadnarodowego Projektu InduCult 2.0, który realizuje wspólnie 10 partnerów z ośmiu krajów. Partnerem w tym projekcie jest podlegające samorządowi województwa Opolskie Centrum Rozwoju Gospodarki (OCRG). Projekt InduCult2.0 zakłada, że dobrze wykorzystywane materialne i niematerialne zasoby kultury przemysłowej wpływają pozytywnie na regionalną tożsamość, kulturę pracy, przedsiębiorczość, innowacyjność i kreatywność. Do tych właśnie założeń i idei nawiązuje innowacyjna koncepcja nowej turystyki przemysłowej. Produkt turystyczny, jakim jest „Szlak przemysłu i żeglugi”, związany jest z pilotażowym wydarzeniem regionalnym Dniami przemysłu i żeglugi realizowanymi cyklicznie w miejscach na szlaku przemysłu i żeglugi. Wydarzenie to zostało po raz pierwszy zorganizowane 21 i 22 lipca 2018 r. w Krapkowicach i Gogolinie.

Ryc. 22 Szlaki turystyki przemysłowej województwa opolskiego, <https://industrial.opolskie.pl/>

¹³ Współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Opolskiego na lata 2014-2020.

Działania związane z promowaniem rzemiosła i ginących zawodów realizuje Muzeum Wsi Opolskiej, odbywają się tu warsztaty i lekcje muzealne, głównie związane z garncarstwem, kowalstwem czy malowaniem na szkle oraz historią pszczelarstwa.

6.3. Cel strategiczny III: Rozwój inicjatyw związanych z regionalnym dziedzictwem kulturowym i rozwój tożsamości regionalnej

Priorytet I. Podnoszenie poziomu edukacji i wiedzy nt. regionalnego dziedzictwa kulturowego

Samorząd Województwa Opolskiego od lat prowadzi i wspiera działania, które przyczyniają się do podnoszenia poziomu wiedzy na temat regionalnego dziedzictwa kulturowego. W tym celu konieczna jest współpraca z przedstawicielami samorządów lokalnych, organizacji pozarządowych, instytucji i ośrodków kultury. Współpraca ta odbywa się na wielu płaszczyznach i przyczynia się do promocji dziedzictwa Śląska Opolskiego wśród mieszkańców naszego regionu, w kraju oraz poza jego granicami. Samorząd Województwa Opolskiego wspiera zarówno finansowo, jak i organizacyjnie działania mające na celu popularyzację dziedzictwa, m.in. zabezpieczając w budżecie województwa środki na dofinansowanie przedmiotowych działań oraz wspierając realizację zadań publicznych w zakresie edukacji i popularyzacji dziedzictwa poprzez otwarte konkursy ofert.

Samorząd Województwa Opolskiego udzielił wsparcia finansowego na wydarzenia związane z popularyzacją dziedzictwa organizowane przez samorządowe instytucje kultury z terenu województwa opolskiego, m.in. przeglądy, festiwale i konkursy, wśród których znajdują się przedsięwzięcia o dużym potencjalnie artystycznym, które na trwałe wpisały się w kulturową mapę Opolszczyzny. Do tych przedsięwzięć należą m.in. Wojewódzki Przegląd Zespołów Kolędniczych „Herody” organizowany przez Miejsko-Gminny Dom Kultury w Lewinie Brzeskim, Ogólnopolski Konkurs na Interpretację Piosenek A. Osieckiej „Oceany” w Ośrodku Kultury w Niemodlinie, Wojewódzki Przegląd Poezji i Pieśni Jana Pawła II „Syćka se Wom zycom” w Zespole Szkół im. Jana Pawła II w Pietrowicach, Wojewódzki Festiwal Muzyczny „Liść Dębu” w Zespole Szkół w Dąbrowie, Ogólnopolski Konkurs Sygnalistów Myśliwskich organizowany przez Tułowicki Ośrodek Kultury, Międzynarodowy Festiwal Piosenki „Kluczborskie Trele” w Kluczborskim Domu Kultury, Regionalny Konkurs Literacki „Ze Śląskiem na Ty” w Łubniańskim Ośrodku Kultury, Wojewódzki Turniej Recytatorski „O Buławę Hetmańską” organizowany przez Ośrodek Kultury w Byczynie, Wojewódzki Konkurs Gawędziarski „Śląskie Beranie” w Gminnym Zespole Szkół w Izbicku. Samorząd Województwa Opolskiego wspiera powyższe przedsięwzięcia poprzez fundowanie Nagród Marszałka Województwa Opolskiego.

Popularyzacja dziedzictwa Śląska Opolskiego odbywa się również w trakcie przedsięwzięć współorganizowanych przez Samorząd Województwa Opolskiego z jednostkami samorządu terytorialnego. W tym zakresie zawierane są porozumienia z gminami na współorganizację przedsięwzięć w dziedzinie kultury.

Ponadto Marszałek Województwa Opolskiego przyznaje nagrody w dziedzinie kultury, którymi honorowane są osoby i instytucje, które działają na rzecz kultury, dziedzictwa

kulturowego i naturalnego Śląska Opolskiego, jej upowszechniania i ochrony. W związku z tym przyznawane są:

- Nagrody Marszałka Województwa Opolskiego dla Animatorów i Twórców Kultury,
- Nagrody Marszałka Województwa Opolskiego im. Karola Miarki,
- Nagrody Marszałka Województwa Opolskiego za Wydarzenie Muzealne Roku,
- Nagroda Artystyczna Marszałka Województwa Opolskiego „Złota Maski”,
- Stypendia Marszałka Marszałka Województwa Opolskiego w dziedzinie twórczości artystycznej „Marszałkowskie Talenty”.

Samorząd Województwa Opolskiego wspiera również inicjatywy i przedsięwzięcia organizowane przez wojewódzkie samorządowe instytucje kultury, które swoją ofertą docierają do szerokiego grona odbiorców. W ramach działalności instytucje kultury organizują konkursy i warsztaty tematyczne, przybliżające i utrwalające lokalne dziedzictwo kulturowe. Jednym z takich wydarzeń jest cykliczny konkurs fotograficzny „Zabytkowa architektura wsi opolskiej” oraz Wojewódzkie Konkursy Plastyki Obrzędowej, Kroszonki Opolskie i Konkurs Malowania Porcelany realizowane przez Muzeum Wsi Opolskiej w Opolu.

Realizowane projekty przyczyniały się również do propagowania dziedzictwa kulturowego, jak np. w ramach projektu „Konserwacja zabytkowego zbioru Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Opolu w latach 2017-2019”, odbyły się cztery wystawy zbiorów poddanych konserwacji oraz w październiku 2019 roku zorganizowano sympozjum naukowe poświęcone tej problematyce.

Ryc. 23 Wystawa i sympozjum zorganizowane w ramach projektu „Konserwacja zabytkowego zbioru Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Opolu w latach 2017-2019”, fot. ze zbiorów WBP w Opolu

Systematycznie promowane jest dziedzictwo kulinarne: Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego wspólnie z Polską Izbą Produktu Regionalnego i Lokalnego prowadzi Konkurs „Nasze Kulinarne Dziedzictwo – Smaki Regionów”. Cel konkursu to identyfikacja i promocja regionalnych produktów oraz przygotowanie ich producentów do uczestniczenia w systemach jakości żywności, zarówno na szczeblu unijnym, jak i krajowym. Ideą konkursu jest też zachęcanie mieszkańców obszarów wiejskich, zwłaszcza tych o niekorzystnych warunkach gospodarowania, do poszukiwania alternatywnych źródeł dochodu. Ponadto konkurs jest okazją do zaprezentowania dziedzictwa kulturowego i kulinarnego Wsi Opolskiej. Każda edycja konkursu wyłania nowe dania i potrawy tradycyjne, historycznie związane z mieszkańcami województwa opolskiego.

Poza tematyką regionalną na terenie województwa organizowane były działania związane z edukacją historyczną realizowane przez CMJW, które zorganizowało dwie edycje ogólnopolskiego konkursu na projekt historyczny pt. „Póki nie jest za późno” oraz dwie edycje Konkursu Recytatorskiego Poezji Jenieckiej „Nie traćmy pamięci”.

W okresie sprawozdawczym realizowany był projekt czterech jednostek¹⁴ pt. „Zachowanie dziedzictwa kulturowego i historycznego poprzez rewaloryzację obiektów zabytkowych w Pokoju i działania edukacyjno-informacyjne w województwie opolskim”. W ramach projektu realizowane były nie tylko prace konserwatorskie na terenie zabytkowego założenia parkowego w Pokoju, ale także przeprowadzono liczne działania o charakterze edukacyjnym i popularyzującym zabytki. Odbłyło się szereg szkoleń, konferencji i warsztatów, między innymi Wojewódzki Urząd Pracy zorganizował spotkanie edukacyjno-informacyjne pn. „Ekonomiczne i kulturowe aspekty dziedzictwa kulturowego oraz ich wpływ na gospodarkę lokalną” w Opolu w 2018 roku oraz spotkanie połączone z warsztatami dla młodzieży pn. „Nasza przeszłość naszą przyszłością” w Kluczborku w 2019 roku; natomiast przez Opolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków zostały zorganizowane konferencje pt. „Jak dbać o zabytki” w październiku 2019 roku w Muzeum Śląska Opolskiego w Opolu oraz „Turystyka dziedzictwa kulturowego” na zamku w Mosznej w grudniu 2019 r. w której udział wzięli przedstawiciele jednostek samorządowych, organizacji turystycznych i instytucji kultury, właściciele i opiekunowie zabytków. W ramach projektu urząd konserwatorski przeprowadził konkursy plastyczne i fotograficzne poświęcone zabytkom oraz zlecił opracowanie aplikacji multimedialnych gry miejskiej „Warownia opolska” oraz atlasu – przewodnika „Skarby Opolszczyzny”, które w nowoczesny sposób promują region i dziedzictwo kulturowe Opola. Całkowita wartość projektu wynosiła 3 800 000 złotych.

Ryc. 24 Spotkanie edukacyjno-informacyjne pn. Ekonomiczne i kulturowe aspekty dziedzictwa kulturowego oraz ich wpływ na gospodarkę lokalną połączone z prezentacją filmu „Krajobraz mojego miasta”, Opole 2018 r., fot. ze zbiorów NID w Opolu

Ryc. 25 Plakat promujący konferencję „Jak dbać o zabytki”, Opole 2019 r., źródło: <https://www.wuozopole.pl/>

Ryc. 26 Atlas – przewodnik „Skarby Opolszczyzny” źródło: <https://www.wuozopole.pl/>

¹⁴ Lider Projektu: Gmina Pokój, partnerzy: Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Nysie, Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Opolu, Województwo Opolskie/Wojewódzki Urząd Pracy w Opolu

Europejskie Dni Dziedzictwa

Szczególnie istotnym dla dziedzictwa wydarzeniem na terenie województwa są obchodzone corocznie Europejskie Dni Dziedzictwa koordynowane przez Narodowy Instytut Dziedzictwa. Głównym celem Europejskich Dni Dziedzictwa jest promowanie regionalnego dziedzictwa kulturowego oraz przypominanie o wspólnych korzeniach kultury europejskiej. Imprezy skierowane są do bardzo szerokiej i różnorodnej grupy odbiorców, co nadaje im wymiar uniwersalny.

Zadanie na Opolszczyźnie koordynowane jest przez Oddział Terenowy Narodowego Instytutu Dziedzictwa, w ramach przygotowań do wydarzeń odbywających się w dwa kolejne weekendy września instytucja przygotowuje szczegółowy informator, prezentujący bardzo szeroki wachlarz wydarzeń o charakterze edukacyjnym i popularyzującym dziedzictwo kulturowe, realizowanych we wszelkich możliwych formach, od wystaw, koncertów, warsztatów, po spacerory tematyczne, wycieczki, rajdy rowerowe i gry terenowe.

W 2018 roku w Oleśnie odbyła się ogólnopolska inauguracja Europejskich Dni Dziedzictwa realizowanych pod hasłem „Niepodległa dla wszystkich”. W województwie opolskim 88 organizatorów zorganizowało 270 wydarzeń w 43 miejscowościach, w których wzięło udział blisko 30 tysięcy osób¹⁵.

Ryc. 27 Olesno, Ogólnopolska inauguracja EDD w Oleśnie w 2018 r., fot. I. Solisz

Ryc. 28 Wojewódzka inauguracja EDD w Muzeum Wsi Opolskiej w Opolu w 2019 r., fot. I. Solisz

W 2019 roku EDD były realizowane pod hasłem „Polski splot”. Wojewódzka inauguracja odbyła się w Muzeum Wsi Opolskiej w Opolu. Podczas wydarzenia zaprezentowano między innymi zwyczaj wodzenia niedźwiedzia, który w 2019 roku został wpisany na Krajową listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego. Analogicznie do lat wcześniejszych na terenie województwa odbyło się wiele wydarzeń i imprez przygotowanych przez instytucje, parafie i organizacje pozarządowe. Między innymi w siedzibie UMWO w Opolu prezentowana była wystawa poświęcona kościołom drewnianym Opolszczyzny.

¹⁵ J. Banik, Niepodległa dla wszystkich 26. edycja Europejskich Dni Dziedzictwa w województwie opolskim, NID, Opole 2018 r.

Ryc. 29 Wystawa przygotowana w ramach obchodów EDD, prezentowana w siedzibie UMWO, poświęcona kościołom drewnianym Opolszczyzny, fot. I. Solisz

Ryc. 30 Działania edukacyjne zrealizowane przez oddział NID w Opolu: Żydowskie sploty historii. Kirkut w Brzegu, fot. ze zbiorów NID Opole

Międzynarodowy Dzień Ochrony Zabytków

Międzynarodowy Dzień Ochrony Zabytków to święto obchodzone corocznie w kwietniu, mające na celu przybliżenie lokalnym społecznościom problematyki dziedzictwa kulturowego. W Polsce za podstawowy cel zakłada się prezentowanie zabytków o szczególnym znaczeniu dla dziedzictwa światowego i spuścizny kulturowej. Stałym elementem Dnia Ochrony Zabytków w Polsce jest również wyróżnianie i nagradzanie osób szczególnie zasłużonych dla ochrony zabytków na różnych płaszczyznach działalności. Święto to zwyczajowo organizowane jest przez Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Opolu. W 2018 roku zostało ono zorganizowane w Brzegu przy współpracy z Muzeum Piastów Śląskich. W 2019 roku urząd konserwatorski nie organizował tego typu wydarzenia.

Noc Muzeów

Głównym celem Nocy Muzeów, odbywającej się pod patronatem Rady Europy, jest udostępnienie zwiedzającym muzeów, galerii i instytucji kultury w wybranym dniu w godzinach nocnych. Muzea udostępniają swoje zbiory bezpłatnie, przygotowują również wiele atrakcji dla zwiedzających np. zwiedzanie obiektów zazwyczaj niedostępnych, koncerty, poczęstunki, warsztaty. Noc Muzeów w Polsce odbywa się od 2003 r. – pierwsza odbyła się w Poznaniu. W latach 2018–2019 odbyła się XI i XII edycja imprezy.

W 2018 roku Noc Muzeów w Opolu odbyła się w sobotę 19 maja pod hasłem „Światłem i kolorem”. Poszczególne muzea i instytucje przygotowały między innymi:

Archiwum Państwowe w Opolu – warsztaty dla dzieci oraz wycieczka śladami międzywojennego Oppeln oraz zwiedzanie dawnego Konsulatu RP.

Muzeum Diecezjalne – wystawa „Opole na widokówce litograficznej”.

Muzeum Politechniki Opolskiej i Lamp Rentgenowskich – prezentacja „Promieniowanie rentgenowskie wokół nas”.

Muzeum Polskiej Piosenki – lekcje śpiewu w rynku pt. „Przeboje opolskich festiwali”.

Muzeum Śląska Opolskiego – koncerty i spektakl taneczny oraz warsztaty i zabawy dla dzieci oraz oprowadzanie kuratorskie po wystawie

Muzeum Uniwersytetu Opolskiego – wykłady otwarte dot. tematyki światła i koloru.

Muzeum Wsi Opolskiej – pokazy kulinarne w zabytkowych chałupach.

W roku 2019 akcja odbyła się pod hasłem „Z miłości do...”. Poszczególne muzea i instytucje przygotowały między innymi:

Archiwum Państwowe w Opolu – impreza odbywająca się pod znakiem kasyna – można było zagrać w „zakazane gry”, wystawa „Z miłości do... hazardu” prezentowała archiwalia dokumentujące gry hazardowe na Śląsku, odbyły się także wykłady i test wiedzy o grach hazardowych.

Centralne Muzeum Jeńców Wojennych – warsztaty „Dzieci mają głos”, wykład „Nie ma dzieci, są ludzie”, zwiedzanie wystawy czasowej „Nie ma dzieci, są ludzie”.

Muzeum Politechniki Opolskiej i Lamp Rentgenowskich – zwiedzanie kolekcji lamp.

Muzeum Polskiej Piosenki w Opolu – „Muzyczne dekady miłości” – projekcja fragmentów koncertów i teledysków.

Muzeum Śląska Opolskiego – „Z miłości do szkła”: oprowadzania kuratorskie, warsztaty, projekcja filmu, spektakl teatru tańca.

Muzeum Uniwersytetu Opolskiego – recital oraz spacer historyczny po Wzgórzu Uniwersyteckim.

Muzeum Wsi Opolskiej w Opolu – pokazy malowania, haftu czy gotowania oraz warsztaty dla dzieci, zwiedzanie chałup i wiatraka.

Analogiczne wydarzenia odbywają się w innych muzeach województwa opolskiego, w Kluczborku, Nysie, Prudniku, Praszce oraz innych jednostkach – w Archiwum Państwowym w Opolu, a także np. w JuraParku w Krasiejowie.

Ryc. 31 Plakaty promujące wydarzenia w ramach Nocy Muzeów w 2018 i 2019 roku

Priorytet II. Współpraca z instytucjami i stowarzyszeniami działającymi na rzecz ochrony i opieki nad dziedzictwem kulturowym

W ramach tego priorytetu kontynuowana jest współpraca z instytucjami zajmującymi się ochroną zabytków, szczególnie z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków. Ze względu na realizowane zadania w sposób szczególny współpraca jest realizowana z Narodowym Instytutem Dziedzictwa.

Urząd Marszałkowski wspiera działalność organizacji pozarządowych zajmujących się ochroną i kształtowaniem krajobrazu kulturowego, m.in. wspiera organizacyjnie oddział opolski Towarzystwa Urbanistów Polskich, którego spotkania odbywają się w siedzibie urzędu, a jednocześnie stowarzyszenie bierze udział w pracach przy konkursie UMWO „Na najpiękniejszą przestrzeń publiczną Województwa Opolskiego”.

Na terenie województwa opolskiego działają organizacje pozarządowe zajmujące się ochroną dziedzictwa kulturowego:

- Stowarzyszenie „Poznaj Swój Kraj” Oddział Opolski,
- Stowarzyszenie „Rodzina Kolpinga” w Kolonowskim,
- Fundacja „Glogovia”,
- Fundacja Benevolens w Głuchołazach,
- Fundacja „Sanktuarium Góry św. Anny”,
- Fundacja na rzecz Zamku Książęcego Niemodlin 1313,
- Stowarzyszenie Ochrony Dóbr Kultury „Dąbrowskie Skarby”,
- Stowarzyszenie Krótkofalowców Pogórza Opawskiego,
- Fundacja „Dla Dziedzictwa”,
- Fundacja Twierdza Nysa,
- Polskie Towarzystwo Krajoznawcze Oddział Opolski,
- Kozielskie Stowarzyszenie Miłośników Historii i Archeologii EXPLORATOR,
- Stowarzyszenie Ochrony Dziedzictwa Kulturowego Byczyny,
- Opolski Ruch Pojazdów Zabytkowych,

a także stowarzyszenia i organizacje skupiające specjalistów związanych zawodowo z dziedzictwem kulturowym:

- Oddział Opolski Stowarzyszenia Muzealników Polskich,
- Oddział Opolski Stowarzyszenia Konserwatorów Zabytków,
- Towarzystwo Urbanistów Polskich,
- Centrum Badawczo-Edukacyjne Konserwacji Zabytków Opolszczyzny w Nysie.

W stosunku do poprzedniego okresu należy zauważyć zaprzestanie działalności przez doświadczone i znane na Opolszczyźnie organizacje: w 2018 roku walne zgromadzenie członków podjęło uchwałę o likwidacji Uniwersyteckiego Stowarzyszenia na Rzecz Ratowania Zabytków Śląska Opolskiego. Również oddział opolski Towarzystwa Opieki nad Zabytkami zaprzestał prowadzenia działalności.

IV. Współpraca między regionami, współpraca międzynarodowa

W ramach wspierania promocji międzynarodowych szlaków kulturowych i ich lokalnych wariantów w tym drogi św. Jakuba, Samorząd Województwa Opolskiego dofinansował „Przewodnik Droga św. Jakuba Via Regia w Województwie Opolskim”, opracowany przez Stowarzyszenie Przyjaciele Dróg św. Jakuba w Polsce. Natomiast Opolska Regionalna Organizacja Turystyczna jest partnerem w projekcie Dziedzictwo Kulturowe i Przyrodnicze Dla Rozwoju Pogranicza Polsko Czeskiego „Wspólne dziedzictwo” /Kulturní a přírodní dědictví pro rozvoj Polsko-Českého pohraničí „Společné dědictví”, którego celem jest tworzenie, sieciowanie i promocja markowych produktów turystycznych na bazie bogatego potencjału kulturowego i przyrodniczego.

Działania podejmowane przez Departament Współpracy z Zagranicą i Promocji Regionu UMWO w obszarze promocji kulturowej regionu w latach 2018-2019 realizowane były przede wszystkim w ramach funkcjonowania biur w Moguncji i Brukseli.

W przypadku Biura Województwa Opolskiego w Moguncji były to imprezy targowo-wystawiennicze, wystawy, prezentacje:

Lp.	Nazwa działania	Miejscowości	Data
1.	Targi turystyczne Touristikmesse 2018 (stoisko promocyjne)	Koblencja	17-18.02.2018
2.	„Świat Turystyki” trzydniowa wystawa w ramach targów „Rheinland-Pfalz Ausstellung” (stoisko promocyjne)	Moguncja	16-18.03.2018
3.	Festyn z okazji Święta Konstytucji Nadrenii-Palatynatu (namiot wystawienniczy)	Moguncja	18.05.2018
4.	Dni Nadrenii-Palatynatu (namiot wystawienniczy)	Wormacja	01-03.06.2018
5.	Dni Nadrenii-Palatynatu we Francji (stoisko promocyjne)	Dijon	23-24.06.2018
6.	Festiwal wielokulturowości (namiot wystawienniczy)	Moguncja	09.09.2018
7.	Europejskie Targi Chłopskie namiot wystawienniczy	Rammelsbach	15-16.09.2018
8.	Targi turystyczne Touristikmesse 2019 (stoisko promocyjne)	Koblencja	16-17.02.2019
9.	„Świat Turystyki” trzydniowa wystawa w ramach targów „Rheinland-Pfalz Ausstellung”	Moguncja	06-09.04.2019
10.	Festyn z okazji Święta Konstytucji Nadrenii-Palatynatu (namiot wystawienniczy)	Moguncja	18.05.2019
11.	Podróż studyjna członków sieci Dziedzictwo Kulinarne Opolskie szlakiem sieci Culinary Heritage Pfalz	Region Palatynatu	02-05.06.2019
12.	Dni Nadrenii-Palatynatu we Francji (stoisko promocyjne)	Dijon	21-23.06.2019
13.	Dni Nadrenii-Palatynatu (namiot wystawienniczy)	Annweiler	28-30.2019
14.	Festiwal wielokulturowości (namiot wystawienniczy)	Moguncja	08.09.2019
15.	Europejskie Targi Chłopskie (namiot wystawienniczy)	Rammelsbach	14-15.09.2019

Biuro Województwa Opolskiego w Brukseli brało udział w imprezach targowo-wystawienniczych, wystawach i prezentacjach:

Lp.	Nazwa działania	Miejscowości	Data
2018			
1.	Organizacja wystawy opolskiej porcelany w Gablotach Ambasady RP w Królestwie Belgii	Bruksela	9 stycznia 2018 do chwili obecnej
2.	Organizacja koncertu Lukasa Gogola w Ambasadzie RP w Królestwie Belgii z okazji 19 rocznicy wstąpienia Polski do NATO	Bruksela	20 marca 2018
3.	Współorganizacja wizyty chóru Srebrne Głosy z Winnicy na Ukrainie w Brukseli (promocja współpracy międzynarodowej)	Bruksela, Brugge	4-7 maja 2018
4.	Open Doors Day 2018 – promocja projektu Opolskie szlakiem LGD (promocja dziedzictwa kulturowego – stoisko promocyjne)	Bruksela	5 maja 2018
5.	Współorganizacja Święta Konstytucji 3 Maja w brukselskim ratuszu (stoisko promocyjne)	Bruksela	14 maja 2018
6.	Współorganizacja biegu Polish Run 2018 (promocja dziedzictwa kulturowego – stoisko promocyjne)	Bruksela	23 września 2018
2019			
7.	Branickie Mażoretki "Kaprys" z wizytą w sercu Europy (promocja dziedzictwa kulturowego)	Bruksela	10 - 11 czerwca 2019
8.	Wizyta góbczyckiego chóru Angelus Cantat w trakcie wręczenia Krzyża Kawalerskiego Orderu Zasługi Rzeczypospolitej Polski (promocja dziedzictwa kulturowego)	Bruksela	24-25 czerwca 2019
9.	Wystawa „TIME FOR POLAND”. Zamek Moszna liderem polskiej kampanii turystycznej w Belgii (promocja dziedzictwa kulturowego)	Roeselare, Tielt, Lommel i Merksplas, Bruksela	od czerwca 2019 do początku stycznia 2020
10.	Współorganizacja rajdu rowerowego Liberation Bike Ride w belgijskim mieście Tielt (promocja dziedzictwa kulturowego – stoisko promocyjne)	Tielt	14 września 2019
11.	Współorganizacja biegu Polish Run 2019 (promocja dziedzictwa kulturowego – stoisko promocyjne)	Bruksela	21 września 2019
12.	NATO Charity Bazaar (promocja dziedzictwa kulturowego – stoisko promocyjne)	Bruksela	17 listopada 2019
13.	Gala 25-lecia Komitetu Regionów (promocja dziedzictwa kulturowego – stoisko promocyjne)	Bruksela	4 grudnia 2019
14.	Prezentacja Opolszczyzny w trakcie Polska Food Festival 2019 (promocja dziedzictwa kulturowego – stoisko promocyjne)	Bruksela	14-15 grudnia 2019

IV. Polityka informacyjna i promocyjna w zakresie opieki nad dziedzictwem kulturowym

Zadania związane z informacją i promocją w zakresie opieki nad dziedzictwem kulturowym realizowane są głównie przez jednostki Samorządu Województwa Opolskiego, między innymi Centralne Muzeum Jeńców Wojennych we współpracy ze Stowarzyszeniem Przyjaciół CMJW, Radiem Opole i innymi partnerami zrealizowało projekt edukacyjny pt. Niepodległość odzyskiwana i tracona. 1918/1939/1945/1989. Kamienie milowe rodzinnej pamięci, którego efektem był między innymi reportaż radiowy pt. Różne historie, wspólne miejsca wyemitowany na antenie Radia Opole.

Zaś w ramach projektu „Konserwacja zabytkowego zbioru Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Opolu w latach 2017-2019”, powstał film poświęcony procesowi konserwacji zabytkowych obiektów w 3 wersjach językowych (napisy polskie, niemieckie i angielskie) oraz tłumaczenie na język migowy. Film był elementem szeregu działań edukacyjnych i propagujących dziedzictwo kulturowe w ramach tego projektu, zaś jego podsumowanie miało miejsce podczas sympozjum naukowego pt. „Konserwacja zabytkowego zbioru Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Opolu w latach 2017-2019”, które odbyło się w październiku 2019 roku. Uczestniczyło w nim 85 osób, w tym dwie delegacje zagraniczne z Czech.

Oddział Terenowy NID brał udział w produkcji filmu nt. dziedzictwa Byczyny – „Byczyna utracone dziedzictwo?” oraz filmu „Śląskie kobiety – polskie twierdze”, który był częścią wystawy pod tym samym tytułem.

Ryc. 32 Publikacje przeznaczone dla dzieci związane z dziedzictwem kulturowym

W omawianym okresie nie powstały podręczniki dla szkół w zakresie dziedzictwa kulturowego Opolszczyzny, niemniej powstało m.in. opracowanie o charakterze edukacyjnym i popularyzującym wiedzę o zabytkach dla młodszych dzieci „Opolskie w oczach Dziecka”. Koncepcja książeczki powstała w Departamencie Koordynacji Programów Operacyjnych UMWO i została zrealizowana w ramach projektu „Blżej rodziny i dziecka –

wsparcie rodzin przeżywających problemy opiekuńczo-wychowawcze oraz wsparcie pieczy zastępczej”. Również w ramach projektów realizowanych przez poszczególne instytucje i jednostki powstają materiały prezentujące dziedzictwo kulturowe, przykładowo przewodnik dla dzieci „Opole w słońcu”, który w przystępny dla dzieci sposób prezentuje najbardziej interesujące zakątki oraz miejsca Opola, w których można ciekawie spędzić czas¹⁶.

7. Finansowanie działań w zakresie ochrony zabytków w latach 2018-2019

W ramach VIII Osi priorytetowej Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów kultury Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2014-2020 z terenu województwa opolskiego dofinansowano wniosek Parafii Rzymskokatolickiej na rewitalizację i renowację gotyckiej Bazyliki św. Jakuba i św. Agnieszki w Nysie w celu podniesienia walorów turystycznych i kulturowych. Jako pomnik historii bazylika otrzymała na kompleksowe prace kwotę w wysokości 17 610 473,20 zł.

Dotychczas w ramach VIII Osi priorytetowej Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów kultury dofinansowanie otrzymało 39% projektów spośród wszystkich wniosków złożonych w województwie opolskim.

W okresie sprawozdawczym realizowane były wnioski w ramach **Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Opolskiego na lata 2014-2020**, zadania te są ujęte w ramach Osi priorytetowej V Ochrona środowiska, dziedzictwa kulturowego i naturalnego, Działania 5.3 Ochrona dziedzictwa kulturowego i kultury, Poddziałania:

5.3.1 Dziedzictwo kulturowe i kultura,

5.3.2 Dziedzictwo kulturowe i kultura na obszarach przygranicznych,

5.3.3 Dziedzictwo kulturowe i kultura w Aglomeracji Opolskiej RPO WO 2014-2020.

W ramach podpisanych umów realizowano poniższe zadania związane z dziedzictwem kulturowym regionu:

5.3.1 Dziedzictwo kulturowe i kultura				
Lp.	Tytuł projektu	Nazwa wnioskodawcy	Kwota wnioskowanego dofinansowania [PLN]	Koszt całkowity projektu [PLN]
1.	Zachowanie dziedzictwa kulturowego i historycznego poprzez rewaloryzację obiektów zabytkowych w Pokoju i działania edukacyjno-informacyjne w województwie opolskim	Gmina Pokój	3 230 000,00	3 800 000,00

¹⁶ Opracowanie merytoryczne publikacji Anna Światły, opracowanie graficzne i skład Karolina Procajło dla Opolskie Dziouchy. Publikacja została zrealizowana w ramach projektu „Przebudowa placów miejskich w Opolu” współfinansowanego ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Opolskiego na lata 2014-2020.

2.	Światło na sztukę – ochrona i rozwój infrastruktury obiektów Muzeum Śląska Opolskiego oraz Teatru im. Jana Kochanowskiego celem poprawienia odbioru i zwiększenia dostępności opolskiej oferty kulturalnej	Muzeum Śląska Opolskiego	2 995 770,59	4 237 060,40
3.	Przebudowa placów miejskich w Opolu	Miasto Opole	3 999 308,86	8 401 909,36
4.	Ochrona promocja i rozwój dziedzictwa kulturowego na obszarze Stobrawskiej Strefy Rehabilitacji i Rekreacji – część północna	Powiat Namysłowski	3 356 552,85	3 948 885,71
5.	Świadek wielokulturowości regionu opolskiego. Renowacja i konserwacja wnętrza Katedry pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Opolu	Parafia Katedralna pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Opolu	3 990 989,43	5 020 112,51
6.	Zachowanie dziedzictwa kulturalnego Kędzierzyna-Koźła poprzez renowację, rewaloryzację i przebudowę zabytkowego kompleksu zamkowego	Gmina Kędzierzyn-Koźle	3 179 762,61	4 991 002,53
7.	Prace konserwatorskie oraz ekspozycja edukacyjna na terenie byłego obozu jenieckiego Stalag 318/VIII F (344) Lamsdorf (Łambinowice) wraz z modernizacją budynku i otoczenia Centralnego Muzeum Jeńców Wojennych w Opolu i zakupem niezbędnego wyposażenia	Centralne Muzeum Jeńców Wojennych w Łambinowicach-Opolu	3 266 618,79	4 000 000,00
8.	Kropla historii – stworzenie szlaku edukacyjnego po zabytkowych obiektach Wodociągów i Kanalizacji w Opolu Sp. z o.o. przy ul. Oleskiej 66 – etap I	Wodociągi i Kanalizacja w Opolu Sp. z o.o.	3 997 005,14	8 676 208,89
9.	Remont Pasieki Zarodowej w Maciejowie w celu zachowania dziedzictwa ks. Dr. Jana Dzierżona	Dolina Stobrawy Spółka z.o.o	1 212 603,52	1 728 203,40
10.	Konserwacja zabytkowego zbioru Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Opolu oraz renowacja murów zewnętrznych Zamku w Zespole Zamkowo-Parkowym w Rogowie Opolskim wraz z odprowadzeniem wód deszczowych	Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. E. Smołki	2 950 747,91	3 576 108,70
11.	Ochrona, promocja i rozwój dziedzictwa kulturowego na obszarze Stobrawskiej Strefy Rehabilitacji i Rekreacji – część południowa	Gmina Popielów	3 559 051,98	4 187 120,03
12.	Rewitalizacja Zamku w Głogówku (skrzydło południowe i wschodnie), wraz z wymianą stolarki okiennej i wzmocnieniem konstrukcji budynku	Gmina Głogówek	3 758 820,00	4 758 000,00
13.	Prace konserwatorskie i restauratorskie przy zabytkowym drewnianym kościele cmentarnym pw. św. Józefa wraz z przebudową oraz remontem Domu Katechetycznego w celu utworzenia Centrum Dialogu Kulturalnego i Społecznego w gminie Baborów	Parafia Rzymsko-Katolicka pw. NMP w Baborowie	2 902 768,32	3 878 877,91

Opracowanie Departamentu Koordynacji Programów Operacyjnych na podstawie uchwały nr 5278/2018 ZWO z dnia 9 kwietnia 2018 r.

5.3.2 Dziedzictwo kulturowe i kultura na obszarach przygranicznych

Lp.	Tytuł projektu	Nazwa wnioskodawcy	Kwota wnioskowanego dofinansowania [PLN]	Koszt całkowity projektu [PLN]
1.	Ograniczenie antropopresji na różnorodność biologiczną, dziedzictwo kulturowe i historyczne – zrównoważony rozwój obszaru Gór Opawskich i Bramy Morawskiej	Gmina Prudnik	18 212 699,83	21 642 099,76
2.	Ochrona dziedzictwa kulturowego w Parku Zdrojowym w Głuchołazach poprzez remont zabytkowego pensjonatu	Fundacja Benevolens	3 727 030,00	2 977 896,97
3.	Remont budynku ratusza w Baborowie wraz z przebudową oraz zmianą sposobu użytkowania na obiekt kultury	Gmina Baborów	1 559 803,77	1 974 435,15
4.	Remont dachu – wymiana zniszczonego pokrycia kościoła na nowe z blachy miedzianej w Jarnołtówku	Parafia Rzymskokatolicka p.w. św. Bartłomieja Ap. w Jarnołtówku.	615 748,73	724 410,28
5.	Zwiększenie dostępności do zasobów dziedzictwa kulturowego w powiecie nyskim poprzez remont konserwatorski Ratusza Miejskiego w Paczkowie oraz Pałacu Biskupiego w Otmuchowie	Gmina Paczków	863 993,36	1 108 518,59

Opracowanie Departamentu Koordynacji Programów Operacyjnych na podstawie uchwały nr 2948/2016 Zarządu Województwa Opolskiego z dnia 28 listopada 2016 r.

5.3.3 Dziedzictwo kulturowe i kultura w Aglomeracji Opolskiej RPO WO 2014-2020

Lp.	Nazwa wnioskodawcy	Tytuł projektu	Całkowita wartość projektu [PLN]	Kwota wnioskowanego o dofinansowania [PLN]
1.	Miasto Opole	Dawne Opole – rewaloryzacja obiektów dziedzictwa kulturowego na obszarze dawnego Zamku Górnego i jego okolic	5 678 589,44	2 499 644,57
2.	Gmina Krapkowice	Rewitalizacja obiektów zabytkowych – Wieży Bramy Górnej i murów obronnych wraz z otoczeniem w celu ochrony i promocji dziedzictwa kulturowego oraz naturalnego Krapkowic	1 081 638,09	747 473,47
3.	Gmina Walce	Zagospodarowanie budynku zabytkowego spichlerza w Broźcu	1 401 583,34	1 189 981,58
4.	Uniwersytet Opolski	Przebudowa i zagospodarowanie Wzgórza Uniwersyteckiego	565 055,63	477 576,41
5.	Gmina Lewin Brzeski	Przebudowa i adaptacja na cele edukacyjno-kulturalne zabytkowego budynku Szkoły Podstawowej w Skorogoszczy	4 238 389,30	2 499 163,60

Opracowanie Departamentu Koordynacji Programów Operacyjnych na podstawie: Uchwały Zarządu Województwa Opolskiego nr 3608/2017, z dnia 10 kwietnia 2017 r.

W okresie sprawozdawczym w ramach działania 5.3 podpisano również następujące umowy:

Beneficjent wiodący	Tytuł projektu	Wartość ogółem	Dofinansowanie	Wkład UE	Partnerzy projektu
Poddziałanie 5.3.1 Dziedzictwo kulturowe i kultura					
Parafia Rzymskokatolicka św. Wawrzyńca w Strzelcach Opolskich	Remont zabytkowych obiektów sakralnych w Strzelcach Opolskich	1 830 530,00	1 555 950,50	1 555 950,50	Gmina Strzelce Opolskie
Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Mikołaja i Franciszka Ksawerego	Konserwacja i ochrona zabytków kościoła pw. św. Mikołaja i Franciszka Ksawerego w Otmuchowie	1 375 347,13	1 169 045,04	1 169 045,04	-
Gmina Ujazd	Przebudowa parteru budynku Urzędu Miejskiego w Ujeździe i poddasza budynku Domu Kultury w Ujeździe celem adaptacji na działalność społeczno-kulturalną i rekreacyjną	3 429 514,06	1 064 452,94	1 064 452,94	-
Gmina Brzeg	Rewaloryzacja zabytkowego budynku Ratusza w Brzegu	13 666 975,45	3 986 102,53	3 986 102,53	Muzeum Piastów Śląskich w Brzegu
Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Zygmunta i Jadwigi Śląskiej w Kędzierzynie-Koźlu	Remont zabytkowego Kościoła parafialnego pw. św. Zygmunta i św. Jadwigi Śląskiej w Kędzierzynie-Koźlu w celu ochrony obiektu dziedzictwa kulturowego	4 484 149,71	3 811 527,23	3 811 527,23	1) Towarzystwo Ziemi Kozielskiej w Kędzierzynie-Koźlu 2) Parafia Rzymskokatolicka Ducha Świętego i NMP Matki Kościoła 3) Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Urbana 4) Towarzystwo Społeczno-Kulturalne Niemców na Śląsku Opolskim
Poddziałanie 5.3.3 Dziedzictwo kulturowe i kultura w Aglomeracji Opolskiej RPO WO 2014-2020					
Parafia Katedralna pw. Podwyższenia Krzyża Świętego	Z szacunku dla przeszłości zadajmy o przyszłość. Konserwacja i renowacja elewacji prezbiterium Katedry pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Opolu – etap IV zamykający	1 872 531,61	1 160 969,62	1 160 969,62	-

Parafia Rzymsko-Katolicka pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny	Ochrona, konserwacja i udostępnienie zabytków oraz polichromii ściennych kościoła pw. Wniebowzięcia NMP w Niemodlinie	1 140 080,00	854 945,99	854 945,99	Powiat Opolski
Gmina Murów	Utworzenie Stobrowskiego Centrum Przyrody i Techniki „BORSUK” poprzez remont, przebudowę i organizację zabytkowego zespołu dworca kolejowego w Murowie	2 003 336,82	1 200 000,00	1 200 000,00	1) Gmina Łubniany 2) Muzeum Wsi Opolskiej w Opolu 3) OROT 4) Stowarzyszenie Miłośników Murowa
SUMA		29 802 464,78	14 802 993,85	14 802 993,85	

Zestawienie umów podpisanych w latach 2018-2019 w ramach działania 5.3 Ochrona dziedzictwa kulturowego i kultury RPO WO 2014-2020. Opracowanie Referatu Monitorowania Departamentu Koordynacji Programów Operacyjnych

Istotne z punktu zachowania dziedzictwa kulturowego regionu były fundusze z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich. W okresie 2018-2019 podpisano i zrealizowano szereg działań związanych z materialnym dziedzictwem kulturowym (tabela zawiera wszystkie projekty realizowane w ramach tych funduszy, także dotyczące elementów infrastruktury kulturalnej i dziedzictwa niematerialnego)

Zestawienie projektów realizowanych w latach 2018-2019 ramach PROW 2014-2020				
Działanie 7 Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich				
Lp.	Nazwa Beneficjenta	Tytuł projektu	Gmina	Wartość [PLN]
1.	Gmina Lewin Brzeski	Przebudowa zabytkowego budynku Willa XIX w Strzelinkach na ośrodek kulturalno-rekreacyjno-sportowy	Lewin Brzeski	446 177,90
2.	Gmina Byczyna	Remont kaplicy pw. św. Jadwigi w Byczynie	Byczyna	785 792,87
3.	Gmina Grodków	Zmiana sposobu użytkowania budynku byłej szkoły podstawowej na budynek świetlicy wiejskiej we wsi Wierzbnik	Grodków	785 764,58
4.	Gmina Jemielnica	Przebudowa i adaptacja budynku zabytkowej gospody wiejskiej w Jemielnicy na świetlicę wiejską	Jemielnica	785 792,87
5.	Gminny Ośrodek Kultury w Strzeleckach	Rozbudowa z przebudową budynku Gminnego Ośrodka Kultury w miejscowości Raclawiczki	Strzelecki	785 792,87
6.	Gmina Tułowice	Przebudowa z rozbudową obiektu pełniącego funkcje kulturalne – sala widowiskowa w Tułowicach	Tułowice	785 792,87

7.	Gmina Dobrzeń Wielki	Modernizacja sali widowiskowo-treningowej z zapleczem technicznym etap I – Gminny Ośrodek Kultury w Dobrzeniu Wielkim	Dobrzeń Wielki	785 792,87
8.	Gmina Popielów	Modernizacja budynku świetlicy wiejskiej w Stobrawie	Popielów	785 792,87
9.	Gmina Grodków	Budowa Sali spotkań we wsi Więcmierzycy	Grodków	785 717,43
10.	Gmina Bierawa	Wyposażenie techniczne wspierające poszczególne działania kulturalne w Domu Kultury w Dziergowicach	Bierawa	368 756,88
11.	Gmina Dąbrowa	Adaptacja i poszerzenie funkcji obiektu świetlicy wiejskiej w Ciepeliowicach, gmina Dąbrowa, powiat opolski, woj. Opolskie	Dąbrowa	347 013,99
12.	Miejsko-Gminny Ośrodek Działalności Kulturalnej w Ujeździe	Budowa świetlicy wiejskiej w Nogowczycach wraz z zagospodarowaniem	Ujazd	697 537,33
13.	Gmina Łambinowice	Budowa świetlicy wiejskiej w Malerzowicach Wielkich	Łambinowice	785 791,29
14.	Gmina Rudniki	Przebudowa budynków magazynowych w Rudnikach na Centrum Tradycji Strażackiej i Historii Wsi – etap I	Rudniki	785 792,87
15.	Gmina Kluczbork	Modernizacja sali wiejskiej w Łowkowicach	Kluczbork	674 735,19
16.	Gmina Skarbimierz	Utworzenie terenu rekreacji publicznej w postaci budowy obiektów małej architektury z elementami towarzyszącymi pn. „Skwer Krętych Ścieżek” na terenie Skarbimierza Osiedle	Skarbimierz	331 379,85
17.	Gmina Ozimek	Przebudowa centrum miejscowości Szczedrzyk	Ozimek	677 729,06
18.	Gmina Łubniany	Zagospodarowanie centrum wsi Brynica	Łubniany	785 778,72
19.	Gmina Strzeleccki	Przebudowa Rynku w Strzeleckach – etap III	Strzeleccki	785 792,87
20.	Gmina Skoroszyce	Kształtowanie przestrzeni publicznej sołectwa Sidzina	Skoroszyce	722 135,79
21.	Gmina Leśnica	Zagospodarowanie Rynku w Górze Św. Anny	Leśnica	557 945,94
22.	Gmina Chrzastowice	Rozwój sieci miejsc przystankowych i aktywności ruchowej na szlakach rowerowych gminy Chrzastowice	Chrzastowice	405 088,79

23.	Gmina Popielów	Budowa infrastruktury turystyczno-rekreacyjnego w miejscowości Nowe Siołkowice – Pomost	Popielów	785 792,87
24.	Gmina Bierawa	Letnia Baza Kultury przy Gminnym Centrum Kultury i Rekreacji w Bierawie	Bierawa	412 391,95
25.	Gmina Dąbrowa	Rewitalizacja parku wiejskiego w Skarbiszowie, gmina Dąbrowa, powiat opolski, woj. opolskie	Dąbrowa	313 331,76
26.	Gmina Ujazd	Zagospodarowanie terenu przy ruinach zamku w Ujeździe	Ujazd	785 792,87
27.	Gmina Prószków	Budowa zagospodarowania terenu parku miejskiego w Prószkowie w zakresie elementów małej architektury i parkingu na 10 miejsc postojowych	Prószków	258 299,54
Zestawienie projektów realizowanych w latach 2018-2019 ramach PROW 2014-2020 Działanie 19 Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER				
1.	Rzymskokatolicka Parafia pw. św. Jadwigi Śląskiej i św. Jacka	Konserwacja i restauracja ołtarza głównego z kościoła pw. św. Jacka w Biskupicach	Radłów	89 999,00
2.	Gmina Głogówek	Remont budynku bramy zamkowej w Głogówku	Głogówek	252 245,80
3.	Gmina Pokój	Renowacja w części zabytkowego założenia parkowego w Pokoju	Pokój	50 699,36
4.	Parafia Rzymskokatolicka Podwyższenia Krzyża Świętego w Pokoju	Renowacja ołtarzy bocznych zabytkowego kościoła parafialnego w Pokoju	Pokój	86 266,00
5.	Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Józefa Robotnika	Poprawa wizerunku zabytkowego kościoła w Zawięci	Pokój	100 000,00
6.	Stowarzyszenie Nad Rzeką	Przeniesienie i odrestaurowanie zabytkowej dzwonnicy w Lubnowie	Pokój	62 300,00
7.	Stadnina Koni Moszna Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością	Dziedzictwo kulturowe – renowacja elewacji budynku Stadniny Koni w Mosznej	Strzeleccki	169 938,00
8.	Gmina Strzeleccki	Przebudowa Rynku w Strzeleckach – etap II	Strzeleccki	470 363,04
9.	Parafia Rzymsko-Katolicka pw. NMP w Niemodlinie	Prace konserwatorsko-restauratorskie ołtarza głównego i wewnętrznej elewacji w kościele pw. Imienia NMP w Szydłowcu Śląskim	Niemodlin	253 113,00
10.	Rzymskokatolicka Parafia pw. św. Apostołów Piotra	Prace renowacyjne w roku jubileuszowym na obiekcie sakralnym w Chróście	Dąbrowa	110 282,00

	i Pawła w Chróście			
11.	Gmina Zawadzkie	Remont zabytkowej kapliczki w Żędowicach przy ulicy Strzeleckiej wraz z zagospodarowaniem jej otoczenia	Zawadzkie	62 269,37
12.	Fundacja na rzecz Zamku Książęcego Niemodlin 1313	Rewitalizacja zabytkowego parku Zamku Książęcego Niemodlin	Niemodlin	180 037,00
13.	Rzymskokatolicka Parafia pw. św. Michała Archanioła w Wierzbniku	Wymiana zniszczonych drewnianych elementów poddasza w kościele parafialnym pw. św. Michała Archanioła w Wierzbniku	Grodków	98 500,00
14.	Parafia Rzymsko katolicka p.w. Świętego Jakuba Apostoła w Małujowicach	Renowacja zabytkowych organów w kościele pw. św. Jakuba Apostoła w Małujowicach	Skarbimierz	94 615,00
15.	Rzymsko-katolicka Parafia pw. Wniebowzięcia NMP w Polskiej Cerekwi	Atrakcyjne i zachowane dziedzictwo kulturowe kościoła w Polskiej Cerekwi	Polska Cerekiew	90 350,00
16.	Rzymskokatolicka Parafia pw. Trójcy Świętej w Bierawie	Remont i renowacja wnętrza Kościoła Parafialnego pw. Trójcy Świętej w Bierawie obejmujący przywrócenie cech stylowych zabytku – remont (modernizacja) instalacji elektrycznej	Bierawa	93 400,00
17.	Parafia Rzymskokatolicka św. Jadwigi w Radoszowach	Remont i przebudowa ganku wejściowego do kościoła parafialnego w Radoszowach	Pawłowiczki	50 199,00
18.	Parafia Rzymskokatolicka pw. Wniebowzięcia NMP w Gościćcinie	Zabezpieczenie spękań sklepień i łęków we wnętrzu kościoła pw. Wniebowzięcia NMP w Gościćcinie	Pawłowiczki	50 802,00
19.	Parafia Rzymsko-Katolicka pw. św. Marcina w Tarnowie Opolskim	Muzyka organowa i harmonia w sakralnym sklepieniu odzwierciedleniem religijnych i górniczych tradycji regionu	Tarnów Opolski	271 231,00
20.	Gmina Jemielnica	Zachowanie i ocalenie od zapomnienia dziedzictwa Cysterskiego w Jemielnicy	Jemielnica	269 940,28
21.	Rzymskokatolicka Parafia pw. św. Apostołów Piotra i Pawła w Nakle	Wykonanie prac remontowych obiektu sakralnego - kościoła parafialnego w Nakle wraz z festynem parafialnym	Tarnów Opolski	126 520,00

22.	Rzymskokatolicka Parafia pw. św. Michała Archanioła w Poznowicach	Remont i wzmocnienie stropu w kościele parafialnym w Poznowicach celem likwidacji stanu zagrożenia obiektu (stan awaryjny poszycia stropu w centralnej części kościoła)	Izbicko	114 050,00
23.	Fundacja „Sanktuarium Góry Świętej Anny”	Wzmocnienie walorów turystycznych Góry św. Anny	Leśnica	253 473,00
24.	Rzymskokatolicka parafia pw. Wniebowzięcia NMP w Krapkowicach Otmęcie	Przygotowanie kościoła pw. Wniebowzięcia NMP w Krapkowicach Otmęcie do obchodów 800-lecia poprzez remont zawilgoconych ścian oraz przywrócenie funkcjonowania organów – etap I	Krapkowice	271 870,00
25.	Parafia Rzymsko-Katolicka pw. Narodzenia Najświętszej Maryi Panny w Baborowie	IV etap renowacji zabytkowych organów Schlag & Sohne ze Świdnicy w Parafii Narodzenia NMP w Baborowie	Baborów	56 149,00
26.	Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Małgorzaty w Krasiejowie	Św. Florian – miejsce kultu religijnego i lokalnego	Kolonowskie	69 550,00
27.	Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Główczyce, Gosławice, Zwóz	Renowacja kaplicy św. Floriana	Dobrodzień	55 000,00
28.	Parafia Rzymskokatolicka pw. Trójcy Przenajświętszej w Jaworznie	Prace badawcze i konserwatorskie – restauratorskie do ołtarza pw. św. Antoniego Padewskiego z Kościoła Parafialnego pw. Trójcy Przenajświętszej w Jaworznie	Rudniki	80 599,00
29.	Rzymskokatolicka Parafia pw. św. Andrzeja Apostoła w Ujeździe	Remont dachu w kościele Pątnicznym pw. Nawiedzenia NMP w Studzionce w Ujeździe – Etap I	Ujazd	268 077,00
30.	Miejsko-Gminny Dom Kultury w Otmuchowie	Wielkanocne Smaki Naszym kulinarnym dziedzictwem	Otmuchów	50 243,60
31.	Gmina Komprachcice	Rewitalizacja parku w Domecku – udrożnienie stawu i odtworzenie ścieżek parkowych	Komprachcice	418 859,03
32.	Gmina Gogolin	Izba Tradycji w Kamieniu Śląskim – wizytówką dorobku kulturowego na lokalnym szlaku turystycznym	Gogolin	119 522,24
33.	Nyskie Księstwo Jezior i Gór	Wodnym szlakiem Nyskiego Księstwa Jezior i Gór	Paczków	50 000,00
34.	Nyskie Księstwo Jezior i Gór	Szlakiem mitów i legend Nyskiego Księstwa Jezior i Gór	Głuchołazy	50 000,00

35.	Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji w Korfantowie	Spotkanie lokalnej społeczności Gminy Korfantów z okazji 25. rocznicy odzyskania praw miejskich Korfantowa	Korfantów	50 000,00
36.	Gmina Nysa	Organizacja rodzinnego rajdu pieszo-rowerowego po Nyskim Księstwie Jezior i Gór	Nysa	50 000,00
37.	Gmina Pakośćawice	I Festiwal Produktu Lokalnego w Pakośćawicach	Pakośćawice	58 931,32
38.	Gmina Nysa	Festiwal produktów lokalnych Nyskiego Księstwa Jezior i Gór	Nysa	67 971,08
39.	Gmina Otmuchów	Otmuchowskie Smaki Naszym Kulinarnym Dziedzictwem	Otmuchów	61 494,58
40.	Centrum Kultury w Głuchołazach	Skarby Gminy Głuchołazy	Głuchołazy	61 494,58
41.	Gmina Głuchołazy	Szlak Żłoty Górników Skarbem Głuchołaz	Głuchołazy	56 859,97
42.	Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Mikołaja w Rudnikach	Monografia parafii w Rudnikach pt. „Dzieje parafii Rudniki”	Rudniki	49 260,00
43.	Bałach-Frankiewicz Joanna Agnieszka	Przyrodnicza izba muzealna w Gaci jako miejsce edukacji i rozwoju	Oława	47 652,00
44.	Kotyś Józef	Śladami Petera Schrata. Poetyckie zapiski znad Małej Panwi	Kolonowskie	45 000,00
45.	Stowarzyszenie na rzecz rozwoju wsi Suchy Bór	Publikacja cyklu wydawniczego pt. Stąd jesteśmy – rzecz o przeszłości dla przyszłości	Chrzęstowice	45 000,00
46.	Międygminne Towarzystwo Regionalne Dobrodzień-Zębowice	Cyfryzacja atrakcji turystycznych w Krainie Dinozaurów ze szczególnym uwzględnieniem Gminy Dobrodzień	Dobrodzień	50 000,00
47.	Stowarzyszenie Ad Astra	Jeden dzień z Życia Ziemi- promocja idei ochrony środowiska przyrodniczego podczas wydarzenia o charakterze kulturalnym	Nysa	50 000,00
48.	Gmina Nysa	Rowerem po Ziemi Nyskiej – przyrodniczy rajd rowerowy	Nysa	50 000,00
49.	Międygminne Towarzystwo Regionalne Dobrodzień Zębowice	Dobrodzień i okoliczne miejscowości. Przewodnik turystyczny	Dobrodzień	45 000,00
50.	Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Kocury i Malichów „Brzozowa Dolina”	Cudze chwalicie swego nie znacie	Dobrodzień	50 000,00

51.	Zięba Dariusz Mieczysław	Utworzenie izby muzealnej w wieży ciśnień w Skorogoszczy	Lewin Brzeski	50 000,00
Suma				22992630,94

Opracowanie: Departament Programów Rozwoju Obszarów Wiejskich

Środki Samorządu Województwa Opolskiego – konkurs na realizację zadań publicznych Samorządu Województwa Opolskiego w zakresie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytkach województwa opolskiego.

Wykaz dotacji udzielonych w **latach 2018-2019** ze środków Samorządu Województwa Opolskiego

2018 rok

Wykaz przyznanych dotacji na realizację zadań publicznych Województwa Opolskiego w roku 2018 w zakresie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków lub znajdujących się w gminnych ewidencjach zabytków, znajdujących się na obszarze województwa opolskiego

Lp.	Wnioskodawca	Nazwa zadania	Całkowity koszt zadania (zł)	Wnioskowana dotacja (zł)	Przyznana kwota dotacji (zł)
1.	Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Bartłomieja Apostoła w Głogówku	Głogówek, kościół pw. św. Bartłomieja Apostoła, prace konserwatorskie kaplicy z ołtarzem św. Józefa (etap 2 w południowej nawie bocznej)	597 290,00 zł	58 829,00 zł	20 000,00 zł
2.	DPS dla Dzieci i Młodzieży oraz Osób Dorosłych Niepełnosprawnych Intelktualnie prowadzony przez Zgromadzenie Braci Szkół Chrześcijańskich w Zawadzkiem	Wymiana pokrycia dachowego w obiekcie zabytkowym wraz z remontem kolorystyki elewacji w zakresie werandy północnej – etap 7A / Wymiana pokrycia dachowego w obiekcie zabytkowym wraz z remontem kolorystyki elewacji w zakresie werandy północno-wschodniej – etap 7B / Termomodernizacja w obiekcie zabytkowym wraz z remontem kolorystyki elewacji w zakresie skrzydła północnego – I piętro / Termomodernizacja w obiekcie zabytkowym wraz z remontem kolorystyki elewacji w zakresie skrzydła północnego – parter, pom. nr 4	429 579,28 zł	60 000,00 zł	20 000,00 zł
3.	Zgromadzenie Sióstr św. Jadwigi Prowincja Katowicka	Czarnowąsy, dawny klasztor Norbertanek – Dom Zakonnicy i Prałatura, rok 1682-88, barok. Remont konserwatorsko-budowlany z wystrojem architektoniczno-rzeźbiarskim. Prałatura 1727-30, późnobarokowa elewacja	470 047,64 zł	70 000,00 zł	25 000,00 zł

		północna i wschodnia – Etap III cz. 2			
4.	Parafia Rzymskokatolicka pw. Wniebowzięcia NMP w Jemielnicy	Remont wnętrza nawy południowej w kościele parafialnym pw. Wniebowzięcia NMP w Jemielnicy	58 134,66 zł	35 000,00 zł	25 000,00 zł
5.	Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Marcina Biskupa w Ratnowicach	Konserwacja i restauracja barokowego ołtarza głównego w Ratnowicach – III etap	83 950,25 zł	30 000,00 zł	10 000,00 zł
6.	Parafia Rzymskokatolicka pw. Wniebowzięcia NMP w Biestrzykowicach	Całkowity remont dachu kościoła filialnego w Jastrzębiu II etap (końcowy)	30 440,26 zł	20 000,00 zł	10 000,00 zł
7.	Parafia Rzymskokatolicka pw. Matki Boskiej Częstochowskiej w Krzywiźnie	Wymiana pokrycia dachowego karpiovki nad prezbiterium, wejściem do kościoła, zakrytą oraz przybudówką	49 862,53 zł	24 000,00 zł	15 000,00 zł
8.	Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Urbana w Głębinowie	Remont dachu m.in. wymiana częściowa więźby dachowej i pokrycia dachu łupkiem naturalnym wraz z odbudową górnej części wieży z hełmem ostrostupowym kościoła pw. św. Urbana w Głębinowie	427 849,00 zł	30 000,00 zł	15 000,00 zł
9.	Parafia Rzymskokatolicka Matki Bożej Bolesnej Misjonarze Werbiści w Nysie	Konserwacja i restauracja stolarki okiennej drzwiowej (główne drzwi wejściowe do kościoła) i stolarki okiennej (witraże) oraz ich zabezpieczenie w kościele Matki Bożej Bolesnej w Nysie	289 696,59 zł	60 000,00 zł	15 000,00 zł
10.	Parafia Ewangelicko-Augsburska w Pokoju	Konserwacja i restauracja czterech obrazów z ołtarza głównego w kościele ewangelickim w Pokoju	18 793,20 zł	18 700,00 zł	15 000,00 zł
11.	Krystyna Janik, Andrzej Janik (osoba fizyczna, Biskupice)	Wymiana stolarki okiennej na parterze dworu w Biskupicach	46 200,00 zł	15 000,00 zł	15 000,00 zł
12.	Wspólnota Mieszkaniowa Grunwaldzka 6 Opole	Wykonanie elewacji od strony wschodniej budynku w Opolu przy ul. Grunwaldzkiej 6	45 608,32 zł	20 000,00 zł	10 000,00 zł
13.	WAMAR Nieruchomości Sp. z o.o.	Remont dachu i elewacji wodociągowej wieży ciśnień kolejowej w Pokoju	92 250,03 zł	60 000,00 zł	15 000,00 zł
14.	Parafia Rzymskokatolicka pw. Matki Bożej Wspomożenia Wiernych w Kluczborku	Wymiana stolarki okiennej w Domu Katechetycznym w Kluczborku	95 783,06 zł	60 000,00 zł	30 000,00 zł
15.	Parafia Rzymskokatolicka	Remont wieży kościoła pw. św. Jana Chrzciciela w Gołkowicach	110 214,84 zł	20 000,00 zł	10 000,00 zł

	pw. Świętej Trójcy w Byczynie				
16.	Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Mikołaja w Dzielowie	Konserwacja i restauracja oprawy obrazu św. Mikołaja oraz konserwacja techniczna ołtarza głównego z kościoła pw. św. Mikołaja w Dzielowie	70 603,00 zł	10 000,00 zł	10 000,00 zł
17.	Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Michała Archanioła w Chróście	Remont i kolorystyka elewacji kościółka	208 088,00 zł	50 000,00 zł	10 000,00 zł
18.	Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Andrzeja Apostoła w Makowicach	Wykonanie drenażu i izolacji ścian fundamentowych wokół kościółka parafialnego pw. św. Andrzeja Apostoła w miejscowości Makowice, gm. Skoroszyce	111 383,80 zł	30 000,00 zł	10 000,00 zł
19.	Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Marii Magdaleny w Łambinowicach	Renowacja i konserwacja zabytkowych organów firmy Berschdorf w parafii św. Marii Magdaleny w Łambinowicach – I etap	122 594,10 zł	85 800,00 zł	20 000,00 zł
SUMA					300 000,00 zł

2019 rok

Wykaz przyznanych dotacji na realizację zadań publicznych Województwa Opolskiego w roku 2019 w zakresie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków lub znajdujących się w gminnych ewidencjach zabytków, znajdujących się na obszarze województwa opolskiego

Lp.	Wnioskodawca	Nazwa zadania	Całkowity koszt zadania	Wnioskowana dotacja	Przyznana kwota dotacji
1.	Krystyna Janik, Andrzej Janik	Malowanie elewacji dworu wraz z uzupełnieniem ubytków tynku	43 213,75 zł	12 000,00 zł	10 000,00 zł
2.	Gmina Izbicko	Prace konserwatorskie rzeźby św. Floriana w Siedlcu	28 164,54 zł	16 900,00 zł	8 000,00 zł
3.	Parafia Rzymskokatolicka pw. Matki Boskiej Częstochowskiej w Krzywiźnie	Wymiana pokrycia dachu z dachówki karpiówki na 1/2 połaci dachu głównego od strony północnej	82 380,66 zł	23 000,00 zł	10 000,00 zł
4.	Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Bartłomieja Apostoła w Głogówku	Głogówek, kościół pw. św. Bartłomieja Apostoła (XIV w.): prace konserwatorskie przy dekoracji malowideł ściennych i sztukaterii w południowej nawie bocznej wraz z wyposażeniem, etap 3	456 808,00 zł	45 680,00 zł	25 000,00 zł
5.	Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Marcina Biskupa w Ratnowicach	Remont dachu kościoła pw. św. Marcina Biskupa w Ratnowicach	299 617,75 zł	30 000,00 zł	20 000,00 zł

6.	Parafia Rzymskokatolicka pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Kopicach	Kopice, mauzoleum rodziny von Schaffgotsch (2 poł. XIX w.): remont budowlano-konserwatorski etap II Konserwacja wnętrza obiektu	364 938,37 zł	14 000,00 zł	14 000,00 zł
7.	Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Katarzyny Aleksandryjskiej w Opolu	Wykonanie kompleksowej ekspertyzy technicznej budynku zabytkowego kościoła pw. św. Katarzyny Aleksandryjskiej w Opolu-Groszowicach – I etap prac	32 680,00 zł	22 876,00 zł	10 000,00 zł
8.	Parafia Rzymskokatolicka pw. Trójcy Świętej w Bogacicy	I etap prac konserwatorskich dla ołtarza głównego w kościele pw. Trójcy Świętej w Bogacicy	153 880,00 zł	30 000,00 zł	5 000,00 zł
9.	Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Marii Magdaleny w Łambinowicach	Renowacja i konserwacja zabytkowych organów firmy Berschdorf w parafii pw. św. Marii Magdaleny w Łambinowicach – II etap	132 778,50 zł	90 000,00 zł	15 000,00 zł
10.	Parafia Rzymskokatolicka pw. Świętej Trójcy w Byczynie	Remont konstrukcji hełmu wieży drewnianego kościoła pw. Jana Chrzciciela w Gołkowicach	73 288,59 zł	10 000,00 zł	10 000,00 zł
11.	Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Augustyna w Kostowie	Wymiana pokrycia dachowego kościoła pw. św. Augustyna w Kostowie – etap III – połąć mansardy od strony zachodniej	36 742,15 zł	10 000,00 zł	10 000,00 zł
12.	Zgromadzenie Sióstr św. Jadwigi Prowincja Katowicka	Czarnowąsy, Dawny Klasztor Norbertanek, Dom Zakonnicy i Prałatura, rok 1682-88, barok. Remont konserwatorsko-budowlany z wystrojem architektoniczno-rzeźbiarskim - Prałatura 1727-30, późnobarokowa elewacja południowa – Etap III, część 3	474 367,05 zł	60 000,00 zł	40 000,00 zł
13.	Prowincja Zgromadzenia Braci Szkół Chrześcijańskich z siedzibą w Kopcu –DPS dla Dzieci i Młodzieży oraz Osób Dorosłych Niepełnosprawnych Intelktualnie prowadzony przez Zgromadzenie Braci Szkół Chrześcijańskich w Zawadzkiem	1. Termomodernizacja obiektu zabytkowego zameczek wraz z remontem elewacji w zakresie skrzydła północnego – parter, pom. nr 1; 2. Termomodernizacja obiektu zabytkowego zameczek wraz z remontem elewacji w zakresie skrzydła północnego – parter, pom. nr 3 (schowek)	68 233,00 zł	20 000,00 zł	10 000,00 zł
14.	Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Dominika w Nysie	Wymiana pokrycia dachowego z remontem więźby dachowej na kościele pw. Matki Boskiej Wiernej i św. Rocha w Jędrzychowie	107 580,83 zł	50 000,00 zł	25 000,00 zł

15.	Parafia Katedralna pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Opolu	Prace konserwatorskie obrazów dwóch Stacji Drogi Krzyżowej z Katedry Opolskiej pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Opolu, 1737 r., Jan Józef de Kont	41 600,00 zł	29 120,00 zł	15 000,00 zł
16.	Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Michała Archanioła w Skałagach	Remont nagrobka generała Karola Gustawa v. Eben	75 000,00 zł	25 000,00 zł	15 000,00 zł
17.	Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Wawrzyńca w Dąbrowie	Remont hełmu wieży oraz klatki schodowej zabytkowego budynku kościoła parafialnego pw. św. Wawrzyńca w Dąbrowie	250 351,78 zł	30 000,00 zł	25 000,00 zł
18.	Zarząd Dróg Powiatowych w Brzegu	Remont dzwonnicy w Golczowicach – etap II	29 185,01 zł	8 755,51 zł	8 000,00 zł
19.	Dom Pomocy Społecznej w Gierałcicach	Remont jadalni i tarasu w Domu Pomocy Społecznej w Gierałcicach	114 869,41 zł	50 000,00 zł	30 000,00 zł
20.	Dom Dziecka im. M. Konopnickiej w Sowczycach	Osuszenie zawilgoconych ścian w partii cokołu i wykonanie drenażu opaskowego w pałacu użytkowanym przez Dom Dziecka w Sowczycach	29 879,96 zł	20 900,00 zł	20 000,00 zł
21.	Specjalistyczny Szpital im. ks. Biskupa Józefa Nathana w Branicach	Prace konserwatorsko-restauratorskie przy malowidle ściennym „Spotkanie w domu Marty i Marii”	18 530,00 zł	12 900,00 zł	10 000,00 zł
22.	Dom Pomocy Społecznej w Klisinie	Wykonanie prac konserwatorskich w zabytkowym parku w Domu Pomocy Społecznej w Klisinie	19 734,61 zł	13 800,00 zł	10 000,00 zł
23.	Moszna Zamek Sp. z o. o.	Odtworzenie / renowacja fragmentu stolarki okiennej	104 730,66 zł	73 311,46 zł	25 000,00 zł
24.	Tomasz Hryniewicz, Janina Zielińska, Andrzej Zieliński, Tomasz Zieliński	Remont elewacji szczytowej oraz bocznej budynku mieszkalno-usługowego wielorodzinnego w Opolu przy ulicy Osmańczyka 11	39 483,45 zł	27 638,41 zł	15 000,00 zł
SUMA					385 000,00 zł

2019 rok, II edycja

Wykaz przyznanych dotacji na realizację zadań publicznych Województwa Opolskiego w roku 2019 w zakresie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków lub znajdujących się w gminnych ewidencjach zabytków, znajdujących się na obszarze województwa opolskiego

Lp.	Wnioskodawca	Nazwa zadania	Całkowity koszt zadania	Wnioskowa na dotacja	Przyznana kwota dotacji
-----	--------------	---------------	-------------------------	----------------------	-------------------------

1.	Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Jana Ewangelisty w Paczkowie	Prace konserwatorskie i remontowe okien witrażowych w kościele pw. św. Jana Ewangelisty w Paczkowie	75 800,00 zł	25 000,00 zł	25 000,00
2.	Wspólnota Mieszkaniowa Oleska 27 w Opolu	Remont i kolorystyka elewacji frontowej i bocznej, wymiana pokrycia dachu na dachówkę karpiówkę, izolacja przeciwwilgociowa ścian piwnicznych, wymiana okien klatki schodowej na okna z profili PCV w budynku mieszkalnym, wielorodzinnym przy ulicy Oleskiej 27 w Opolu	195 952,73 zł	105 706,10	15 000,00
3.	Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Urbana w Głębinowie	Remont elewacji: m.in. nawy głównej, częściowo prezbiterium i wieży, remont stolarki zakrystii, wymiana stolarki drewnianej wieży, remont Shuttersów kościoła pw. św. Urbana w Głębinowie	250 263,45 zł	80 000,00 zł	30 000,00
4.	Parafia Rzymskokatolicka Podwyższenia Krzyża Świętego w Niwnicy	Prace konserwatorskie wnętrza kościoła filialnego pw. św. Jerzego w Wyszкові Śląskim Parafia Rzymskokatolicka Podwyższenia Krzyża Świętego w Niwnicy	179 346,40 zł	125 542,20	30 000,00
5.	Gmina Otmuchów	Otmuchów, Zamek Biskupi (XIII w.): zakup i montaż systemu sygnalizacji pożaru oraz prace zabezpieczające obiekt przed pożarem – etap II	260 611,48 zł	180 000,00	20 000,00
6.	Wspólnota Mieszkaniowa Staromiejska 12 – Książąt Opolskich 10 w Opolu	Wymiana pokrycia dachu wraz z przemurowaniem kominów, wymiana obróbek blacharskich w Opolu przy ul. Staromiejskiej 12 – Książąt Opolskich 10	113 415,09 zł	50 000,00 zł	15 000,00
7.	Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Bartłomieja Apostoła w Głogówku	Remont drewnianego dachu kościoła cmentarnego pw. św. Krzyża w Głogówku	27 500,00 zł	18 000,00 zł	10 000,00
8.	Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Mikołaja w Brzegu	Brzeg, kościół pw. św. Mikołaj: konserwacja i restauracja ceglanej elewacji wschodniej nawy północnej XIV-wiecznego kościoła	71 000,02 zł	21 000,00 zł	21 000,00
9.	Powiat Krapkowicki	Wykonanie dokumentacji projektowo-kosztorysowej na renowację drzwi wejściowych i balustrady w Zamku Krapkowickim	14 000,00 zł	9 800,00 zł	8 000,00

10.	Parafia Rzymskokatolicka pw. Trójcy Świętej w Bierawie	Remont i renowacja wnętrza kościoła parafialnego pw. Trójcy Świętej w Bierawie, obejmujący przywrócenie cech stylowych zabytku w zakresie likwidacji pęknięć w murach kościoła oraz remont wewnętrznych wypraw tynkarskich - roboty zabezpieczające wnętrze i wyposażenie kaplicy	17 918,75 zł	12 500,00 zł	12 500,00
11.	Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Jana Chrzciciela w Łosiosie	Remont pokrycia dachowego budynku plebanii przy kościele pw. św. Jana Chrzciciela w m. Łosios	67 000,00 zł	15 000,00 zł	15 000,00
12.	Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Jana Ewangelisty w Białej Nyskiej	Konserwacja ołtarza głównego z kościoła filialnego pw. św. Mikołaja w Przełęku należącego do parafii pw. św. Jana Ewangelisty w Białej Nyskiej w Gminie Nysa	62 598,24 zł	37 558,94 zł	15 000,00
13.	Parafia Rzymskokatolicka pw. Narodzenia NMP w Centawie	Remont portalu wejścia bocznego (witraż, kamienne obramowanie, manswerk oraz stolarka drzewiowa), drzwi do zakrystii oraz okien witrażowych w zakrystii w kościele parafialnym pw. Narodzenia NMP w Centawie	48 933,10 zł	8 500,00 zł	8 500,00
14.	Stowarzyszenie Przyjaciół Szkół Katolickich w Częstochowie	Odtworzenie okien zgodnie z wytycznymi konserwatorskimi w zabytkowym budynku zespołu koszar położonym przy ul. Plebiscytowej 5 w Opolu, w którym obecnie mieszczą się szkoły katolickie	69 771,55 zł	48 840,00 zł	15 000,00
15.	Dom Pomocy Społecznej w Gieralticach	Remont podłogi w jadalni Domu Pomocy Społecznej w Gieralticach	14 999,75 zł	10 000,00 zł	10 000,00
				SUMA	250 000,00 zł

W roku 2018 roku dotacje otrzymały 34 obiekty zabytkowe, na łączną kwotę 4 916 089,91 zł. Zaś w roku 2019 – 5 324 701,26 zł.

2018 rok

Lp.	Nazwa wnioskodawcy	Nazwa zadania	Kwota udzielonej dotacji (zł)
1.	Parafia Rzymskokatolicka pw. Narodzenia Najświętszej Maryi Panny w Baborowie	Baborów, kościół pw. św. Józefa (XVII-XVIII w.): prace ratunkowe zabezpieczające konstrukcję kościoła – etap IV	700 000,00

14.	Gmina Głogówek	Głogówek, zamek (XIII/XIV w.): wzmocnienie konstrukcji obiektu w części północnej i zachodniej – II etap	476 089,91
15.	Gmina Otmuchów	Otmuchów, Zamek Biskupi (XIII w.): zabezpieczenie przeciwpożarowe	460 000,00
16.	Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Bartłomieja Ap. w Głogówku	Głogówek, kościół pw. św. Bartłomieja Apostoła (XIV w.): prace konserwatorskie kaplicy z ołtarzem św. Józefa	420 000,00
17.	Parafia Katedralna pw. Podwyższenia Krzyża Św. w Opolu	Opole, Katedra pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Opolu (XIII-XIV w.): remont konserwatorski oraz malowanie chóru	400 000,00
18.	Rzymskokatolicka Parafia Podwyższenia Krzyża Świętego w Kopicach	Kopice, kościół pw. Podwyższenia Krzyża Świętego (XIX w.): ratunkowy remont dachu prezbiterium	350 000,00
19.	Rzymskokatolicka Parafia Podwyższenia Krzyża Świętego w Kopicach	Kopice, mauzoleum Rodziny Schaffgotsch (2 poł. XIX w.): interwencyjny remont budowlano-konserwatorski – etap I	300 000,00
20.	Zgromadzenie Sióstr Św. Jadwigi Prowincja Katowicka	Czarnowąsy, dawny Klasztor Norbertanek – Dom Zakonnicy i Prałatura (1682-88 r.): remont konserwatorsko – budowlany elewacji północnej Prałatury (etap III cz. 2)	200 000,00
21.	Klasztor Zakonu Braci Mniejszych Prowincji św. Jadwigi w Borkach Wielkich	Borki Wielkie, kościół cmentarny pw. św. Marcina i św. Bartłomieja (1697 r.): prace remontowo-budowlane konstrukcji – etap I	200 000,00
22.	Parafia Rzymskokatolicka Wniebowzięcia NMP w Jemielnicy	Jemielnica, budynek plebanii w d. Klasztorze Cystersów (XIII/XIV w.): remont dachu	200 000,00
23.	Parafia Rzymskokatolicka p.w. Św. Jerzego w Kobieli	Kobiela, barokowy kościół pw. św. Jerzego (XVIII w.): prace konserwatorsko-remontowe hełmu wieży – wymiana poszycia wraz z konserwacją zwieńczenia	200 000,00
24.	Parafia Rzymskokatolicka p w. Świętego Jakuba Apostoła w Małujowicach	Małujowice, kościół pw. św. Jakuba Apostoła – kruchta zachodnia (XV/XVI w.): remont kościoła kontynuacja	180 000,00
25.	Parafia Rzymskokatolicka p.w. św. Jana Apostoła Ewangelisty w Paczkowie	Paczków, kościół pw. św. Jana Ewangelisty (XIV w.): konserwacja części elewacji prezbiterium	150 000,00
26.	Parafia Rzymskokatolicka pw. Świętego Mikołaja	Brzeg, kościół pw. św. Mikołaja (XIV w.): ratunkowe prace konserwatorskie elewacji północnej nawy głównej – II etap	120 000,00
27.	Parafia Rzymskokatolicka pw. Narodzenia Najświętszej Maryi Panny w Baborowie	Baborów, kościół pw. św. Józefa (XVII/XVIII w.): prace konserwatorskie ołtarza pw. św. Wawrzyńca – II etap	100 000,00
28.	Janina Dancewicz	Unikowice, budynek mieszkalny, konstrukcja szachulcowa (XVIII w.): wykonanie izolacji fundamentowych	100 000,00
29.	Parafia Rzymskokatolicka św. Katarzyny Aleksandryjskiej	Opole-Groszowice, kościół pw. św. Katarzyny Aleksandryjskiej (1881-1883): remont pokrycia dachowego iglicy wieży oraz elewacji – I etap	100 000,00

30.	Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna w Gieralticach	Gieraltice, dwór (XVII, XIX/XXw): konserwacja i rekonstrukcja sgraffitowej elewacji wraz z granitowymi obramieniami okiennymi i XIX – wieczną nadbudową – ściany zachodnia i południowa	90 000,00
31.	Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Urbana w Głębinowie	Głębinów, kościół parafialny pw. św. Urbana (1884-1886 r.): remont dachu i odbudowa górnej części wieży z hełmem ostrosłupowym	70 000,00
32.	Rzymskokatolicka Parafia p.w. Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Pakosławicach	Pakosławice, kościół pw. św. Apostołów Piotra i Pawła (I poł. XIII w.): prace remontowe elewacji – I etap	70 000,00
33.	Parafia Rzymskokatolicka	Sucha Psina, kościół pw. św. Jodoka (XVIII-XIX w.): prace przy izolacji i odwodnieniu fundamentów	30 000,00
SUMA			4 916 089,91

2019 rok

Lp.	Nazwa wnioskodawcy	Nazwa zadania	Kwota udzielonej dotacji (zł)
1.	Zgromadzenie Sióstr św. Jadwigi Prowincja Katowicka	Czarnowąsy, dawny Klasztor Norbertanek(1682 r.), Prałatura (1727 r.): remont elewacji południowej	120 000,00
2.	Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Urbana w Głębinowie	Głębinów, kościół pw. św. Urbana (1884-1886): remont elewacji: nawy głównej, częściowo prezbiterium i wieży, remont stolarki zakrystii, wymiana stolarki drewnianej wieży, remont Shuttersów	80 000,00
3.	TRANSANNABERG GROUP Joachim Wiesiołek	Żyrowa, Pałac (XVII w.): wymiana stolarki okiennej	190 000,00
4.	Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Bartłomieja Ap. w Głogówku	Głogówek, kościół pw. św. Bartłomieja Apostoła (XIV w.): prace konserwatorskie przy dekoracji malowideł ściennych i sztukaterii w południowej nawie bocznej wraz z wyposażeniem	340 000,00
5.	Parafia Rzymskokatolicka p.w. św. Jana Apostoła Ewangelisty w Paczkowie	Paczków, kościół p.w. Św. Jana Ewangelisty (XIV w.): odwodnienie części ścian świątyni	140 000,00
6.	Parafia Rzymskokatolicka p.w. św. Jana Apostoła Ewangelisty w Paczkowie	Paczków, kościół p.w. Św. Jana Ewangelisty (XIV w.): kontynuacja prac przy elewacji kościoła	310 000,00
7.	Parafia Katedralna pw. Podwyższenia Krzyża Św. w Opolu	Opole, Katedra pw. Podwyższenia Krzyża Świętego (XIII-XIV w.): konserwacja i renowacja filarów nawy północnej	330 000,00
8.	Parafia Rzymskokatolicka p.w. Wniebowzięcia NMP w Kępnicy	Hajduki Nyskie, kościół filialny p.w. św. Jerzego (XIV w.): odbudowa po katastrofie budowlanej w 2018 r. sklepienia kolebkowego nawy głównej, wieżby dachowej z pokryciem łupkiem, remont prezbiterium i zakrystii (kościół wył. z użytkowania)	830 000,00

9.	Parafia Rzymskokatolicka p.w. Bożego Ciała w Oleśnie	Olesno, kościół św. Anny (XVI w.): prace remontowo – konserwatorskie przy konstrukcji budynku	549 574,73
10.	Parafia Rzymskokatolicka	Sucha Psina, kościół p.w. św. Jodoka (1714 r./poł. XIX w., odbudowany 1958-59): remont wnętrza kościoła	60 000,00
11.	Gmina Brzeg	Brzeg, ratusz (XIV - XVIII w.): odtworzenie kompozycji wewnątrz Sali Rajców, skarbcza oraz czternastowiecznej sali w wieży	160 000,00
12.	Janina Dancewicz	Unikowice, budynek mieszkalny w konstrukcji szachulcowej (XVIII w.): prace przy obiekcie – etap II	460 000,00
13.	Parafia Rzymskokatolicka św. Michała Archanioła	Grodków, kościół p.w. św. Michała Archanioła (XIII w.): remont konserwatorski – etap 1 – dach, nawa główna	98 975,44
14.	Parafia Rzymskokatolicka pw św. Wawrzyńca w Dąbrowie	Dąbrowa, kościół p.w. św. Wawrzyńca (XVII w.): remont hełmu oraz stropów i schodów wieży	100 000,00
15.	Wspólnota Mieszkaniowa ul. Rynek 3 w Paczkowie	Paczków, ul. Rynek 3 budynek mieszkalno-usługowy (XVII w.): remont dachu z przemurowaniem kominów, remont elewacji z malowaniem ściennym (sgraffito), remont klatki schodowej	62 000,00
16.	Parafia Rzymskokatolicka pw. Narodzenia Najświętszej Maryi Panny w Baborowie	Baborów, kościół p.w. św. Józefa (XVII-XVIII): prace zabezpieczające konstrukcję – etap V	734 151,09
17.	Rzymskokatolicka Parafia Podwyższenia Krzyża Świętego w Kopicach	Kopice, mauzoleum Rodziny Schaffgotsch (2 poł XIX w.): remont budowlano - konserwatorski – etap II	350 000,00
18.	Grzegorz Kłys	Miejsce, zameczek Myśliwski Księżąt Oleśnickich (XVI/XVII): odtworzenie elewacji zewnętrznej	20 000,00
19.	Parafia Rzymskokatolicka pw. Św. Tomasza Apostoła	Kietrz, kaplica cmentarna p.w. Św. Krzyża (XVIII w.): remont kaplicy	270 000,00
20.	Start Management Piotr Gerber	Tułowice, budynek administracji d. fabryki porcelany "RS Tillowitz" (1904 r.): remont dachu wraz z wykonaniem instalacji odgromowej	60 000,00
21.	Gmina Głogówek	Głogówek, Ratusz (XVII w.): remont dachu i wymiana instalacji odgromowej	60 000,00
SUMA			5 324 701,26

2018 rok

Lp.	Miejscowość	Wnioskodawca	Obiekt	Cała kwota (zł)	Wnioskowana dotacja (zł)	Przyznana dotacja (zł)
ZABYTKI NIERUCHOME						
1.	Wierzbica Dolna	Parafia pw. św. Jacka w Wierzbicy Górnej	kościół filialny – remont dachu z gontu	184 185,93	36 837,19	20 000,00
2.	Biskupice	Osoba fizyczna	dwór – wymiana stolarki okiennej na parterze – 16 szt.	49 700,00	15 000,00	15 000,00
3.	Opole	Wspólnota mieszkaniowa Rynek 30-31	kamienica – remont attyk i elewacji, dachu, wykonanie projektu budowlanego remontu attyk i elewacji	259 241,00	90 000,00	48 700,00
4.	Jasienica Górna	Parafia pw. św. Marcina Biskupa w Ratnowicach	kościół filialny św. Mikołaja – remont więźby dachowej, wymiana pokrycia dachowego, instalacja odgromowa	190 087,71	80 000,00	30 000,00
5.	Sucha	Parafia św. Bartłomieja	kościół parafialny – remont dachu z wymianą pokrycia na łupkę	360 504,19	30 000,00	30 000,00
6.	Opole Czarnowąsy	DPS Opole	prałatura – remont konserwatorsko-budowlany elewacji północnej i południowej etap III cz.2	944 802,32	200 000,00	45 000,00
7.	Opole	Osoba fizyczna	kamienica Kościuszki 17 lok. 2 – konserwacja stolarki okiennej i drzwiowej, detali arch. na suficie i fasety, konserwacja pieca kaflowego	342 976,77	137 190,70	20 000,00
8.	Krzywizna	Parafia MB Częstochowskiej	kościół – wymiana pokrycia dachowego nad prezbiterium, zakrystią, przybudówką i wejściem głównym	49 862,53	24 000,00	5 000,00
9.	Jemielnica	Parafia Wniebowzięcia NMP	kościół – konserwacja maswerku (str. wsch.), mensy ołtarzowej,	58 134,66	30 000,00	20 000,00

10.	Brzeg	Parafia św. Mikołaja	kościół – konserwacja i renowacja elewacji północnej nawy	400 974,96	72 000,00	50 000,00
11.	Łosiów	Ośrodek Doradztwa Rolniczego	pałac– remont dachu skrzydła – cz. północna etap II wraz z renowacją płaskorzeźb	135 800,00	50 000,00	45 000,00
12.	Otmuchów	Osoba fizyczna	kamienica Rynek 3 – remont dachu i elewacji frontowej	43 798,42	19 000,00	15 000,00
13.	Kępnica	Parafia Wniebowzięcia NMP	kościół – renowacja chóru	115 720,00	50 000,00	10 000,00
14.	Szwedzka Górka	Parafia św. Floriana w Przydrożu Małym	sanktuarium MB Bolesnej – konserwacja polichromii na stropach etap I	20 460,41	10 200,00	4 000,00
15.	Nysa	Parafia pw. Jana Chrzciciela	kościół – konserwacja drzwi bocznych	12 194,78	6 000,00	6 000,00
16.	Wysoka	Fundacja Pałac Wysoka	spichlerz – odtworzenie i modernizacja instalacji elektrycznej, montaż okien, instalacja p-poż.,	85 625,00	42 000,00	21 200,00
17.	Moszna	Moszna Zamek sp. z o.o.	pałac– renowacja wanny w apartamencie	9 695,11	4 847,56	4 800,00
18.	Brzeg	Wspólnota Mieszkaniowa Szkolna 36	kamienica – remont elewacji frontowej i bocznej	265 109,91	26 511,00	26 000,00
NIERUCHOME RAZEM				3 528 873,70	923 586,45	415 700,00
ZABYTKI RUCHOME						
19.	Miejsce Odrzańskie	Parafia pw. św. Jerzego w Sławikowie	ołtarz główny pw. Trójcy Św. – renowacja i konserwacja ołtarza, rzeźb, obrazu św. Trójcy, mensy	121 300,00	50 000,00	25 000,00
20.	Ratnowice	Parafia pw. św. Marcina	ołtarz główny pw. św. Marcina – etap III: renowacja i konserwacja, rekonstrukcja boazerii, montaż	83 950,25	25 000,00	25 000,00
21.	Pilszcz	Parafia pw. Wniebowzięcia NMP	rzeźba Chrystus Ukrzyżowany – konserwacja i restauracja	14 342,29	14 000,00	10 000,00
22.	Ścinawa Mała	Parafia pw. Nawiedzenia NMP	organy - konserwacja i renowacja etap II	29 889,00	14 900,00	14 000,00

23.	Dzielów	Parafia pw. św. Mikołaja	oprawa obrazu św. Mikołaj oraz ołtarz główny – konserwacja i restauracja	70 603,00	30 000,00	30 000,00
24.	Głubczyce	Parafia pw. Narodzenia NMP	konserwacja techniczna i estetyczna ołtarza	39 924,99	19 900,00	15 000,00
RAZEM RUCHOME				360 009,53	153 800,00	119 000,00
RAZEM				3 888 883,23	1 773 864,45	534 700,00

2019 rok

Lp.	Miejsco- wość	Wniosko- dawca	Obiekt	Cała kwota (zł)	Wnioskowana dotacja (zł)	Przyznana dotacja (zł)
ZABYTKI NIERUCHOME						
1.	Opole	Wspólnota Mieszkaniowa Ozimska 49	kamienica Ozimska 49 – remont klatki schodowej, remont elewacji frontowej, izolacja fundamentów, remont dachu (refundacja)	313 635,19	100 000,00	25 600,00
2.	Wierzbica Górna	Parafia pw. św. Jacka	kościół – zwalczanie zagrzybienia etap I: rozebranie i wymiana posadzek w prezbiterium i zakrystii, wymiana instalacji elektrycznej	65 515,36	19 000,00	15 000,00
3.	Wierzbica Dolna	Parafia pw. św. Jacka w Wierzbicy Górnej	kościół filialny – remont dachu (pokrycie i konstrukcja)	100 090,77	20 000,00	10 000,00
4.	Opole Czarnowąsy	DPS Czarnowąsy	zespół klasztorny – Prażatura – remont konserwatorsko- budowlany elewacji południowej etap III cz.3	474 367,05	100 000,00	45 000,00
5.	Chocianowice	Parafia pw. NNMP	kościół drewniany – usunięcie glonów i impregnacja gontów	29 033,56	24 678,53	14 000,00
6.	Hajduki Nyskie	Parafia pw. Wniebowzięcia NMP w Kępnicy	kościół filialny – odbudowa sklepienia, wykonanie konstr. dachu, zabezpieczenie polichromii w nawach	1 548 132,67	320 000,00	100 000,00
7.	Gołkowice	Parafia pw. Św. Trójcy w Byczynie	kościół filialny – remont konstrukcji wieży i wymiana oszalowania	80 387,81	40 000,00	20 000,00
8.	Brzeg	Parafia pw. św. Mikołaja	kościół – konserwacja i restauracja ceglanej elewacji wschodniej nawy północnej	99 791,55	95 000,00	45 000,00

9.	Brzeg	Parafia pw. św. Mikołaja	kościół – badania stratygraficzne portalu i program prac konserwatorskich	7 257,00	7 000,00	7 000,00
10.	Rożnów	Parafia pw. św. Michała Archanioła	grobowiec rodzin Eben i Mohring (piramida) – zabezpieczenie substancji zabytku i program prac zabezpieczających	45 800,00	45 800,00	45 000,00
11.	Paczków	Wspólnota mieszkaniowa Rynek 3	kamienica – remont dachu, remont elewacji ze sgrafittem, wymiana stolarki okiennej, remont klatki schodowej,	234 334,80	61 834,80	45 000,00
12.	Karłowice	Osoba fizyczna	zamek – renowacja elewacji etap II	43 727,43	21 863,71	20 000,00
13.	Kluczbork	Osoba fizyczna	kamienica Rynek 12 – wymiana stolarki okiennej w II kond. (refundacja)	26 499,00	13 000,00	9 000,00
14.	Dzielów	Parafia pw. św. Mikołaja	kościół – wymiana pokrycia dachu (refundacja)	419 000,00	200 000,00	22 500,00
			NIERUCHOME RAZEM	3 487572,19	1 068177,04	423100,00
ZABYTKI RUCHOME						
15.	Grobniki	Parafia pw. Ścięcia św. Jana Chrzyciela	obraz Matki Boskiej Bolesnej - konserwacja techniczna i estetyczna	33 033,65	23 000,00	12 000,00
16.	Niemodlin	Parafia pw. Wniebowzięcia NMP	ołtarz główny, - prace konserwatorskie	145 000,00	28 000,00	28 000,00
17.	Michalice	Parafia pw. św. Michała Archanioła	barokowe świeczniki procesyjne - konserwacja	8 100,00	7 000,00	4 000,00
18.	Gierałcice	Parafia pw. św. Michała Archanioła	organy- konserwacja etap I	15 817,80	7 500,00	7 000,00
19.	Borki Wielkie	Klasztor Zakonu Braci Mniejszych	tryptyk - scena z kwaterą Zaśnięcia NMP z kościoła pw. św. Franciszka z Asyżu - konserwacja i restauracja	49 814,19	49 814,19	40 000,00
20.	Gościęcín	Parafia pw. Wniebowzięcia NMP	ołtarz główny - konserwacja techniczna etap I	95 034,74	47 500,00	45 000,00
21.	Prężyna	Parafia pw. Jakuba Ap.	ołtarz główny - konserwacja i restauracja	59 000,00	29 000,00	20 900,00

		(refundacja)			
RAZEM RUCHOME			405 800,38	191 814,19	156900,00
RAZEM			3 893372,57	1 259991,23	580000,00

8. Charakterystyka działań dotyczących zabytków, których właścicielem jest Województwo Opolskie, podjętych w latach 2018-2019

W poszczególnych jednostkach były realizowane następujące zadania:

Muzeum Śląska Opolskiego

W okresie sprawozdawczym zrealizowano projekt „Światło na sztukę – ochrona i rozwój infrastruktury obiektów Muzeum Śląska Opolskiego oraz Teatru im. Jana Kochanowskiego celem poprawienia odbioru i zwiększenia dostępności opolskiej oferty kulturalnej”. Celem głównym projektu była poprawa odbioru i wzrost dostępności oferty kulturalnej Muzeum Śląska Opolskiego w Opolu oraz Teatru im. Jana Kochanowskiego w Opolu poprzez rozwój infrastruktury, zabezpieczenie i udostępnienie zbiorów i zasobów instytucji kultury oraz działania informacyjne i edukacyjne.

Projekt w zakresie remontu, przebudowy i modernizacji obiektu kultury wpisanego do rejestru 2322/93 wykonano w 2018 roku:

Obiekt	Zakres przeprowadzonych prac	Koszt całkowity (zł)	Źródło finansowania
Galeria Muzeum Śląska Opolskiego, Opole ul. Ozimska 10	W ramach projektu „Światło na sztukę” odremontowano i wzmocniono elewację, wymieniono wewnętrzne docieplenie ścian zewnętrznych, wymieniono stolarkę okiennodrzwiową, zamurowano okna parteru, wymieniono instalacje prądowe wraz z systemem zabezpieczenia p/włam oraz p/poż., wymieniono ogrzewanie z elektrycznego na zasilane z miejskiej sieci co., zamontowano centralę klimatyzacyjną, wyremontowano schody zewnętrzne, zakupiono „schodołaz” dla osób niepełnosprawnych	706 457,61 w tym: 488 202,41 68 922,69 17 230,68 132 101,83	EFRR (85%) MKiDN UMWO MŚO

Muzeum Wsi Opolskiej

Stan techniczny obiektów zgromadzonych na terenie parku jest ogólnie dobry, wymagający prowadzenia jedynie regularnych prac konserwacyjnych. W okresie sprawozdawczym nie były prowadzone szczególne prace konserwatorskie ani roboty budowlane. Odbywały się według bieżących potrzeb naprawy dachów chałup, dezynsekcje i impregnacje drewna itp. prace. Najważniejszym zadaniem było wykonanie remontu budowlano-konserwatorskiego spichlerza ze Sławięcic (opis prac str. 18).

Lp.	Obiekt	Zakres przeprowadzonych prac	Koszt całkowity (zł)	Źródło finansowania
2018				
1.	Spichlerz z Głogówka MWO/B-8	II etap – wymiana pokrycia dachowego , naprawa tynków zewnętrznych	21 250,00	EFRR Interreg UM WO

2.	Chałupa z Kamieńca MWO/B-11	Wymiana poszycia dachu	8 406,85	MWO
3.	Młyn z Siołkowic Starych MWO/B-14	Wymiana ½ pokrycia dachu	8 654,00	MWO
4.	Piwniczka z Dąbrówki Dolnej MWO/B-4rek.	Wymiana poszycia dachu	1 761,67	MWO
5.	Spichlerz ze Sławięcic MWO/B-15	I etap – zabezpieczenie konstrukcyjne budynku, stabilizacja, prace rozbiórkowe, demontaż konstrukcji ścian, wymiana belek	203 527,82	MKiDN UM WO
2019				
1.	Spichlerz ze Sławięcic MWO/B-15	II etap – demontaż i montaż nowego pokrycia dachowego	421 071,41	MKiDN UM WO
2.	Chałupa z Budkowic MWO/B-5	Wymiana poszycia dachu	60 118,34	UM WO
3.	Chałupa ze Starego Lasu 65 MWO/B-35	Wymiana poszycia dachu	108 665,37	UM WO
4.	Chałupa ze Starego Lasu 61 MWO/B-7	Wymiana poszycia dachu i naprawa tynków		
5.	Stodoła z Rudziczki MWO/B-32	Wymiana poszycia dachu oraz naprawa tynków	111 158,30	UM WO
6.	Wiatrak z Grotowic MWO/B-41	Montaż nowego śmigła	11 152,84	UMWO
7.	Spichlerz z Miejsca Odrzańskiego MWO/B- 121	Translokacja	730,51	MWO

Oddział Muzeum Wsi Opolskiej – chata w Kielczy przy ul. Dobrego Pasterza (nr rej. 1784/66) w stanie technicznym dobrym, nie wykonywano prac remontowo-konserwatorskich.

Centralne Muzeum Jeńców Wojennych

Budynki siedzib muzeum w Opolu i Łambinowicach w stanie technicznym dobrym, jednak nie odpowiadającym na potrzeby wystawiennicze i organizacyjne muzeum, stąd w okresie sprawozdawczym zakończono zadanie związane z wieloletnim projektem w ramach RPO WO na lata 2014-2020 pt. „Prace konserwatorskie oraz ekspozycja edukacyjna na terenie byłego obozu jenieckiego Stalag 318/VIII F (344) Lamsdorf (Łambinowice) wraz z modernizacją budynku i otoczenia Centralnego Muzeum Jeńców Wojennych w Opolu i zakupem niezbędnego wyposażenia” oraz rozpoczęto I etap inwestycji dotyczącej przebudowy budynku Muzeum w Łambinowicach wraz z poprawą otoczenia:

Lp.	Obiekt	Zakres przeprowadzonych prac	Koszt całkowity (zł)	Źródło finansowania (zł)
2018				

1.	Budynek CMJW w Opolu przy ul. Minorytów 3	Zakończenie III etapu inwestycji polegającej na przebudowie budynku Muzeum w Opolu. W ramach zadania wykonano: montaż systemu klimatyzacji w obiekcie muzeum, prace remontowe na budynku (naprawy i malowanie całej elewacji), termomodernizację ściany zewnętrznej budynku C, zagospodarowanie i uporządkowanie terenu wokół budynku. Realizacja projektu w ramach RPO WO na lata 2014-2020pt. „Prace konserwatorskie oraz ekspozycja edukacyjna na terenie byłego obozu jenieckiego Stalag 318/VIII F (344) Lamsdorf (Łąmbinowice) wraz z modernizacją budynku i otoczenia Centralnego Muzeum Jeńców Wojennych w Opolu i zakupem niezbędnego wyposażenia”	703 381	UE – 281 752 MKiDN - 308 001 WO – 110 721 własne – 2 907
2019				
1.	Teren byłego obozu jenieckiego Stalag 318/VIII F (344) Lamsdorf (Łąmbinowice)	Aktualizacja sporządzonego w 2016 r. Programu Funkcjonalno-Użytkowego zabezpieczeń, remontu i konserwacji reliktów zachowanych 8 baraków Stalagu 318/VIII F w Łąmbinowicach Realizacja projektu w ramach RPO WO na lata 2014-2020pt. „Prace konserwatorskie oraz ekspozycja edukacyjna na terenie byłego obozu jenieckiego Stalag 318/VIII F (344) Lamsdorf (Łąmbinowice) wraz z modernizacją budynku i otoczenia Centralnego Muzeum Jeńców Wojennych w Opolu i zakupem niezbędnego wyposażenia”	12 300	UE – 10 455 MKiDN – 1 845
2.	Budynek CMJW w Łąmbinowicach, przy ul. Muzealna 4	Rozpoczęcie I etapu inwestycji dot. Przebudowy budynku Muzeum w Łąmbinowicach wraz z poprawą otoczenia. W ramach zadania wykonano: rozbudowę obiektu o pawilon wejściowy wybudowany w stanie surowym zamkniętym (zamontowano stolarkę okienną, drzwi zewnętrzne, wybudowano szyb windowy, wykonano część instalacji sanitarnych i elektrycznych, wykonano posadki na gruncie, obiekt przykryto dachem, oraz wykonano izolację przeciwwilgociową ścian fundamentowych istniejącego budynku Muzeum), drogę wewnętrzną, która docelowo stanowić będzie drogę pożarową.	2 500 009,09	MKIDN – 2 499 410,09 własne – 1 500

Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. E. Smółki – willa przy ul. Piastowskiej 20 w Opolu oraz zespół zamkowo-parkowy w Rogowie Opolskim

Prace realizowane były w zespole zamkowo-parkowym w Rogowie Opolskim oraz dotyczyły gromadzonych zbiorów:

Lp.	Obiekt	Zakres przeprowadzonych prac	Koszt całkowity (zł)	Źródło finansowania
1.	Pałacyk, Opole ul. Piastowska 20 (nr rejestru 2241/90)	Opracowanie dokumentacji projektowej w zakresie dostosowania budynku WBP w Opolu przy ul. Piastowskiej 20 (pałacyk) dla osób niepełnosprawnych	11 193	WBP
2.	Zamek w Rogowie Opolskim, ul. Parkowa 36 (nr rej. 4/50)	Renowacja murów zewnętrznych Zamku w Zespole Zamkowo-Parkowym w Rogowie Opolskim wraz z odprowadzeniem wód deszczowych. W ramach odwodnienia terenu: wykonanie drenażu, udrożnienie, uszczelnienie i wymiana fragmentów kanalizacji deszczowej, naprawa utwardzeń;	688 620	RPO WO 2014-2020 Urząd Marszałkowski Promesa MKiDN

		w ramach naprawy elewacji : wymiana zawilgoconych i uszkodzonych tynków na renowacyjne, naprawa pozostałych tynków, malowanie i hydrofobizacja elewacji, czyszczenie i malowanie oraz lakierowanie stolarki okiennej; w ramach naprawy elementów wewnętrznych: wymiana zawilgoconych i uszkodzonych tynków, naprawa istniejących tynków, malowanie i hydrofobizacja tynków, naprawa stropu piwnicy z odtworzeniem izolacji		
3.	Zabytkowy Park w Rogowie Opolskim (nr rej. 202/89)	Wykonanie planowanych nasadzeń	Brak danych	WBP
4.	Zabytkowy zbiór 154 obiektów (starodruków, rękopisów, kartografii i grafik) WBP w Opolu	Do konserwacji wytypowano oraz przeprowadzono zabiegi i działania: 88 starodruków: konserwacja, konserwacja i rekonstrukcja zapinek i okuć, wykonanie pudeł ochronnych lub futerałów, 1 atlas: konserwacja map, wykonanie futerału, 15 rękopisów: konserwacja dokumentów, konserwacja pieczęci i puszek, wykonanie teczek ochronnych lub pudeł ochronnych, konserwacja sznurów, 50 grafik: konserwację, wykonanie Passe-partout.	2 579 343,64	RPO WO 2014-2020 Urząd Marszałkowski Promesa MKiDN

Zespół Szkół Medycznych im. Janusza Korczaka w Prudniku

Zespół szkół mieści się w zabytkowej wili pofabrykanckiej (nr rej. 2040/78), w 2019 roku rozpoczęto zadanie związane z zabezpieczeniem przeciwwilgociowym ścian budynku:

Lp.	Obiekt	Zakres przeprowadzonych prac	Koszt całkowity (zł)	Źródło finansowania
1.	Zespół Szkół Medycznych im. Janusza Korczaka w Prudniku	W 2019 r. rozpoczął się I etap robót budowlanych dotyczący „Izolacji ścian budynku szkoły poniżej poziomu terenu wraz z drenażem odsączającym i odtworzeniem nawierzchni”	345 049,00 Wydatkowano w 2019 r. kwotę 163 301,00	Środki własne
2.	Zespół Szkół Medycznych im. Janusza Korczaka w Prudniku	W trakcie robót odkopano studnię murowaną z kamienia łupanego o głębokości około 15m, wykonano dokumentację i zabezpieczono studnię	13 002,48	Środki własne
3	Zespół Szkół Medycznych im. Janusza Korczaka w Prudniku	Opinia dendrologiczna – Ocena stanu zachowania drzew rosnących na terenie Zespołu Szkół Medycznych im. Janusza Korczaka w Prudniku	615,00	Środki własne

Zespołu Szkół Medycznych w Brzegu

Budynek poddany pracom konserwatorskim w 2013 r. (dawny szpital miejski wpisany do rejestru pod nr 2261/91). W okresie sprawozdawczym wykonano jedynie remont nawierzchni:

Lp.	Obiekt	Zakres przeprowadzonych prac	Koszt całkowity (zł)	Źródło finansowania
1.	Kostka brukowa na drodze szkolnej	Przełożenie kostki z naprawą podłoża i uzupełnieniem ubytków. Naprawa uszkodzonych elementów kanalizacji i odpływów wody deszczowej	60 995,71	UMWO

Regionalny Zespół Placówek Wsparcia Edukacji Opole – Budynek Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Opolu, ul. Kościuszki 14 (historycznie dawne gimnazjum dla dziewcząt, nr rej. zabytków 2245/90). Zrealizowane zostały następujące prace remontowe:

Lp.	Obiekt	Zakres przeprowadzonych prac	Koszt całkowity (zł)	Źródło finansowania
1.	Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Opolu, ul. Kościuszki 14	Osuszenie i remont piwnic	149 192,32	Środki własne, budżet WO
2.	Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Opolu, ul. Kościuszki 14	Malowanie klatek schodowych i korytarzy	17 995,50	Środki własne, budżet WO

Samodzielny Wojewódzki Szpital dla i Psychiatryczny Chorych im. Ks. Biskupa Józefa Nathana w Branicach (nr rej. 47/2006).

Działania podejmowane w roku 2018 i 2019 dotyczyły odrębnych zagadnień dla poszczególnych obiektów w tym zespole, przede wszystkim miały na celu poprawę warunków dla przebywających tu pacjentów:

Lp.	Obiekt	Zakres przeprowadzonych prac	Koszt całkowity (zł)	Źródło finansowania
2018				
1.	Pawilon J	Modernizacja węzłów sanitarnych dla osób niepełnosprawnych Oddział Rehabilitacji Neurologicznej – III piętro	166 186,93	Środki własne
2.	Pawilon A	Przebudowa łazienki dla pacjentów ZOL K4 – II piętro	51 228,49	Środki własne
3.	Altana ogrodowa	Modernizacja altany ogrodowej przy Pawilonie B	25 614,00	Środki własne
4.	Budynek Administracji	Adaptacja części pomieszczeń na potrzeby Przychodni Zakładowej – parter	90 398,04	Środki własne
5.	Pawilon A	Adaptacja pomieszczeń na utworzenie Zakładu Pielęgnacyjno-Opiekuńczego – II piętro	70 354,22	Środki własne
2019				
1.	Pawilon J	Wymiana nawierzchni podłóg na Oddziale Rehabilitacji Neurologicznej – III piętro	149 091,73	Środki własne
2.	Pawilon B	Wykonanie instalacji wentylacji w pomieszczeniach sanitarnych na Oddziałach B4, B5, B7.	13 547,56	Środki własne
3.	Altany ogrodowe	Przebudowa 2 altan ogrodowych przy Pawilonie A	66 444,60	Środki własne

4.	Pawilon A	Adaptacja pomieszczeń na utworzenie Zakładu Pielęgnacyjno-Opiekuńczego II etap, II piętro	99 693,67	Środki własne
5.	Pawilon A	Przebudowa pomieszczeń z przeznaczeniem na Dział Farmacji – parter	49 898,00	Środki własne

Ośrodek Leczenia Odwykowego w Woskowicach Małych

Działania podejmowane w roku 2019 dotyczyły wykonania prac przy pałacu (nr rejestru 1054/65):

Obiekt	Zakres przeprowadzonych prac	Koszt całkowity (zł)	Źródło finansowania
Pałac w Woskowicach Małych	Demontaż masztu stalowego na wieży pałacu	17 958,00	Środki własne

Zespół zamkowo-parkowy w Korfantowie

W Opolskim Centrum Rehabilitacji w Korfantowie w latach 2018-2019 nie prowadzono prac konserwatorskich, restauratorskich i budowlanych, ani prac projektowych. Obiekty w dobrym stanie technicznym.

Zespół pałacowo-parkowy w Mosznej

Poniższe zadania dotyczą prac zrealizowanych lub będących w trakcie realizacji w zespole pałacowo-parkowym w Mosznej, park i pałac wpisane są do rejestru zabytków (nr rejestru 681/63 i 1623/66) i stanowią własność Województwa Opolskiego. Prace realizowano w latach 2018 i 2019 i dotyczyły:

Lp.	Obiekt	Zakres przeprowadzonych prac	Koszt całkowity (zł)	Źródło finansowania
1.	Przypałacowy park w Mosznej zadanie pn. Renowacja Alei lipowej (strefa C) z gospodarką drzewostanem i szatą roślinną (strefa A i B)	Częściowa pielęgnacja nasadzeń zrealizowanych w ramach zadania we wcześniejszych latach	14 840,90	Środki własne i dotacja z WFOŚiGW
2.	Przypałacowy park w Mosznej zadanie pn. Gospodarka drzewostanem i szatą roślinną wraz z częściowym zagospodarowaniem terenu (strefa A, B, C, D, E, F i G) – 1 część II etapu	Częściowa pielęgnacja nasadzeń zrealizowanych w ramach zadania we wcześniejszych latach	168 540,00	Środki własne i dotacja z WFOŚiGW
3.	Park w Mosznej – Remont stawu Kalusznik wraz z częściowym zagospodarowaniem terenu, gospodarką drzewostanem i szatą roślinną	Zadanie obejmowało odmulenie dna rowu i stawu Kalusznik, remont budowli piętrząco-zrzutowej, zakup i montaż ławek parkowych i koszy na śmieci, gospodarkę drzewostanem oraz nowe nasadzenia	2 037 283,43	Środki własne WO i dotacja z WFOŚiGW
4.	Budynek Zamku – pn. ekoZamek – termomodernizacja budynku zamku: Renowacja stolarki	Kompletna renowacja 1/3 stolarki otworowej zewnętrznej (okiennej i drzwiowej), która obejmowała ściągnięcie wtórnych powłok	1 572 555,00	Środki własne WO i fundusze europejskie RPO

	okiennej i drzwiowej	malarskich, naprawę mechanizmów, uzupełnienie brakujących elementów odwzorowanych na podstawie zachowanych, wymianę szyb (skrzydła wewnętrzne wyposażono w pakiet dwuszybowy) oraz montaż uszczelek. Pozostała stolarka została wyregulowana i wyposażona w uszczelki		WO
5.	Budynek Zamku – pn. ekoZamek – termomodernizacja budynku zamku: Termomodernizacja stropu poddasza poprzez wypełnienia pustki powietrznej granulatem celulozowym	Termomodernizacja stropu poddasza obejmowała wypełnienie pustki powietrznej granulatem celulozowym wewnątrz stropu poddasza. Zakres zadania obejmował: - wykonanie otworów roboczych w podłodze (stropie) od strony poddasza, umożliwiających wprowadzenie i równomierne rozprowadzenie granulatu celulozowego - wprowadzenie i równomierne rozprowadzenie granulatu celulozowego - zaślepienie otworów	190 035,00	Środki własne WO i fundusze europejskie RPO WO
6.	Budynek Zamku – zadanie pn. ekoZamek – termomodernizacja budynku zamku: Modernizacja systemu grzewczego wraz z modernizacją instalacji C.W.U. poprzez montaż dwóch zasobników C.W.U.	Inwestycja obejmowała zakup i montaż kotłowni na pelet – pieców o łącznej mocy 550 kW, dostosowanie magazynu na opał do nowego systemu grzewczego	731 850,00	Środki własne WO i fundusze europejskie RPO WO
7.	Budynek Zamku – zadanie pn. ekoZamek – termomodernizacja budynku zamku: opracowanie dokumentacji projektowej pn. Montaż instalacji wentylacji mechanicznej z rekuperacją	Opracowanie projektu	25 000,00	Środki własne WO i fundusze europejskie RPO WO
8.	Budynek Zamku – pn. ekoZamek – termomodernizacja budynku zamku: Montaż instalacji wentylacji mechanicznej z rekuperacją	Inwestycja obejmowała zainstalowanie dwóch systemów wentylacji nawiewno-wywiewnej z odzyskiem ciepła o skuteczności 55% każda	588 997,92	Środki własne WO i fundusze europejskie RPO WO
9.	Budynek Zamku – zadanie pn. ekoZamek – termomodernizacja budynku zamku: Montaż zielonych ścian	W oparciu o istniejącą infrastrukturę techniczną (istniejące kotwy) Zamku wykonano zieloną ścianę o powierzchnia zachodniej elewacji skrzydła zachodniego. W zakres zadania wchodziło: - montaż linek nośnych (na istniejącej infrastrukturze budynku) - nasadzenie roślin z katalogu roślin	41 943,00	Środki własne WO i fundusze europejskie RPO WO

		parkowych tworzących zieloną ścianę		
10.	Budynek Zamku – zadanie pn. Renowacja stolarki otworowej drzwi w bibliotece oraz wnęki okiennej w budynku zamku w Mosznej	Renowacja stolarki otworowej drzwi w bibliotece oraz wnęki okiennej w korytarzu na I piętrze prowadzącym do Gabinetu Hrabiego, budynku zamku w Mosznej	16 586,81	Środki własne WO
11.	Budynek zamku i teren parku zadanie pn. „Śląsk bez granic III – zamki i pałace” w ramach Programu Interreg V-A Republika Czeska – Polska 2014-2020”	Aktualizacja dokumentacji projektowej	68 663,84	Środki własne WO i z EFRR
12.	Park – prace przy zabytku ruchomym - projekt pn. Partnerstwo dwóch Zamków	Wykonanie prac konserwacyjnych przy zabytku ruchomym – Grupa rzeźbiarska Diabeł (satyr) z nimfami zlokalizowanej przy tarasie zamkowym.	89 550,00	Środki własne i z EFRR
13.	Śladami bioróżnorodności w sercu Opolszczyzny – bogactwo przyrody Gmin Strzeleczyki, Krapkowice oraz Powiatu Krapkowickiego: Budowa pomostów na stawie Kalusznik	Budowa 6 pomostów drewnianych o wymiarach: 2x10m – 4 szt., 5x40 – 1 szt., 3x54m – 1 szt., na stawie Kalusznik znajdującym się w zespole pałacowo-parkowym w Mosznej	379 086,00	Środki własne WO i fundusze europejskie RPO WO
14.	Remont pomieszczenia nr 326	Odnowienie tynków i okładzin architektonicznych, z uwzględnieniem charakterystycznej dla tego zabytku kolorystyki, polegających na malowaniu sufitu oraz położeniu tapety ściennej w pomieszczeniu nr 326 na II środkowej części budynku	13 164,50	Środki własne Moszna Zamek SP. z o.o.
15.	Budynek Zamku – Wykonanie zabezpieczeń przeciwpożarowych w budynku zamku w Mosznej przy ul. Zamkowej 1	Podział budynku na strefy pożarowe, montaż zestawu hydroforowego, wymiana hydrantów, wykonanie systemu rozgłaszania alarmu pożarowego przez sygnalizatory głosowe, oddymianie 2 klatek schodowych, zabezpieczenie ogniochronne drewnianych boazerii, wymiana centrali ppoż.	767 331,30	środki własne WO
16.	Remont pomieszczeń nr 229, 307, 308 oraz 309	Uzupełnienie spęknięć i malowanie ścian w pomieszczeniach	19 619,64	Środki własne Moszna Zamek Sp. z o.o.
17.	Renowacja fragmentu stolarki wewnętrznej – stolarka drzwiowa do pomieszczeń nr 309, 310, 311	Renowacja stolarki drzwiowej wraz z renowacją elementów metalowych oraz regulacją drzwi i uzupełnieniem brakujących elementów odtworzonych na wzór oryginalnych	42 938,30	środki własne Moszna Zamek Sp. z o.o. dotacja z WO

18.	Renowacja stolarki drzwiowej w korytarzu administracyjnym	Renowacja stolarki drzwiowej wraz z renowacją elementów metalowych oraz regulacją i uzupełnieniem brakujących elementów odtworzonych na wzór oryginalnych, renowacja cokołów drewnianych wraz z odtworzeniem wywietrzników odtworzonych na wzór oryginalnych oraz wykonanie drzwi na wzór oryginalnych	89 188,99	Środki własne Moszna Zamek Sp. z o.o.
-----	---	--	-----------	---

W okresie sprawozdawczym zostały również zrealizowane prace przy zespole rzeźb stanowiących dekorację zespołu pałacowo-parkowego w Mosznej. Koszt prac wyniósł 89 550,00 zł i był współfinansowany ze środków unijnych w ramach Funduszu Mikroprojektów w Euroregionie Pradziad Programu INTERREG V-A Republika Czeska-Polska 2014-2020 Przekraczamy granice.

Ryc. 33 Grupa rzeźbiarska w zespole pałacowo-parkowym Mosznej, przed i po pracach konserwatorskich, fot. ze zbiorów Moszna Zamek i I. Solisz

9. Działania samorządów i instytucji w dziedzinie ochrony zabytków w latach 2018-2019

9.1. Samorządy gminne

Posiadanie gminnych ewidencji zabytków zadeklarowały w 66 ankietach 63 gminy. Większość ewidencji powstawała w latach 2005-2010. W części gmin przeprowadzono w ostatnich latach weryfikację kart adresowych, np. gmina Głuchołazy w wyniku aktualizacji danych posiada obecnie 1035 zabytków (w ankiecie z 2018 roku było 295 obiektów), natomiast w gminie Murów jest obecnie 914 zabytków, przy stanie 1028 zabytków w 2018 roku. W części gmin wykonywano jedynie brakujące karty. Nadal niestety występują gminy, w których w ogóle nie założono gminnej ewidencji zabytków, sytuacja ta może utrudniać staranie się o dotacje na prace remontowe i konserwatorskie właścicielom obiektów ewidencyjnych, zgodnie bowiem z art. 81 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami dotacja na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy

zabytku wpisanym do rejestru lub znajdującym się w gminnej ewidencji zabytków może być udzielona przez organ stanowiący gminy, powiatu lub samorządu województwa, na zasadach określonych w podjętej przez ten organ uchwale. GEZ nie posiadają następujące gminy: Jemielnica, Prószków, Skarbimierz, Pakosławice, brak danych z gminy Komprachcice.

GMINA	Planowanie przestrzenne miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego		Gminna Ewidencja Zabytków rozumiana jako karty adresowe sporządzone zgodnie z rozporządzeniami MKiDN		Gminny Program Opieki nad Zabytkami – obowiązujące programy w latach 2018-2019	
	ilość	% powierzchni gmin	ilość wykonanych kart GEZ	data opracowania	lata obowiązywania	numer uchwały Rady Gminy/ Rady Miejskiej
1	2	3	4	5	6	7
BABORÓW	4	52	240	2019	2019-2022	X/114/19
BIAŁA	9	19,31	152	2006-20	brak	-
BIERAWA	12	100	90	2006-16	2017-2020	XXXV/ 229 /2017
BRANICE	13	6,5	ok. 550	2009	brak	brak
BRZEG	12	1	820	2015-19	brak	brak
BYCZYNA	12	-	439	2006	Brak	-
CHRZĄSTOWICE	12	1	112		2019-2022	VIII/56/19
CISEK	2	1,25	123	2006	brak	-
DĄBROWA	11	0,014	347	2008	2017-2020	XXXV/244/17
DOBRODZIĘĆ	8	0,05	74	2005-08	2018-2021	XXXVI/306/2018
DOBRZEŃ WIELKI	18	40	65		2017-2020	b.d.
DOMASZOWICE	12	98	65	2007	brak	-
GŁOGÓWEK	16	19,2	429	2014-19	2019-2023	VII/87/2019
GŁUBCZYCE	8	0,0761	881		2018-2021	XLIV/412/18
GŁUCHOŁAZY	50	22,3	1035	2018-19	2019-2022	VII/85/19 RM
GOGOLIN	20	63	118		2016-2019	XX/178/2016
GORZÓW ŚL.	4	2-3	102	2016	2017-2020	XXXVI/248/2017
GRODKÓW	34	72	1614	2017	2018-2021	XXXVI/343/18
IZBICKO	14	90	261	2015	2016 -2019	XXIII/136/2016
JEMIELNICA	15	1	brak		2017-2020	XXVI/173/17
KAMIENNIK	44	0,18	196	2018-20	brak	-
KĘDZIERZYN-KOŹLE	27	99,75	476	2016-18	2017-2020	XLVI/430/17
KIETRZ	1	13,1	98	2014-17	brak	-
KLUCZBORK	50	24	949	2018	2018-2021	XLVI/452/18
KOLONOWSKIE	13	0,12	51	2015	brak	-
KOMPRACHCICE					nie udzielono informacji	
KORFANTÓW	3	100	*548		nie udzielono informacji	
KRAPKOWICE	56	33,4	*184		nie udzielono informacji	
LASOWICE WIELKIE	14	0,109	351	2005	-	-
LEŚNICA	1	1	211	brak danych	2019-2023	XI/63/19
LEWIN BRZESKI	30	37	428	brak danych	2016-2019	brak danych
LUBRZA	9	17	148	2015	brak	-
LUBSZA	1	95	670		brak	-
ŁAMBINOWICE	22	62	204	2017	2018 - 2021	XXIX/248/17
ŁUBNIANY	21	100	301	2010	brak	-

MURÓW	3	20	914	2010-15	2018-2021	XXXVI/255/2018
NAMYSŁÓW	36	100	1110	2018	2018-2021	96/VIII/19
NIEMODLIN	17	17,03	437	2006	2015-2018	XIV/60/15
NYSA	76	18,39	775	2005-16	2018-2021	XLVI/675/17
OLESNO	17	3,74	211	2018	2017-2020	XLII/331/17
OLSZANKA	0	0	525	b/d	2018-2021	XXXVII/257/2018
OPOLE	89	35	3157	2016-2017	2016-2019	XXV/474/16
OTMUCHÓW	10	0,09	783	2016	2016-2019	XIV/139/2016
OZIMEK	31	34,91	557	2016	2017-2020	XXXVI/226/17
PACZKÓW	12	8,28	719	2009	2016-2019	XXI/157/2016
PAKOSŁAWICE	2	100	*brak	-	nie udzielono informacji	
PAWŁOWICZKI	8	63	404	2006-09	brak	-
POKÓJ	16	20	121	b/d	2016-2019	XXIV/205/2016
POLSKA CEREKIEW	8	45,60	108	2017	2017-2020	XXX/170/2017
POPIELÓW	5	100	306	2015-16	2016-2019	XVIII/139/2016
PRASZKA	5	16,4	108	2017	2017-2020	247/XXXI/2017
PRÓSZKÓW	18	28,40	brak	brak	brak	-
PRUDNIK	15	53	1173	2018-19	2019-2022	-
RADŁÓW	0	0	104	b/d	2017-2020	-
REŃSKA WIEŚ	13	33	101	2012 i 2019	brak	-
RUDNIKI	7	35,3	55	2007-17	brak	-
SKARBIMIERZ	7	100	brak	-	brak	-
SKOROSZYCE	15	29	350	b/d	brak	-
STRZELCE OPOLSKIE	50	71	789		2016 - 2019	
STRZELECZKI	14	12,7	527	2016-17	2017-2020	XI/242/17/
ŚWIERCZÓW	1	100	293	2019	brak	-
TARNÓW OPOLSKI	17	100	84	2007	brak	-
TUŁOWICE	12	100	188	2007	2017-2020	XXXV/183/17
TURAWA	17	23,44	126	2005	brak	
UJAZD	1	100	102	2015	2015-2018, 2019-2022	XI/80/2019
WALCE	14	95	106	2005	2017-2020	XXVII/241/2017
WILKÓW	9	37,50	344	2013	2016-2019	XVI/117/2016
WOŁCZYN	34	14,81	*350	b/d	*2015-2018, 2019-2022	nie udzielono informacji
ZAWADZKIE	5	45	212	2013	brak	-
ZDZIESZOWICE	39	80	73	2008-13	2018-2021	LV/370/2018
ZĘBOWICE	1	2	206	2014-15	brak	XI/81/07

Legenda do tabeli

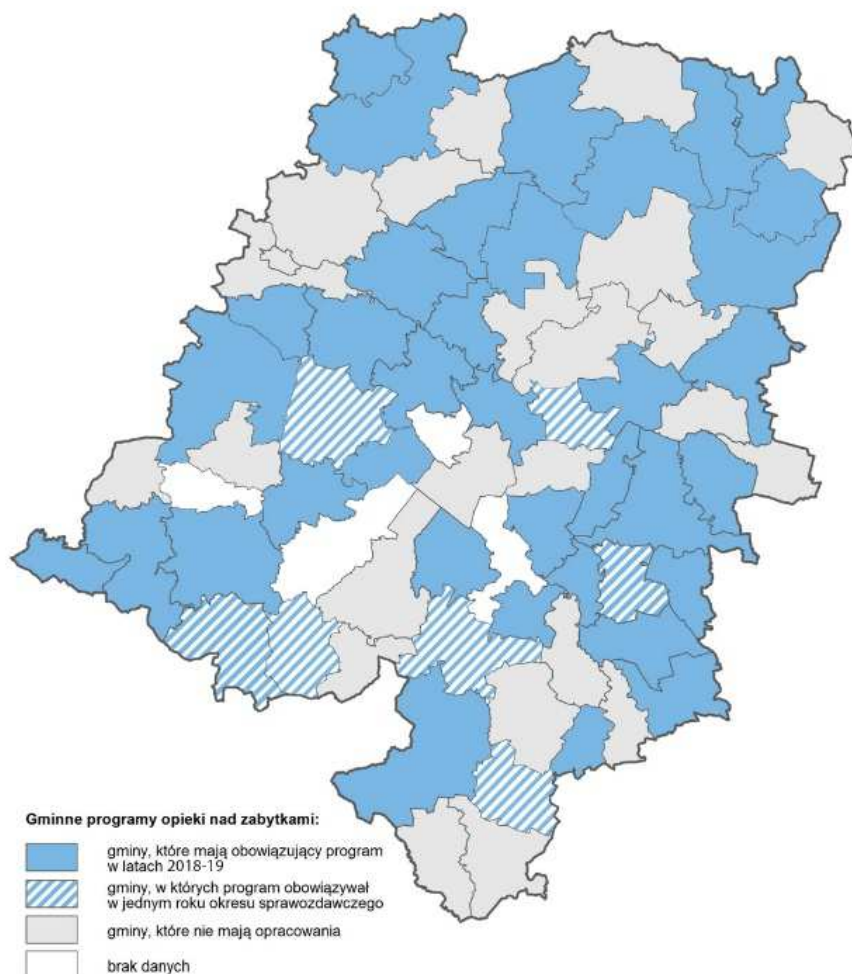
brak – gmina nie posiada opracowania

b.d. – brak danych w załączonej przez gminę tabeli

*w przypadku gmin, które nie udostępniły danych, a odnaleziono informacje w ankietach z 2018 roku zebranych do opracowania I etapu realizacji sprawozdania bądź w Dzienniku Urzędowym Województwa Opolskiego dotyczącym GPOnZ – zostały one zamieszczone

W latach 2018-19 pozytywnie zaopiniowany przez WUOZ w Opolu oraz przyjęty uchwałą radnych gminny program opieki nad zabytkami posiadały 43 gminy. Tak więc ponad połowa samorządów gminnych podjęła się opracowania dokumentu, który wskazuje cele

i priorytety polityki konserwatorskiej w gminach oraz umożliwia monitoring realizacji zadań w tym obszarze.

Posiadanie gminnych programów opieki nad zabytkami w latach 2018-2019. Opracowanie graficzne danych: Departament Kultury, Sportu i Turystyki UMWO

Działalność samorządów gminnych w obszarze dziedzictwa kulturowego związana jest m.in. z finansowaniem prac w obiektach zabytkowych stanowiących własność gmin. Na ten cel w roku 2018 gminy przeznaczyły 26 866 247,12 zł, zaś w roku 2019 – 30 055 868,96 zł¹⁷. W ramach prac wykonywano bardzo szeroki zakres robót, począwszy od remontów dachów, elewacji, wymiany instalacji, przygotowania niezbędnej dokumentacji projektowej z badaniami konserwatorskimi, po kompleksowe rewitalizacje miejscowości, w tym terenów znajdujących się na liście Pomników Historii w Paczkowie i Leśnicy. I tak gmina Paczków zrealizowała projekt polegający na budowie Centrum Obsługi Turystów – adaptacji zabytkowej płyty Rynku w Paczkowie, w ramach robót wykonano remont i przebudowę płyty Rynku, budowę przyłączy elektroenergetycznych, sieci oświetlenia, kanalizacji deszczowej, elektrycznej; wykonano nawierzchnię z płyt granitowych – chodniki, parkingi, jezdnie, zjazdy; wykonano fontannę, obiekty małej architektury, makietę miasta, schody terenowe oraz nasadzenia zieleni – koszt projektu zakończony w 2019 roku wyniósł 9 974 467,20 zł.

¹⁷ Nie jest to kwota całkowita, ponieważ część samorządów nie udzieliła informacji, m.in. Miasto Opole, w którym realizowane były liczne projekty związane z konserwacją i adaptacją obiektów zabytkowych

Natomiast Gmina Leśnica wykonała zagospodarowanie Rynku w Górze św. Anny. Całkowity koszt prac wyniósł 1 347 582,46 zł. Należy podkreślić, że na kwoty wydatkowane na prace przy zabytkach należących do samorządów składały się nie tylko środki własne, ale również pozyskane z różnorodnych funduszy: RPO WO na lata 2014-2020, NFOŚiGW, Programu Współpracy Transgranicznej INTERREG V-A Republika Czeska-Polska, Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich, Funduszu Dróg Samorządowych, MKiDN. Natomiast dzięki wsparciu z funduszu Banku Gospodarstwa Krajowego Departament Funduszy Mieszkaniowych w Brzegu wyremontował zabytkową kamienicę przy ul. Piastowskiej 32. Wśród zrealizowanych zadań przy wsparciu funduszy zewnętrznych należy wskazać przeprowadzenie prac przy Forcie Prusy w Nysie (m.in. wykarczowano drzewa, naprawiono mury oraz wytyczono ścieżkę pieszo-rowerową) czy robót przy zabytkowej Hucie Żelaza w Zagwizdzu. W ramach projektu budynek magazynu młotowni poddano kompleksowej konserwacji, wymieniono pokrycie dachowe, wykonano renowację oryginalnej stolarki okien i drzwi, przeprowadzono wymianę drewnianego wału koła napędowego.

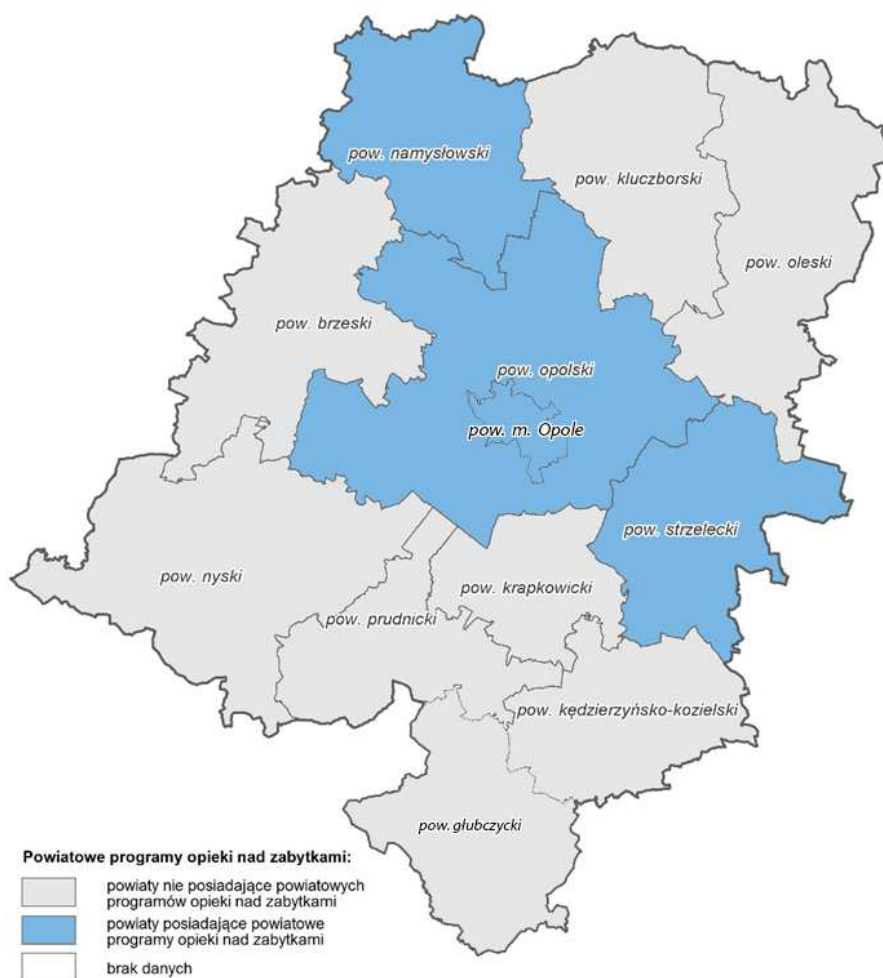
Oprócz tego 36 gmin zadeklarowało przyznawanie dotacji na prace konserwatorskie i roboty budowlane przy zabytkach niebędących własnością gmin, w ramach przyjętej przez radę gminy uchwały. W roku 2018 gminy przeznaczyły na ten cel 5 244 634,62 zł, natomiast w roku 2019 dotacje wyniosły 3 340 436,44 zł. Znacząca część dotacji przeznaczona była na zabytki sakralne, znajdujące się na terenie gmin, choć część samorządów aktywnie wspiera również właścicieli prywatnych – szczególnie wspólnoty mieszkaniowe, które dzięki temu wspieraniu remontują budynki, co przyczynia się do poprawy wyglądu miejscowości. W tym obszarze najaktywniejsze są gminy Opole i Brzeg oraz Kluczbork.

9.2. Samorzady powiatowe

Na jedenaście samorządów powiatowych w trzech opracowano programy opieki nad zabytkami. Są to powiaty strzelecki, opolski i namysłowski. Sytuacja ta jest stała od lat. Podobnie jak ilość powiatów, które w ramach porozumienia z wojewodą opolskim przejęły część kompetencji wojewódzkiego konserwatora zabytków i na ich terenie część spraw związanych z wydawaniem decyzji administracyjnych (pozwoleń, postanowień i in.) pozostaje w gestii powiatowych konserwatorów zabytków. Takie porozumienia zawarły powiaty brzeski, kędzierzyńsko-kozielski, kluczborski, oleski i nyski.

Powiaty realizują opiekę i ochronę zabytków w dwóch obszarach, jako jednostki dotujące prace przy obiektach zabytkowych, ale także pozostają właścicielami zabytków. Część powiatów systematycznie przyznaje też dotacje na prowadzenie prac w obiektach zabytkowych. Najwięcej rocznie na ten cel przeznacza Powiat Opolski (tabela). Natomiast wysoki poziom udzielonych dotacji przez Powiat Nyski w roku 2019 wynikał z przyznania dotacji w wysokości 180 000 zł dla kościoła w Hajdukach Nyskich, co było związane z odbudową tego gotyckiego kościoła, poważnie uszkodzonego podczas katastrofy budowlanej w 2018 roku (zawalenie się więźby dachowej i sklepienia wraz z fragmentem ścian).

POWIAT	OCHRONA ZABYTEKÓW		Udzielanie dotacji na prace przy zabytkach nie będących własnością powiatu			
	Program Opieki nad Zabytkami	Społeczni Opiekunowie Zabytków	2016	2017	2018	2019
BRZESKI	brak	0	brak	brak	0	0
GŁUBCZYCKI	brak	b.d.	b.d.	b.d.	20 000,00	20 000,00
KĘDZIERZYŃSKO-KOZIELSKI	brak	2	50 000,00	20 000,00	20 000,00	29 000,00
KLUCZBORSKI	brak	12	31 510,00	21 800,00	23 300,00	20 000,00
KRAPKOWICKI	brak	0	35 000,00	35 000,00	40 000,00	10 000,00
NAMYSŁOWSKI	2016-19	1	116 200,00	50 000,00	80 000,00	40 000,00
NYSKI	brak	1	brak	brak	0	240 000,00
OLESKI	brak	2	brak	brak	0	0
OPOLSKI	2016-19	0	100 000,00	112 000,00	200 000,00	100 000,00
PRUDNICKI	brak	0	brak	brak	0	0
STRZELECKI	2015-18, 2019-22	1	50 000,00	50 000,00	120 000,00	80 000,00
SUMA	3	29	382 710,00	288 800,00	503 300,00	539 000,00

Ograniczony zakres ma działalność społecznych opiekunów zabytków, nad którymi opiekę sprawuje starosta. Największą liczbę społecznych opiekunów zabytków od lat wskazuje powiat kluczborski, w niektórych powiatach nie ma ani jednego opiekuna¹⁸. Jest to ogólny, krajowy problem, wynikający z braku popularyzacji takiej formy działalności wolontariackiej.

9.3. Opolski Wojewódzki Konserwator Zabytków

Wojewódzki konserwator zabytków realizuje zadania państwa w zakresie ochrony zabytków. Są to zadania i kompetencje wykonywane w imieniu wojewody, który wraz z ministrem kultury i dziedzictwa narodowego jest jednym z dwóch ustawowych organów ochrony zabytków. Wojewódzki konserwator zabytków wchodzi w skład zespolonej administracji rządowej, kieruje wojewódzkim urzędem ochrony zabytków, a jego kompetencje precyzuje ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Są to zadania ogólne, przeznaczone do realizacji przez organy administracji publicznej takie jak m.in. zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie (art. 4 ustawy), zaś w sposób szczególny wojewódzki konserwator zabytków:

- Prowadzi rejestr zabytków oraz gromadzi dokumentację w tym zakresie, w latach 2018-19 OWKZ wpisał do rejestru 10 zabytków nieruchomości oraz wydał 28 decyzji dotyczących zabytków ruchomych (tabela 5).
- Prowadzi wojewódzką ewidencję zabytków i również gromadzi w tym zakresie dokumentację: w dniu 10 października 2019 roku OWKZ wydał zarządzenie dotyczące wprowadzenia wojewódzkiej ewidencji zabytków z wykazami zabytków dla wszystkich gmin województwa, dane są dostępne na stronie <https://wuozopole.bip.gov.pl/rejestry/ewidencja.html>.
- Wydaje pozwolenia i inne decyzje, postanowienia i zaświadczenia w sprawach określonych w ustawie o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz w innych przepisach (tabela 6).
- Organizuje i prowadzi kontrole w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, kontrole prowadzone są przez wojewódzkiego konserwatora zabytków lub upoważnionych przez niego pracowników urzędu w obecności właściciela zabytku – czy to osoby fizycznej czy kierownika kontrolowanej jednostki organizacyjnej lub upoważnionej przez niego osoby.
- Nadzoruje prawidłowość wykonywanych badań konserwatorskich, architektonicznych, prac konserwatorskich, restauratorskich, robót budowlanych i innych działań przy zabytkach oraz badań archeologicznych.
- W ramach posiadanych środków budżetowych planuje finansowanie ochrony i opieki nad zabytkami na terenie województwa. Przeznacza fundusze na bieżące działania

¹⁸ Dane na podstawie ankiet wypełnionych przez starostwa powiatowe w 2018 roku.

badawcze i dokumentacyjne dotyczące zabytków wpisanych do rejestru bądź planowanych do objęcia ochroną. Udziela także dotacji na prowadzenie prac konserwatorskich i robót budowlanych – wykaz dotacji udzielonych przez OWKZ w punkcie 7 sprawozdania.

- Gromadzi, udostępnia oraz upowszechnia wiedzę o zabytkach.

W okresie realizacji Programu urząd konserwatorski w ramach realizacji działań ustawowych między innymi opracował następującą liczbę decyzji o wpisie do rejestru zabytków, pozwoleń oraz uzgodnień miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego:

Decyzje OWKZ o wpisie do rejestru zabytków				
Rok	Ilość decyzji dot. zabytków nieruchomych	Ilość decyzji dot. zabytków archeologicznych	Ilość decyzji dot. zabytków ruchomych	
			Ilość decyzji	Ilość zabytków ruchomych objętych decyzjami
2016	20	0	19	36
2017	16	0	7	9
2018	8	0	16	56
2019	2	0	12	48

Tabela 5 Na podstawie danych WUOZ w Opolu

Wydziały WUOZ	WYBRANY ZAKRES ZADAŃ	2016	2017	2018	2019
Wydział Zabytków Nieruchomych	Liczba wydanych pozwoleń na roboty budowlane, prace konserwatorskie i restauratorskie	925	923	824	845
	Liczba uzgodnionych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego	101	60	66	45
Wydział Zabytków Ruchomych	Liczba wydanych pozwoleń na prace konserwatorskie	126		63	52
Wydział Zabytków Archeologicznych	Liczba wydanych pozwoleń na badania i prace (stanowiska archeologiczne)	285	266	175	148

Tabela 6 Na podstawie danych WUOZ w Opolu

9.4. Narodowy Instytut Dziedzictwa Oddział Terenowy w Opolu

Narodowy Instytut Dziedzictwa i jego Oddział Terenowy w Opolu to podległa Ministrowi Kultury i Dziedzictwa Narodowego instytucja kultury, której działanie ma na celu przywrócenie dziedzictwu właściwej roli w życiu społecznym, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, zapisaną w Konstytucji RP i stanowiącą podstawę współczesnych systemów zarządzania dziedzictwem na świecie. Instytut realizuje zadania w zakresie zrównoważonej ochrony dziedzictwa kulturowego Polski w celu jego zachowania dla przyszłych pokoleń poprzez:

- gromadzenie i upowszechnianie wiedzy o dziedzictwie,
- wyznaczanie i upowszechnianie standardów ochrony i konserwacji zabytków,
- kształtowanie świadomości społecznej w zakresie wartości i zachowania dziedzictwa kulturowego.

W ramach działalności oddział terenowy NID odpowiadał za opracowanie dwudziestu dziewięciu opinii specjalistycznych (10 dla GKZ, 2 dla OWKZ, 17 – dla samorządów i 3 dla GDDKiA), ośmiu opinii w konkursie GKZ „Zabytek zadbane”, a także dwóch opinii na potrzeby procedury wpisu zabytków na listę Pomników Historii.

W 2018 roku odpowiadał za zweryfikowanie stanu zachowania w terenie i opracowanie danych dotyczących 35 cmentarzy żydowskich w województwie opolskim. Efektem tych działań było wydanie książki „Kirkuty na Śląsku Opolskim”.

Ponadto NID OT w Opolu odpowiadał za przygotowanie pięciu wniosków dotyczących dziedzictwa niematerialnego na Krajową listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego (Wodzenie Niedźwiedzia na Śląsku Opolskim, Krzyżoki z bramą wielkanocną w Borkach Małych, Procesja Bożego Ciała z tradycją dywanów kwietnych w Kluczu, Olszowej, Zalesiu Śląskim i Zimnej Wódce, Babski comber na Śląsku Opolskim i Umiejętność wytwarzania naturalnych produktów mleczarskich przez Spółdzielnię Mleczarską w Oleśnie), a także za prowadzenie działań edukacyjnych, są to np. spacer historyczny np. „Szlakiem Piastowskiego Opolu” (w ramach EDD 2018), czy prelekcje:

- Detektoryści w świetle prawa,
- Żydowskie sploty historii. Kirkut w Brzegu,
- Plac św. Sebastiana – historyczny zakątek Opolu,
- Architektura budynków sanatoryjnych w Głuchołazach na przełomie XIX i XX w.,
- „Kirkuty na Śląsku Opolskim” połączona z promocją książki.

Publikacje i wystawy Oddziału Terenowego NID w Opolu:

- wystawa z katalogiem „Śląskie kobiety - polskie twierdze”,
- wystawa z katalogiem (w języku angielskim) Poland. A country of remarkable women (wystawa „Niezwykłe Polki”),
- Informatory Europejskich Dni Dziedzictwa dot. województwa opolskiego (EDD 2018, EDD 2019),
- 26. edycja EDD 2018 w woj. opolskim „Niepodległa dla wszystkich”,
- Zwyczaj wodzenia niedźwiedzia na Śląsku Opolskim,
- Kirkuty na Śląsku Opolskim,
- Wystawa multimedialna „Plebiscytowe Opole”,
- Artykuł nt. kościoła pw. św. Anny w Oleśnie na potrzeby publikacji „100 Pomników Historii”.

Działania na rzecz popularyzacji dziedzictwa kulturowego poprzez prezentacje i wykłady:

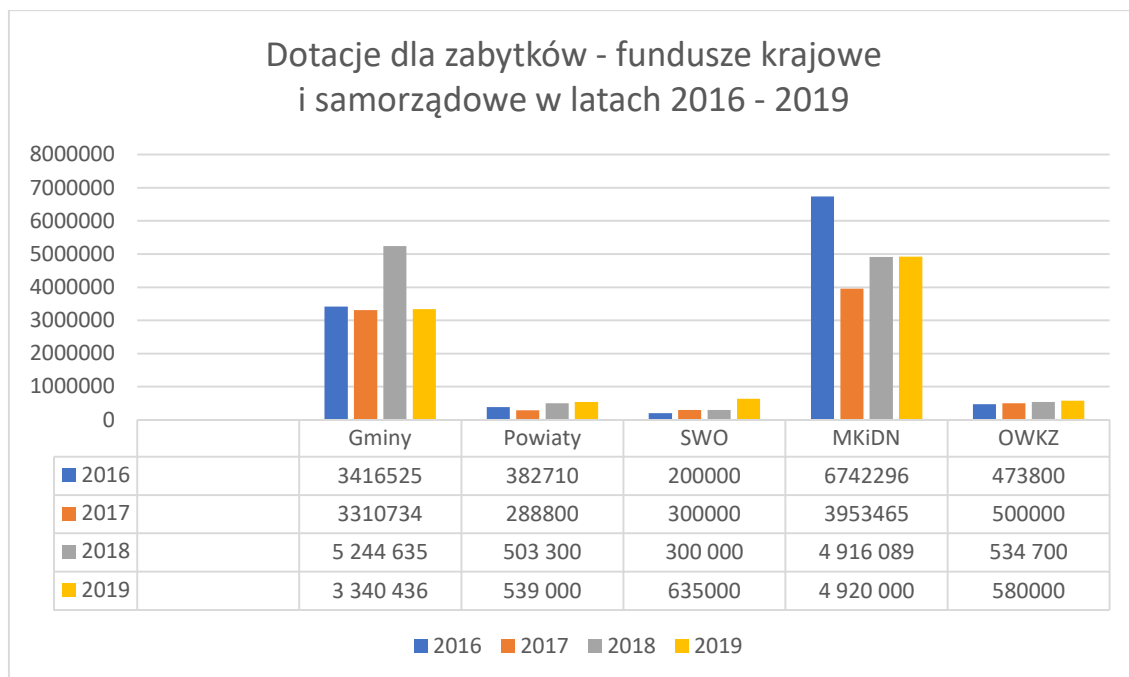
- Ekonomiczne i kulturalne aspekty dziedzictwa kulturowego oraz ich wpływ na gospodarkę lokalną (2018),
- Dzień Architektury na Zamku w Niemodlinie – referat pt. „Krajobraz mojego miasta” prezentujący kampanię społeczną NID (2018),

- udział w konferencji informacyjno-promocyjnej Programu Erasmus+ organizowanej przez Kuratorium Oświaty w Opolu. Referat pt. „Dziedzictwo w służbie edukacji” promujący m.in. EDD i kampanię „Krajobraz mojego miasta” (2018),
- uczestnictwo w produkcji filmu nt. dziedzictwa Byczyny – „Byczyna utracone dziedzictwo?” (scenariusz i udział).

10. Podsumowanie realizacji Programu Opieki nad Zabytkami Województwa Opolskiego z lat 2016-2019

Na terenie województwa opolskiego systematycznie wzrasta ilość obiektów objętych ustawowymi formami ochrony zabytków. Do rejestru zabytków nieruchomych wojewódzki konserwator zabytków wpisał 10 obiektów, jest to mniej niż w poprzednim okresie, gdy wpisanych zostało do rejestru 36 zabytków, za to zostały ustanowione kolejne dwa Pomniki Historii w Oleśnie i w Brzegu – jest to najwyższa forma wyróżnienia dla zabytku w naszym kraju. Nadal wyzwaniem dla samorządów pozostaje uchwalanie planów miejscowych, z pewnością brakuje ich w części obszarów miejskich, a jako problem należy wskazać niewielką ilość wsi objętych taką formą ochrony prawnej. Z pewnością wśród wyzwań stojących przed samorządami należy wskazać konieczność aktualizowania danych na temat ilości obiektów zabytkowych na podległym sobie terenie. Konieczna jest weryfikacja i ujednoczenie danych urzędów gminnych z danymi wojewódzkiego konserwatora zabytków. Gminna ewidencja zabytków jest podstawą do tworzenia wszelkich dokumentów strategicznych i planistycznych, które muszą uwzględniać problematykę dziedzictwa kulturowego. Aktywność opolskich gmin w tym obszarze jest wyższa niż w innych województwach, niemniej pozostaje wciąż sporo obszarów wymagających rozpoznania i właściwej ochrony. Nadal są gminy, które nie opracowały gminnej ewidencji zabytków (Prószków, Jemielnica).

Istotnym wskaźnikiem realizacji celów strategicznych, szczególnie celu I dotyczącego utrzymania i zarządzania zasobem kulturowym, jest wysokość nakładów na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przeprowadzone w obiektach zabytkowych. Na Opolszczyźnie w latach 2016-2017 wsparto właścicieli obiektów zabytkowych z funduszy krajowych i samorządowych kwotą 19 568 330 zł, zaś w latach 2018-2019 była to kwota 21 513 160 zł (2018 r. – 11 498 724 zł i 2019 r. – 10 014 436 zł). Na sumę tę składają się dotacje Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Opolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, samorządu wojewódzkiego oraz dotacje gmin i powiatów. Przy czym dotacje udzielane były przez około połowę samorządów gminnych i osiem powiatowych. W roku 2018 gminy przeznaczyły na ten cel 5 244 634,62 złotych, natomiast w roku 2019 dotacje wyniosły mniej, bo 3 340 436,44 zł, są to analogiczne sumy do lat 2016 i 2017.

W trakcie trwania programu samorząd województwa dążył do poprawy systemu wspierania właścicieli zabytków poprzez zwiększanie dofinansowania prac w obiektach zabytkowych, w poszczególnych latach na ten cel zostały przeznaczone następujące fundusze:

Lata	liczba złożonych wniosków	Liczba przyznanych dotacji	Całkowite koszty zadań	Oczekiwane kwoty dotacji z budżetu	Suma przyznanych dotacji
2016	35	11	3 534 594,92	1 021 015,00	200 000
2017	20	20	3 240 846,44	775 823,55	300 000
2018	40	19	6 127 823,93	1 733 764,20	300 000
2019	73	39	10 163 104,52	3 132 840,70	635 000
SUMA	168	89	23 066 369,81	6 663 443,45	1435 000

W sposób znaczący do pozytywnych zmian w obszarze dziedzictwa kulturowego województwa opolskiego przyczyniła się możliwość wsparcia z funduszy unijnych, dotacje pozyskały związki wyznaniowe, samorządy będące właścicielami obiektów zabytkowych, jednostki dla których organizatorem jest Samorząd Województwa Opolskiego czy też spółki i fundacje. W sumie wdrażanych jest w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Opolskiego na lata 2014-2020, Osi priorytetowej V Ochrona środowiska, dziedzictwa kulturowego i naturalnego Działania 5.3 Ochrona dziedzictwa kulturowego i kultury 31 projektów związanych z dziedzictwem kulturowym. Jednocześnie znaczna część prac realizowana jest także w innych programach wspierających działania w obszarze dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego regionu, np. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020, w którym na 89 projektów przeznaczona została kwota 24 663 464,94 zł.

Samorządy gminne aktywnie współpracują z UMWO w obszarze rewitalizacji i rewaloryzacji miast. Przygotowane wsparcie finansowe na ten cel przyczynia się do

zachowania najcenniejszych układów urbanistycznych, wspiera poszukiwanie nowych funkcji dla obszarów zdegradowanych oraz eliminuje z krajobrazów miejskich przestrzenie niezagospodarowane oraz dezintegrujące przestrzeń urbanistyczną. Takie zadania, choć w mniejszym zakresie i raczej w odniesieniu do punktowych a nie obszarowych elementów dziedzictwa, realizowane są również na obszarach wiejskich.

Zauważalny jest stały trend, iż samorząd województwa oraz gminy wykorzystują zasoby zabytkowe i przyrodnicze do swojej promocji, ponad połowa gmin ma opracowane programy opieki nad zabytkami, w ostatnich latach wiele obiektów będących własnością samorządów zostało poddanych pracom konserwatorskim, ale także adaptacyjnym, z wprowadzeniem nowej funkcji, poszerzającej ofertę kulturową i turystyczną. Poprawiała się także infrastruktura instytucji kultury. Na terenie wielu gmin systematycznie działają izby tradycji i izby regionalne, poszerzona została oferta przez kolejne muzea w organizacji oraz przez muzea prywatne. Systematycznie wrasta dotacja podmiotowa dla muzeów których organizatorem jest Województwo Opolskie i co szczególnie istotne od 1 stycznia 2018 roku weszło w życie porozumienie o wspólnym prowadzeniu, a więc i współfinansowaniu, przez ministra kultury Centralnego Muzeum Jeńców Wojennych. Od tego roku ministerstwo i samorząd Opolszczyzny wspólnie prowadzą i finansują CMJW.

Dotacja podmiotowa	2016	2017	2018	2019
Muzeum Śląska Opolskiego	3 301 324	3 602 818	3 697 409	4 072 232
Muzeum Wsi Opolskiej	1 617 668	1 762 773	2 023 698	2 281 665
Centralne Muzeum Jeńców Wojennych	1 618 342	2 106 736	981 215,20	1 230 125
Muzeum Piastów Śląskich	220 000	220 000	220 000,00	270 000
SUMA	6 757 334	7 692 327	6 922 322	7 854 022

Odczuwalny jest wzrost zainteresowania społecznego lokalną historią i zabytkami oraz upowszechnianie tej wiedzy. Społeczności lokalne szukają wyróżników swoich miejscowości, często są to elementy dziedzictwa kulturowego, co przyczynia się do kreowania nowych produktów turystycznych. Wzrosło również zainteresowanie dziedzictwem niematerialnym. Szczególna aktywność w tym obszarze zaowocowała po raz pierwszy wpisaniem zwyczajów i tradycji na Krajową listę dziedzictwa niematerialnego, ale też przyczyniło się to do wzbogacenia oferty turystycznej, gdyż dynamicznie i efektywnie popularyzowane jest np. dziedzictwo kulinarne regionu. Na terenie około 1/3 gmin działają twórcy ludowi¹⁹.

W ciągu trwania Programu nie było możliwe wykonanie całości zadań czy rozwiązanie wszystkich pojawiających się problemów przez samorząd województwa. Istniejące nadal wyzwania związane ze skuteczną opieką nad zabytkami to głównie niewystarczające

¹⁹ Szczegółowe dane z zebranych ankiet dotyczące m.in. muzeów, izb regionalnych i innych placówek gromadzących zbiory historyczne w gminach oraz twórców ludowych umieszczone są w załączniku nr 1.

fundusze, braki w edukacji dotyczącej regionalnego dziedzictwa, niepełna wiedza i brak skutecznych narzędzi w ochronie zabytków. W województwie opolskim odczuwalny jest poważny niedobór środków finansowych i ich nieefektywna dystrybucja. Z jednej strony to wynik niewystarczającego zaangażowania gmin w finansowanie opieki nad zabytkami (dotacji udziela średnio tylko połowa gmin), problemy właścicieli prywatnych, którzy mają mniejsze szanse na pozyskanie dotacji, a w przypadku funduszy unijnych są w zasadzie wykluczeni z takiej możliwości, ale także systemu dystrybucji funduszy z budżetu państwa – budżet wojewódzkiego konserwatora zabytków jest niewielki, nieadekwatny do ilości zabytków i stanu ich zachowania, szczególnie w porównaniu do innych województw²⁰. Z pewnością samorząd regionalny oraz samorządy lokalne stoją przed wyzwaniem prowadzenia działań na rzecz zabytków zagrożonych, zarówno poprzez system dotacji, jak i projekty aktywizujące społeczność wokół konkretnych działań przy zabytkach oraz ciekawych wydarzeń promujących zasoby. W okresie realizacji Programu nie uległa zmianie sytuacja, że systematycznie od lat do szczególnie zagrożonych kategorii należą zabytki techniki oraz zespoły pałacowo-folwarczne, które szczególnie wywołują społeczne emocje i pytania o zasady i możliwości ochrony tych obiektów przed degradacją. Działania w tym obszarze wymagają rozwiązań systemowych i oczywiście właściwych regulacji prawnych, ale też mogą pobudzać działania osób i organizacji pozarządowych na rzecz budowania wrażliwości i troski o zasób kulturowy regionu. Takie działania w trakcie realizacji Programu były wspierane przez samorząd województwa.

Podsumowując, realizacja Programu Opieki nad Zabytkami Województwa Opolskiego, w okresie całych czterech lat, przebiegała zgodnie z założonymi celami i priorytetami, choć w sposób nierówny w poszczególnych obszarach. Część zadań nie została podjęta ze względu na fakt, iż wymagały one współpracy między instytucjami, a rola Samorządu Województwa Opolskiego była w tym wypadku jedynie pomocnicza np. wspieranie dążeń do objęcia formami ochrony unikalnych układów ruralistycznych (cel I, priorytet II, zadanie 7), wspieranie działań społecznych opiekunów zabytków (cel I, priorytet VI, zadanie 7). Od realizacji części zadań samorząd odstąpił uznając, że ich realizacja nie jest konieczna jak np. formuła organizacji Opolskich Dni Dziedzictwa. Część niezrealizowanych zadań pozostaje jako wyzwanie do realizacji w ramach uchwalonego Programu opieki nad zabytkami województwa opolskiego na lata 2020-2023, np. wspieranie inicjatyw promujących ginące zawody (z poszerzeniem o kolejne zawody uznawane obecnie za zanikające). Z pewnością zadaniem wymagającym kontynuacji jest edukacja na rzecz dziedzictwa kulturowego, popularyzacja i promocja wiedzy o zabytkach.

²⁰ Zagadnienia te zostały omówione w diagnozie opracowanej na potrzeby Programu opieki nad zabytkami Województwa Opolskiego na lata 2020-2023 (Dz. Urz. Woj. Op. z 2020r., poz. 2185).

Załącznik Nr 1 Dane dotyczące dziedzictwa kulturowego otrzymane od gmin województwa opolskiego za lata 2018-2019

GMINA	Dotacje na prace konserwatorskie i roboty udzielone właścicielom zabytków na podstawie art. 81 ustawy o ochronie zabytków (uchwała)*				Wydatki gminy w rozdziale 92120 – finansowanie prac w obiektach stanowiących własność gminy		Muzea, izby tradycji, izby pamięci	Twórcy ludowi
	2018		2019		2018	2019		
	ilość dotacji	suma udzielonych dotacji	ilość dotacji	suma udzielonych dotacji	suma wydatków	suma wydatków		
BABORÓW	1	20000	1	20000	0	0	brak	brak
BIAŁA	0	0	0	0	1 118 496	6 151 690	brak	brak
BIERAWA	0	0	2	47 500,00	0	0	Izba Regionalna „Lubieszowska Izba”	brak
BRANICE	0	0	0	0	0	0	brak	brak
BRZEG	10	968958,26	7	454272,97	19716203,4	27360871,61	brak	brak
BYCZYNA	6	30000	2	13000	211248,62	875492,97	Izba Tradycji w Ratuszu w Byczynie	ceramika – 1
CHRZAŚTOWICE	1	5000	0	0	0	0	Regionalna Izba Śląska w Dańcu	brak
CISEK	2	30000	1	20000	0	0	Muzeum wsi Joannitów i Izba Tradycji w Szk. Podst. w Cisku	wypłatanie sieci rybackich i koszy z wikliny 1 os.
DĄBROWA	0	0	1	15000	36654	419671	Izba Historyczna w Dąbrowie, Izba Pamięci w Żelaznej	brak
DOBRODZIĘŃ	0	0	0	0	11500	0	Muzeum Regionalne w Dobrodzieniu	brak
DOBREŃ WIELKI			0	0	0	0	brak	brak
DOMASZOWICE	1	5000	0	0	505 014,30	0	brak	brak
GŁOGÓWEK	0	0	0	0	5 611 183,14	60 771,48	Muzeum Regionalne i Izba Śląska przy PSP w Głogówku, „Farska Stodoła” w Biedrzychowicach	brak

GŁUBCZYCE	2	44 707,00	1	29 445,00	0	0	0	Powiatowe Muzeum Ziemi Głubczyckiej; Izba Tradycji w Zespole Szkół Mechanicznych; Miejski Ośrodek Kultury	brak	brak
GŁUCHOŁĄZY	0	0	0	0	0	0	0	brak	brak	2
GOGOLIN	3	65 000,00	1	19999,99	0	0	0	Izba Tradycji w Kamieniu Śląskim	papieroplastyka obrzędowa – 1, ceramika – 1 zdobienie jaj – 3 plastyka obrzędowa – 1 malowanie porcelany - 1	
GORZÓW ŚL.	0	0	0	0	0	0	0	brak	brak	brak
GRODKÓW	3	87627	1	40000	0	46586	0	Izba pamięci przy bibliotece gminnej	kowalstwo artystyczne 1 osoba malarstwo 6 osób plastyka 2 osoby	
IZBICKO	0	0	0	0	0	28 164,54	0	Izby tradycji przy szkołach (PSP) w Otmicach, Izbicku, Krośnicy	Kroszunki, Wędrówki po Gminie Izbicko	
JEMIELNICA	2	40 000,00	1	20 000,00	0	0	0	brak	brak	brak
KAMIENNIK	0	0	1	20000	3075	36 960,70	0	brak	brak	brak
KĘDZIERZYN- KOŹLE	2	282811,72	0	0	385431,72	0	0	Muzeum Ziemi Kozielskiej w organizacji, Muzeum Śląskiej Bitwy o Paliwo Blechhammer 1944 w organizacji	brak	brak
KIETRZ	0	0	0	0	0	20450	0	brak	brak	rękodzieło - 8, rzeźba -1, kabaret wiejski -1, malarstwo, muzyka - 1
KLUCZBORK	4	106147,15	3	67397,12	0	0	0	Muzeum im. Jana Dzierżona w Kluczborku, Pasięka Zarodowa w Maciejowie, Izba tradycji w Kuntowie	batikowe zdobienie jajek -1, kowalstwo - 1	

KOLONOWSKIE	1	10 000,00	1	12 100,00	14272,88	38 905,38	Izba Regionalna Historii Lokalnej w Kolonowskiem	brak
KOMPRACHCICE	Nie udostępniono danych							
KORFANTÓW	Nie udostępniono danych							
KRAPKOWICE	Nie udostępniono danych							
LASOWICE WIELKIE	0	0	0	0	0	0	Baszta –Wieża Bramy Górnej, Zespół Zamkowo-Parkowy w Rogowie Opolskim, Izby Regionalne w Kórnicy i Pietnej	brak
LEŚNICA	0	0	1	20 000,00	204 363,00	1 347 582,46	Izby tradycji w Lasowicach Wielkich, Laskowicach, Chocianowicach i prywatna izba tradycji Tuły (stary młyn)	brak
LEWIN BRZESKI	0	0	0	0	1 764 918,23	54042,76	Muzeum Czynu Powstańczego i Muzeum Misyjne w Górze Św. Anny	brak
LUBRZA	0	0	1	15000	7 544,24	17 580,33	Izba tradycji i pamięci przy MDK w Lewinie B.	brak
LUBSZA	0	0	1	10000	0	0	Izba muzealna - budynek bramny Trzebina	brak
ŁAMBINOWICE	1	25 000,00	2	70 000,00	24 962,23	71 000,00	CMJW w Łambinowicach, Izba Regionalna w Jasienicy Dolnej	rzeźba w drewnie - 1
ŁUBNIANY	1	72 150,00	3	27330	brak	brak	Regionalne Izby Pamięci: Luboszyce, Bładacz, Brynica	rękodzieło w tym kroszonki, tkactwo, rzeźba, malowanie porcelany 22 os. oraz zespół Silesia - śląska muzyka ludowa
MURÓW	0	0	0	0	179 833,12	27 210,84	Izba tradycji w Zagwizdzu	brak
NAMYSŁÓW	16	834 838,20	0	0	193 617,43	23 000,00	Izba Regionalna i Izba Techniki Młynarskiej w Namysłowie	grafika, rysunek, malarstwo – 19, rękodzieło - 2, twórczość literacka – 2 zespoły ludowe - 3

NIEMODLIN	0	0	0	0	57.072,13	142.202,24	brak	brak
NYSZA	6	343 619,55	1	400 000,00	669082,2	530460,48	Muzeum Powiatowe w Nysie	b/d
OLESNO	3	94 000	0	0	0	62 500	Izba Tradycji Śląskiej w Borkach Wielkich	brak
OLSZANKA	0	0	0	0	0	0	0	brak
OPOLE	16	1 388 150	18	1 177 700,00	0	0	Muzeum Polskiej Piosenki, Izba Pamięci Solidarności	brak
OTMUCHÓW	4	99 725,00	2	50 000,00	535 243,81	30 867,22	brak	brak
OZIMEK	2	70 000	0	0	0	0	Muzeum Hutnictwa Doliny Małej Panwi	brak
PACZKÓW	0	0	0	0	1 865 000	12 994 302,29	Muzeum Gazownictwa, Metamuzeum i Dom Kata w Paczkowie	brak
PAKOSŁAWICE	Nie udostępniono danych							
PAWŁOWICZKI	0	0	0	0	0	0	brak	brak
POKÓJ	0	0	0	0	0	505 583,30	Izby regionalne w Pokoju, Domaradzu i Fałkowicach	rzeźba, malarstwo, pisanki, wykonywanie skrzypiec 6 os.
POLSKA CEREKIEW	0	0	0	0	0	0	brak	brak
POPIELÓW	2	127 239,11	1	10 000,00	1 348 374,22	0	Izba Pamięci Jakuba Kani w Starych Siołkowicach, Izba Śląska przy Samorządowym Centrum Kultury w Popielowie, Muzeum kłodziejstwa w Popielowie, Skansen Maszyn Rolniczych - Stare Kolnie	szydełkowanie - 8 haft - 5 poezja/tekściarstwo - 4, muzyka - 5 kroszonkarstwo - 3 rzeźba - 2 rękodzieło artystyczne - 2 śpiew (zespół ludowy Siołkowiczanki) - 19
PRASZKA	0	0	0	0	0	0	Muzeum w Praszcze	brak

PRÓSZKÓW	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Goreckie Muzeum- Muzeum Kowalstwa w Prószkowie	brak
PRUDNIK	0	0	0	0	0	0	79 159,22	42 000	Muzeum Ziemi Prudnickiej i Centrum Tradycji Tkackich	brak	brak	brak	kowalstwo – 2 stolarstwo- 2 dekupaż, koronkarstwo– ok.15
RADŁÓW	0	0	0	0	0	0	0	0	Izba regionalna w Reńskiej Wsi	brak	brak	brak	koronkarstwo – 2
REŃSKA WIEŚ	0	0	0	2	15 000	0	0	0	Centrum Tradycji Strażackiej i Historii Wsi w Rudnikach	brak	brak	brak	kwiaty z bibuły, wieniec dozynkowe i koronkarstwo- 7
RUDNIKI	0	0	0	0	0	0	0	0					
SKARBIMIERZ	2	130 661,63	0	0	0	0	0	0				brak	brak
SKOROSZYCE	1	25 000	1	25 000	0	0	0	111 000				brak	brak
STRZELCE OPOLSKIE	1	140 000	1	25 000	495 800	470 500			Izba Tradycji Lotniczych w Ligocie Dolnej, Izba tradycji w Rozmierzy, Muzeum bez murów w Kadłubie	brak	brak	brak	kroszonkarstwo - 3 Malarstwo -1
STRZELECZKI	1	25 000	0	0	0	382 215,23	0	0				brak	brak
ŚWIERCZÓW	4	69 000,00	1	31 191,36 zł	0	0	0	0				brak	brak
TARNÓW OPOLSKI		0	0	0	0	0	0	0	Muzeum wiejskie w Raszowej, Izba tradycji w Kosorowicach			brak	brak
TUŁOWICE	0	0	0	0	95 787,28	195 730,58			Izba Regionalna w Skarbiszowicach				10 b.d. dot. technik
TURAWA	0	0	0	0	0	0	0	0	Gminna Izba Regionalna w Ligocie			brak	brak
UJAZD	2	90 000	1	3 000	0	1 226.503,01			Izba pamięci i tradycji w PSP w Ujeździe				rzeźbiarstwo – 1 kroszonkarstwo – 1 malarstwo – 1 koronkarstwo – 1 tkactwo- 1
WALCE	0	0	1	40 000	660 653,73	10.000			Izba Tradycji w Walcach, Centrum Dziedzictwa Kulturowego i Turystycznego				7

										w Brozcu	
WILKÓW	1	10 000,00	1	12 500,00	0	0	0	0	0	brak	brak
WOŁCZYN	nie udostępniono danych										
ZAWADZKIE	0	0	0	0	78.660,75	0	0	0	0	Izba Muzealna w Zabytkowej Chacie w Kielczy	Rzeźbiarstwo – 1 Kroszonkarstwo – 1
ZDZIESZOWICE	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ZĘBOWICE	1	5000	1	30 000,00	0	0	0	0	0	Izby pamięci w Zębówicach, Kadłubie Wolnym, Radawiu	Malowanie porcelany - 1

Załącznik Nr 2 Gminne programy opieki nad zabytkami w województwie opolskim w latach 2016-17 i 2018-19

